

Rukas Jesus ky n'aa hanäm do Rukas erii wät do hahỹyh

Rukas Teopiro tamaher'oot do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Õm ỹ ma erih hahỹyh, Teopiro.

Hajök herii bong äã häj n'aa bä hawäd wät do ky n'aa, Jesus ky n'aa.

² Sahõnh hẽ tadu däk bä hap'ëeh doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do her'ood hõm do rahe'oot sa hã raberih hyb n'aa. Tii d' né paa raberih.

³ Hỹy kä, Teopiro, hyb n'aa jawyk doo, sahõnh hẽ baad ỹ ma kamet'ëeg wät jawén paa bä ta ti ky n'aa, ỹ na-ãäj hẽ hỹy kä ỹ erih ta ky n'aa. Sét ken'yyh ỹ ma erih doo.

⁴ Ta tii da ỹ wén erih, õm rama met'ëeg wät do Jesus ky n'aa hã, se hub né hẽ baad mabahapäh hyb n'aa ỹ erii wät do hã maner'ood bä.

Äãs ky n'aa her'oot Jowãw nu gahem'uun do benäng do ky n'aa hahỹyh

⁵ Ti m' sa wahë n'aa Eróts häd näng do Judah häj n'aa bä tabag'ääs noo gó, ti awät mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do seeh. Sakarija m' ta häd. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wahë n'aa see Abijah makū panaa né m' tii. Ta ỹym häd mä Isabew. Sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë wahë n'aa makū Arãw häd näng do panaa né m' tii ênh.

⁶ Baad ub mäh, P'op Hagä Do karën doo da rababok. Baad ub né hē raky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do mejũũ doo, ta ky n'aa jaw'yyk do kerih doo.

⁷ Dooch m' rataah nyy bä. Dooch m' Isabew eta bä. Wehëh padäg mä ta patug daheeh.

⁸ Ti m' ta see pé noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wób, Abijah makũ karapee, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã ramoo bok noo gó, Sakarija moo wät mä tii bä.

⁹ Sakarija hã m' rah'yy kajäk t'õp gadäk doo gó tabajëe suun hyb n'aa, buu benyym do in-sijëen häd näng do tabajuu hyb n'aa.*

¹⁰ Ti m' buu benyym do tabajuu bä m', hajõk mä ta noo bä hab'ëeh. P'op Hagä Do hã m' raky n'aa etsëe.

¹¹ Ti m' P'op Hagä Do äãs kasee Sakarija hã m'. Buu benyym do rabahej'uu do tyng hënh, hub hënh mäh, äãs bag'ëed däk.

¹² Tak'ëp mä Sakarija beỹm wät. H'yy gabadoo wät mäh.

¹³ Ti m' äãs ky hadoo ta hã:

—Eỹm manäh, Sakarija —näng mäh. —P'op Hagä Do maa napäh metsëe do ta hã —näng mäh. —Etaah da a ỹm. Aj'yy da bë t'aah. Man'oo da ta häd Jowāw —näng mäh.

¹⁴ —Tak'ëp da bë h'yyb tsebé ta hyb n'aa. Hajõk ratsebé tabenäng bä,

¹⁵ hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó taba-hadoo do hyb n'aa da —näng mäh. —Taw'ääts hē

---

* **1:9** Jääm né sét né hē sa ky n'aa rod hajëe suun t'õp gadäk doo gó, taber'oot hyb n'aa P'op Hagä Do wë, P'op Hagä Do tah'yyb en'yym hyb n'aa.

dooh d' teëg da uwa bëeh hejooñh doo, ta wób na-ãñj hẽ mahÿñh doo. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm da a t'aah ta ÿñ wog gó tabasuun nã bã na-ãñj hẽ —näng mäh.

¹⁶ —Hajök da Isaraéw buuj tah'yyb wapëen hõm p'aa hẽnh P'op Hagä Do wë, sa hagã n'aa wë, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mäh.

¹⁷ —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do pooj jé da Jowãw bawäd däk da, Isaraéw buuj sa h'yyb tym tabenäm hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. P'op Hagä Do Sahee hejój gó tabawät da, P'op Hagä Do ky n'aa rod Eriij makũ hawäd wät do paa hadoo da, sa yb sa taah rah'yyb en'yym hyb n'aa sa wë, nabuj keh'ũũm do rah'yy kawapëen hyb n'aa, rah'yy genäh hyb n'aa kã baad P'op Hagä Do karën doo da habok do rah'yy genäh doo da —näng mä ããs kyyh Sakarija hã.

¹⁸ Ti m' Sakarija ky hadoo:

—Nyy d' ÿ bahapäh ta ti te hub tado bã? —näng mäh. —Wah'ëë däg ÿ ti hÿÿh. Wah'ëë däg ãm ÿ né tii ênh —näng mäh.

¹⁹ Ti m' ããs ky hadoo Sakarija hã:

—Gabirijéw häd näng do ÿ ti hÿÿh —näng mäh. —P'op Hagä Do pa hegët do ÿ hÿÿh. Ta ti né hẽ ti ÿ tamejũũ hahÿ hanäm do ky n'aa õm ÿ maher'oot hyb n'aa —näng mäh.

²⁰ —Hÿÿ kã, —näng mä —dooh d' mer'ood wäd bã a t'aah benäng bã kã, ÿ maky nadaheeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó da ti awät né da a hã ÿ her'oot do a t'aah ky n'aa —näng mä ããs kyyh Sakarija hã.

21 Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa noo bä kata b'ëëh doo, ky n'aa ets'ëë doo, ragada mä Sakarija banyyh. “H'ëëd hyb n'aa ti tabadoh?”, näk mä sa h'yyb gó.

22 Ti m' tabanyyh bä kä m', dooh m' tahaja wäd ter'ood bä. Ta moo me m' tameh'eed däg up. Ti hyb n'aa rah'yy genäh. P'op Hagä Do metëëh do tahapäh sa hä.

23 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa gó tamoo wät do bahänh bä kä, tababaaj hõm kån mä ta tób hënh.

24 Ti m' nanyw hë denaa hë kä m', ta yÿm Isabew häd näng do beta däg kån mäh. Ji ma poo oow pé kä m' ta kamarab n'aa ta yÿm gada ta tób bä, dooh m' tawäd bä ta s'ee hënh. Ti m' Isabew ky hadoo:

25 —Hahÿ P'op Hagä Do anoo hä yÿ —näng mäh. —ÿ tat'yzyd mehÿn. Tado hõm hä yÿ y nu mebyng doo, y netaah doo —näng mä Isabew kyyh.

Ääs ky n'aa her'oot do Jesus benäng do ky n'aa hahÿh

26 6 kamarab tabahado däk bä m', P'op Hagä Do mejũ ääs, Gabirijéw häd näng doo, tabahõm hyb n'aa panang Nasaréh häd näng doo hënh, Garirej häj n'aa bä.

27 Tamejũ mä tabeg'ääs hyb n'aa maruus wë, Joséh häd näng do yÿm pan'aa wë. Dawi panaa né m' ti Joséh. Dooh m' aj'yy tamepëë nä bä ti maruus. Ta häd mä Marija.

28 Ti m' ääs bahõm ta wë, ti m' taky hadoo:

—ÿ ana a wë õm y panäk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyym a wë. A hä hë tabawät —näng mä ääs Gabirijéw häd näng do kyyh.

²⁹ Ti m' Marija hyb n'aa tón gëët mä ããs her'oot do hã. Ti m' tahyb n'aa newëë. Ta h'yyb gó m' tabedoo:

—H'ëéd ky n'aa ti hỹỹ éh? —näng mä Marija ta h'yyb gó.

³⁰ Ti m' ããs ky hadoo ta hã:

—Eỹm manä Marija! —näng mäh. —A hã P'op Hagä Do h'yyb däng.

³¹ Õm da eta däk, enyy däg da a t'aah. Mahäd n'oo däk da Jesus.

³² Ky n'aa etsëeh da. P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do T'aah da ramaneëënh —näng mäh. —P'op Hagä Do anoo da ta wahë makũ Dawi häd näng do jawén buuj tabahadoo hyb n'aa, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa.

³³ Jakóh panaa sa wahë pan'aa da had'yyt da. Tabagãã had'yyt da —näng mä ããs kyyh.

³⁴ Ti m' Marija ky hadoo ããs hã. Teaanh mäh:

—Nyy d' mä tii? Dooh aj'yy y mepëë bã —näng mäh.

³⁵ Ti m' ããs ky hadoo:

—P'op Hagä Do Sahee da ahyng a wë —näng mäh. —P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do hejój a hã da tabadäng. Ti hyb n'aa da hahỹ karapee hã P'op Hagä Do h'yyb däng. Ramaneëënh da P'op Hagä Do T'aah —näng mä ããs kyyh Marija hã.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—A wakããn, Isabew häd näng doo, ti na-ããj hë etaah ta wah'ëë gó. Rahe'oot né paa ti netah. Hỹỹ kä eta däk —näng mäh. —Ji ma poo oow see pé däg ta kamarab n'aa.

³⁷ Dooh hejooñh pé P'op Hagä Do hä —näñg mä äãñ kyyh Marija hä.

³⁸ Ti m' Marija ky hadoo:

—P'op Hagä Do karom né ÿÿh. Tamejũũ do ÿ moo wät da —näñg mäh. —Taw'ääts hẽ ta ti tahado bä, maher'oot do hä ÿÿ —näñg mäh.

Ti m' äãñ ahõm kãn mä p'aa hẽnh ta mahãnh.

³⁹⁻⁴⁰ Ti m' nayyw hẽ denaa hẽ Marija bahõm kãn mä panang hẽnh, Isabew hagä hẽnh, waëë habëë hẽnh, Judah häj n'aa bä. Ta tsym n'aa kaw'aat mä tabahõm. Ti m' tób gó m' tabajëë suun. Isabew mä tedëng.

⁴¹ Ti m' takedëë sii hẽ m' ajãn Isabew wog gó hasuun do kahasyyg wät mä ta wog gó. Baad mä P'op Hagä Do Sahee badäg däk Isabew h'yyb gó.

⁴² Ti m' Isabew ky hadoo Marija hä, tak'ëp mä ta kyyh:

—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng ÿÿj wób sa mahãnh. Ajãn hä na-ääj né hẽ baad hadoo do tah'yyb däng —näñg mäh.

⁴³ Ti m' Isabew ky hadoo ënh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ta hä ÿ h'yy kaha'eeh do ÿÿn pan'aa mabahado né paawä mabana ÿ mabaheg'ääñ. ÿ maweh'ëeh ta ky n'aa hä.

⁴⁴ ÿ medëë sii hẽ, wok ÿÿ gó ajãn kahasyyg wäd is, tsebee wät —näñg mäh.

⁴⁵ —Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng maky daheeh do hyb n'aa a hä ta her'oot doo —näñg mä Isabew kyyh Marija hä.

⁴⁶ Ti m' Marija ky hadoo:

—Hëp ÿ tym P'op Hagä Do taj'aa etsë.

47 Hëp ÿ tym tsebee kãn P'op Hagä Doo, hëp ÿ tym dëëb wë.

48 Ta wë hëp ÿ tym wén tsebé, ÿ ta karom its tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

Hÿ jawén sahõnh hë ÿ ramaneëënh da ÿÿnh ky n'aa kedëng doo,

49 tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Doo, sahõnh haj'ap do banoo do hyb n'aa hã ÿÿ.

Tsyt hë, sahõnh hë nesaa do mahãnh né tii. Baad had'op do né tii.

50 Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong doo, sa panaa na-ããj né hë,

ta hã hyb n'aa jew'yyk doo,

P'op Hagä Do t'yyd mehĩn had'yyt hë.

51 Tak'ëp hejooñh do P'op Hagä Do mo haj'aa.

Hahÿÿ da tamo haj'aa:

Jé pad'yyt hë dawë hã tabetyn hõm h'yy kasab'ee doo gó sa hã hë h'yy kasadä doo,

P'op Hagä Do karën do raty n'aa ges'yyk doo.

52 Tasog hõm hyb n'aa jewyk do sa hejój,

ti taban'oo kãn hyb n'aa sakog is do sa hã.

53 Baad taban'oo kãn sa tä, sa waa, has'aah do sa hã.

Tan'oo kãn ta si n'aa hë rababaaj hõm tak'ëp ma enäh do paah.

54 Tamasaa wät Isaraéw buuj, ta karom.

Ta t'yyd mehĩn had'yyt sa hã.

55 Dooh tamabaan bä Abaraãm hã, Abaraãm panaa† hã taky n'aa enooh doo.

Nahëej sa hã taky n'aa enooh do paah —näng mä Marija kyyh.

† 1:55 Isaraéw buuj né hë ti Abaraãm panaa.

56 Ti m' tamawoob hě kamarab Marija bayyw kăn mä Isabew tób bä. Ti m' tababaaj hõm kăn ta tób hěnh.

Jowāw nu gahem'uun do henäng do panyyg n'aa hahÿÿh

57 Ti m' Isabew t'aah benyy dāk bä kā, enäng mä kā aj'yy.

58 Isabew pa haj'eenh doo, ta wakāän na-āāj mä rapanyyg enä hõm bä kā, ratsebee kăn mä ta sii. Isabew P'op Hagä Do t'yyd mehīn, rahegāā bä.

59 Ti m' ta t'aah 8 ta āh tabahado dāk bä, sa wakāän, sa pa haj'eenh do na-āāj hě rabana ta t'aah masuuj noo byyh kahōg hõm do raheg'āās. Rakarēn mä ta häd ramaneēēnh Sakarija, ta yb häd.

60 Ti m' Isabew ky hadoo:

—Doo —näng mäh. —Ta häd da Jowāw —näng mäh.

Ti m' raky hadoo ta hā:

61 —Häd n'aa ta tii d' ta häd? —näk mäh. —Doo ta tii da Jowāw häd näng pé bē wakāän —näk mäh.

62 Ti m' sa moo me rameaanh ta yb hā nyy da ta t'aah häd.

63 Ti m' ta moo me Sakarija metsēē ta hā rabanoo rahe'r'i ih doo. Ti m' raheb n'aa meuj bong terih do hā. “Jowāw” mä terii dāk.

64 Tii bä kā m', taber'ood däg kăn p'aa hěnh kā. Ti m' Sakarija j'aa etsēē kăn mä P'op Hagä Doo.

65 Ti m' sa pa haj'eenh do raheb n'aa meuj bong mä tak'öp. Jé pad'yyt hě waēē habēēh hěnh mä Judah hāj n'aa bä ta ky n'aa rahe'r'ood hõm kăn mäh.

⁶⁶ Sahõnh hẽ ta ti maa new'ëe do panyyg hã, rahyb n'aa newëe, rahyb n'aa tón. Sa h'yyb gó m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk da ta ti karapee —näk mä sa h'yyb gó.

Tii da sa h'yyb gó rawén her'oot, P'op Hagä Do hejój karapee hã tabawät do hyb n'aa.

Hahỹ Sakarija her'oot do ta jawén hawät do ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo

⁶⁷ Ti m' baad mä Sakarija h'yyb gó P'op Hagä Do Sahee badäng. Ti m' tadu doo tabaheer'oot ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do metëeh doo. Ti m' taky hadoo:

⁶⁸ —Taw'ãäts hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã, Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do er j'aa etsë. Tabahyng ta karapee tabed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh.

⁶⁹⁻⁷⁰ P'ooj ub, ta ky n'aa rod tsyt hẽ ta wë kasëew bong do hã taky n'aa enooh doo, tii da P'op Hagä Do bad'oo hỹ kã.

Tamejõ kã hỹ kã er mahang tak'ëp ta hejój me er hed'ëep doo,

ta karom Dawi makũ panaa hã.

⁷¹ Er da ted'ëep er majĩ mahãnh, er wë h'yy gaënh do mahãnh.

⁷² Tat'yyd mehĩn paa er wahë makũh.

Tahyb n'aa esee baad had'op do sa hã taky däng do paah,

⁷³ Abaraãm makũh hã taky n'aa enooh do paah.

⁷⁴ Er ted'ëep da er majĩ mahãnh,

h'yyb neỹym doo me ër moo bok hyb n'aa P'op
Hagä Do wë.

⁷⁵ Tsynt hë nesaa do mahãnh,
takarën doo da ër baboo had'yyt hyb n'aa ta
matym gó.

⁷⁶ Ti m' ta t'aah hã Sakarija ky hadoo:

—Õm da ramaneëënh P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa
Bahãnh Hadoo Do ky n'aa rod.

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé panäg
n'aa da õm.

Õm da henãm sa h'yyb tym, baad ragadoo hyb n'aa
takajaa bä.

⁷⁷ P'op Hagä Do karapee hã mamaher'oot da nyy
da sa h'yyb tym tabed'ëëp

hỹ pong jé ta pa rababoo had'yyt hyb n'aa,
nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm
do hyb n'aa da.

⁷⁸ Tii da P'op Hagä Doo, ër h'yy kaha'eeh do wén
d'oo, taky ennym do hyb n'aa.

Ji tat'yyd mehĩn.

Ti hyb n'aa Tah'yyb Däng Doo, ta bag hadoo ër hã,
papỹj bag hadoo doo, p'op tabana ër hã.

⁷⁹ Ta bag tanoo da gadagyp do hadoo doo gó habok
do sa hã,

dajëb gó habok do sa hã.

Ër hã tanoo da h'yyb nyyw gó ër babok hyb n'aa
—näng mä Sakarija kyyh.

⁸⁰ Ti m' karapee bawëë gëët. H'yyb hejooj g'ëed
kän. Tabanawäng bä kä tabawäd had'yyt hë. Tii bä
kä, tadu do kän tama metëëk do Isaraéw buuj.

2

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', hajõng häj n'aa sa wahë n'aa Aw-Kus häd näng do tamejũũ rabetsén hyb n'aa sahõnh hẽ ta karapee jé pad'yyt hẽ habok doo, sa häj n'aa had'yyt bã habok doo, Roma buuj ramejũũ doo bã.

² Jããm né hẽ ti pooj jé rabetsén doo. Kirinijo häd näng doo, hëej Sirija häd näng do babuuj sa wahë n'aa noo gó m' tii.

³ Tii bã m' sahõnh hẽ rabebanh sa wahë makũ panang p'aa hënh, ta heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa.

⁴ Ti hyb n'aa m' panang Nasaréh, Garirej häj n'aa bã badäk doo bã naa Joséh ratsyym kasog kãn, Judah häj n'aa hënh, panang Berënh häd näng doo hënh rabahõm hyb n'aa. Dawi häd näng do panang paa né hẽ m' ti Berënh. Dawi panaa see m' Joséh.

⁵ T'ĩĩ hënh tawén hõm mã Marija, ta ÿÿm pan'aa daheeh, retsén do heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa m'. Etaah mã ti Marija.

⁶ Ta tii bã rabajeej bong noo gó kã m' karapee benyy däg kãn.

⁷ Ti m' pooj jé ta t'aah, aj'yy m'. Ti m' tabahabën däk. Ta wób sa masããh tób n'aa yt hã m', b'éé waa hood gó m' tadasooh. Du daa m' dawëë hena do tób ranu kahej'ëek doo bã m', gabad'ëë däk do hyb n'aa m'.

⁸ Ti noo gó kã m', atsëm, b'éé hagã n'aa rabaj'eenh p'eets hẽ. B'éé mã rahag'ããs.

⁹ Ti m' P'op Hagä Do ããs kasee sa hã. Ti m' P'op Hagä Do hejój tametëeh sa pa. Ta bag tak'ëp

gabarëeh do hadoo mäh. Ti m' b'éé hagã n'aa tak'ëp mä rabeỹm bong.

¹⁰ Ti m' ääs ky hadoo sa hä:

—Bë eỹm manäh! Ý manaa tak'ëp ji tsebé do panyyg, sahõnh hẽ panyyg pan'aa —näng mäh.

¹¹ —Naga hẽ enyy däk bë mahang, Dawi panang paa bä, bë h'yyb tym dëeb. Kristo,* P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tii —näng mä ääs kyyh.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hahỹ da da bë heen n'aa: Bë aw'yyt da kahabën is karapee. B'éé waa hood gó da tabasoo —näng mä ääs kyyh b'éé hagã n'aa sa hä.

¹³ Ti bä m' nyyw hẽ m' ragenä b'ëeh hajök do ääs ta see pa. Tii bä m' P'op Hagä Do hä rama ejäm. Hahỹ da m' sa kyyh:

¹⁴ —Taw'ääts hẽ hỹ pong jé tak'ëp raweh'ëeh, tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo.

Badäk hahỹ bä, ta hä habong do hä, takamahän do hä,
P'op Hagä Do anoo da h'yyb näw n'aa —näk mä ääs sa kyyh.

¹⁵ Ääs rabedo bong bä m', p'aa hënh hỹ pong jé rabasëek bä m', b'éé hagã n'aa rakaner'ood kån, ti m' raky hadoo:

—Hamäh, Berënh hënh ër hegãã ti P'op Hagä Do her'oot do ääs hä. Hamäh, hamäh —näk mäh.

---

* **2:11** Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneëënh **Kristo**. "**P'op Hagä Do h'yyb däng doo**", tahanäng pé m' ti.

16 Ti m' nanyw hẽ m' rah'yy kabawaad bong. Resoos mäh. Ti m' rabawyyd kãn Joséh, Marija, karapee kä. Karapee basooh mä b'éé waa hood gó.

17 Karapee rabahapäh jawén paa bä kä m', jé pad'yyt mä rabaher'ood hõm karapee t'aah ky n'aa, sa hã äãs panäk doo.

18 Sahõnh hẽ maa nap'ëeh do rameuunh mä ta ky n'aa.

19 Ti m' Marija enyyw hõm mä ta ti ta h'yyb gó. Ta h'yyb gó m' tahyb n'aa newëë mäh.

20 Ti m' b'éé hagã n'aa rababaaj hõm. P'op Hagã Do raky n'aa ejäm hõm mäh. P'op Hagã Do raj'aa etsë mäh. Ti rawén ky hadoo rahapäh mäh, ramaa napäh mä sa h'yyb. Baad né hẽ m', äãs her'oot doo d' né hẽ kä m'.

21 8 ta äh tabahado däk bä m' karapee, ta masuuj noo byyh kahög hõm bä kä m', rahäd n'oo däk mä Jesus, tabasuun däk do pooj jé äãs häd n'oo däk doo d' né hẽ ta häd karapee hã.

22 Ti m' takaja kãn mä ti noo gó Marija ta patug daheeh sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagã Do matym gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ji t'aah benäng do jawén paa bä.† Ti m' ramahũũm Jesus Jerusarënh hënh, P'op Hagã Do wë rametëeh hyb n'aa ta tób n'aa gó.

23 Tii da rawén d'oo, hahÿÿ da m' P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do tamejũũ do hyb n'aa: “Taw'äãts hẽ pooj jé ji t'aah wah'ëeh ji ky n'aa enooh P'op Hagã Do hã tsyt hẽ.”‡

† 2:22 Isaraéw buuj sa taah benäng jawén paa bä, 40 ta äh noo gó ajän ÿÿn dooh tahaja bä P'op Hagã Do tób n'aa hënh tahõm bä. Dooh na-äãj hẽ tahaja bä tamep'aa bä tsyt hẽ P'op Hagã Do wë kasëew däk doo. ‡ 2:23 Esodo 13.2, 12

24 T'ĩ hēnh rabahōm na-ããj hē, P'op Hagä Do hã rama ejuu hyb n'aa pawóp hē taw'ëed, h'oooh its hadoo doo, gurii-i hadoo doo. Tii d' né hē ta ky n'aa jaw'yyk do mejũũ rabad'oo sa h'yyb rabenām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

Simijãw häd näng do her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

25 Ti m' ti awät mä Jerusarēnh bä aj'y y wah'ëe däk doo, P'op Hagä Do karēn doo da hawät doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo. Simijãw mä ta häd. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm. Tagada mä Isaraéw buuj hed'ëep doo.

26 P'op Hagä Do Sahee metëeh mä ta hã, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, tahapäh nä né hē m' tadajëb pooj jé.

27 Ti m' ti noo gó né hē m' P'op Hagä Do Sahee mahũũm mä Simijãw P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hēnh Marija Joséh daheeh ramanaa bä m' karapee t'aats, Jesus, sa ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ramoo bok hyb n'aa ta hyb n'aa,

28 ti agëet mä Simijãw tób w'oo hã. Ti m' karapee tabado däk ta moo gó, ti m' P'op Hagä Do taj'aa etsë. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

29 —Hỹỹ kä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, sahōnh hē mabag'ããs doo,

man'oo yỹh, a karom, h'yyb nām doo me ỹ dajëp.

Man'oo däk maky däng do ỹ bahapäh.

30 Hỹỹ kä matym yỹ me baad ỹ bahapäh ji h'yyb tym dëeb,

³¹ sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do sa matym gó manoo doo.

³² Judah buuj nadoo do sa h'yyb bag hadoo, sa h'yyb kadawuung n'aa P'op Hagä Do hã.

Isaraéw buuj ky n'aa etsëeh da ta hyb n'aa —näng mä Simijãw kyyh karapee t'aah ky n'aa hã.

³³ Marija Joséh daheeh rahyb n'aa meuuj bong mä Simijãw her'oot do sa t'aah ky n'aa hã.

³⁴ Ti m' Simijãw taky n'aa edëe bong sa hã. Ti m' Marija hã, Jesus yÿn hã, ta ky hadoo:

—Hajök Isaraéw buuj wób raty n'aa ges'yyk da hahỹ karapee tawah'ëe däk bä. Ti hyb n'aa bane-saa hënh rabahõm da P'op Hagä Do an'oo bä. Ta wób da baad ragadoo. P'op Hagä Do ed'ëep ta tii —näng mäh. —Ta heen n'aa hadoo da hahỹ karapee. Tametëeh da P'op Hagä Do gen'aak doo. Ti hyb n'aa hajök da h'yy kawereem ta wë.

³⁵ Tii bä da kametä däk da rahyb n'aa newëe doo —näng mäh. —Õm da Marija, tak'ëp da mah'yy katón da ta hã ramoo bok do hyb n'aa da —näng mä Simijãw kyyh.

³⁶ Ti noo gó né hẽ m' ti agëet mä t'ĩĩ hënh yÿnh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Än mä ta häd. Wah'ëe däg né m' tii. Panuéw mä ta yb makũ häd, Aseer makũ panaa see m'. Patug tamaa wäd, marahud wäd mäh. Raket'ëe däk do jawén paa bä, 7 ta baab tabahado däk bä m' Än patug maa badoo wät mäh.

³⁷ Wah'ëe däk mäh. 84 däg mä ta baab n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa hënh had'yyt mä tabehëh'ũũm. Adëb bä, atsëm na-ããj mä P'op Hagä Do tahyb n'aa

jaw'yyk. Ta hã taky n'aa etsëë mäh. Kas'aah mä taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hã.

³⁸ Ti m' Marija, Joséh wë tabana bä m', taky n'aa tsebee wäd kãn P'op Hagä Doo. Ti m' Jesus ky n'aa taher'ood kãn t'ĩ hënh hab'ëeh do mahang Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëep do gad'aa do sa hã.

³⁹ Ti m' Joséh Marija rabahajaa bä kä m' sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo, rababaaj hõm kãn sa panang hënh Nasaréh häd näng doo, Garirej häj n'aa hënh.

⁴⁰ Awëë däg kãn mä karapee. Hejooj däg kãn mäh. P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Baad P'op Hagä Do hag'ãäs ta hã.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hã Jesus baym dó pa-nyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ta heen n'aa hë had'yyt hë Jesus ÿÿn ta patug daheeh rabahõm Jerusarënh hënh, Pas-kowa häd näng do ratab'ëes hyb n'aa.

⁴² 12 m' Jesus ta baab däg rabahõm Pas-kowa ratab'ëes hyb n'aa rabahed'oo doo da. Jesus ahõm sa sii.

⁴³ Pas-kowa ratab'ëes do tabahëej jëng bä m', rababaaj nä sa panang hënh. Jesus mä aym Jerusarënh bä. Doh m' rahapëe bä ta ÿÿn hã tabaym.

⁴⁴ Sa wakãän mahang hawät red'oo mäh. Ti m' tug bä kä rabaheg'ãäs, dooh m' Jesus. Resoos mä sa wakãän mahang.

⁴⁵ Doh m' rawyyd bä. Ti m' rabaheg'ãäs p'aa hënh Jerusarënh hënh.

⁴⁶ Tamawoob däg kãn mä sa ãh Pas-kowa jawén paa bä m', rabawyyd kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt

hã m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do mahang mä tabasoo. Tamaa newëë mäh, teanh mä sa hä.

⁴⁷ Sahõnh hẽ Jesus maa napäh do rahyb n'aa meuunh mä tahapäh do hã m', tah'yy ganäng do hã m'.

⁴⁸ Ti m' ta ÿÿn ta patug daheeh rabahapäh bä m' rah'yy gabedo bong mäh. Ti m' ta ÿÿn ky hadoo:

—Hëd n'aa tii d' mabahadoo äã hä, tah ÿÿ? —näng mäh. —Õm äã esoos, õm äã hyb n'aa tón —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëd n'aa ÿ bë esoos? Nepäh bë hä Ee tób bä né paawä ti ÿ bë baw'yyt? —näng mä Jesus.

⁵⁰ Dooh m' ta ÿÿn rah'yy genä bä tii d' tahanäng do hä.

⁵¹ Ti m' tababaaj hõm kãn sa sii. Baad mä taky daheeh sa hä. Baad mä Marija benäm ta ti ta h'yyb gó.

⁵² Awëë gëet mä Jesus. Anäng mä ta hä kä tahapäh doo. P'op Hagä Do kamahän ta hä, ta wób na-ãj rakamahän.

3

Jowãw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁻² Ti m' 15 ta baab tabahado däk bä m' Tiber-ijo häd näng do Roma bä tabag'ããs noo gó, tabanawäng hẽnh P'op Hagä Do ban'oo kãn mä ta panyyg Jowãw hä, ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Sakarija m' Jowãw yb. Ti noo gó, Judah häj n'aa bä Pon-Sijo Pirato häd näng do sa wahë n'aa. Garirej häj n'aa bä, Eróts häd näng do sa wahë n'aa. Eróts hÿÿj mä Pirip häd näng doo, Itureej, Taronit häd enäh do häj n'aa bä m' sa wahë n'aa. Risãän häd

näng doo, Abirën häj n'aa bä sa wahë n'aa.* Anas, Kajapas häd enäh doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti noo gó.

³ Ti m', P'op Hagä Do panyyg Jowāw gado dāk jawén paa bä kä m', tamaher'ood hōm mä sahōnh hē tamii Joradān nabyy me habong doo. Taher'oot sa hä raberéd hōm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hōm hyb n'aa nesaa do raberéd hōm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hōm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

⁴ Hahỹỹ da P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paa Jowāw ky n'aa:

“Hahỹỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk
Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah.

⁵ Bë geh'aa hōm gaderoh doo.

Bë epug hōm wajau doo, waëë na-ããj hē.

Bë deja hōm ta tyw n'aa gajeroh doo.

Bë benyyw däg baad ta tyw n'aa.

⁶ Tii bä da sahōnh hē badäk hahỹỹ hä habong do rahapäh da nyy da P'op Hagä Do ji tabed'ëëp nesaa do mahānh.”†

⁷ Ti m' hajök rakata dāk Jowāw wë ranu kemuun hyb n'aa. Ti m' Jowāw ky hadoo sa hä:

---

* **3:1-2** Roma buuj had'yyt nado Tiberijo bag'ääs. Hajöng ta wób sa häj n'aa na-ããj hē tabag'ääs. Pon-Sijo Pirato, Eróts, Pirip, Risään na-ããj hē Tiberijo karom tii, Tiberijo kyy gó ta wób sa häj n'aa bä rabag'ääs doo. † **3:6** Isajas 40.3-5

—Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëeh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hä P'op Hagä Do banoo do mahãnh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahãnh.

⁸ Taw'ãäts hē pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hõm bä. Bë metäh hanäm do hä bë moo bok do hä. Bë daab yb manä Abaraãm panaa bë hanäk do hä. Bë edoo manäh: “Ãã P'op Hagä Do gadoo Abaraãm panaa ãã bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bä, tahajaa hahÿ pä tawareem bä Abaraãm panaa rado padäg bä —näng mäh.

⁹ Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëë däk do tabagëëm hyb n'aa hadoo tii. Sahõnh hē joom tēeg neaak do tagëew jat da, ti tabaju hõm da —näng mä Jowãw kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Nyy d' ãã bad'oo hÿÿ kä?

¹¹ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Pawóp hē saroor näng péh, sét tanoo saroor tamah pé hä. Waa näng doo, tanoo waa tamah do waa ta waa uuh —näng mä Jowãw kyyh.

¹² Ti m' sa wahë n'aa dajëër n'aa gedaag n'aa an'aa mä Jowãw wë tanu gemuun hyb n'aa.

—Ma matëg —näk mäh. —Ãã ënh, nyy d' ãã bad'oo?

¹³ Ti m' Jowãw ky hadoo sa hä:

—Bë wad'ii manä ta wób —näng mäh. —Dooch ta bahãnh bë ets'ëë sa hä dajëër. Jããm hē bë ets'ëë Roma buuj ky kajäk doo —näng mäh.

¹⁴ Ti m' warahén reaanh:

—Ãã ënh? Nyy d' ãã bad'oo? —näk mä warahén sa kyyh.

Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bē eām manā ta wób dajēēr rabanoo hyb n'aa bē hā. Bē ky n'aa tapa manā daap hē ta wób. Bē h'yy gadeja dajēēr bē wahē n'aa bē hā rep'aak do hā, bē hyb n'aa hūūm manā ti bahānh —nāng mā Jowāw sa hā.

¹⁵ Ti m' hajōk do t'īī hēnh kat'aa do rah'yy ka-has'āāp Jowāw hyb n'aa. Sa h'yyb gó m' rahyb n'aa newēē. Sa h'yyb gó m' raky hadoo: “Hahỹ né g'eeh P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, Kristo hād nāng doo?”

¹⁶ Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—Ỹ ti hỹỹh, bē ỹ nu gemuun naēng me. Ti awāt da tak'ēp hyb n'aa jawyk do bahānh ỹỹ. Hā ỹỹ, ỹ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ỹ haja bā ta tsyym suun kabo n'aa ỹ do bā‡ —nāng mäh. —Tii kā P'op Hagā Do Sahee tabanoo da bē hā, tabajēē suun hyb n'aa bē h'yyb tym gó, bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa. Tēēg hōō hadoo me baad tabanāw dāk bē h'yyb tym, bē d' tametyy —nāng mäh.

¹⁷ Tsyt hē tabetyn hōm da P'op Hagā Do karēn do moo heb'ook doo, tsyt hē ta wób. P'op Hagā Do karēn do moo b'ook doo, banām doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahēē me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hā. Ta bóg taju toonh tēēg hōō me, nadēēk doo me —nāng mā Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hā.

‡ **3:16** P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bā sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ēp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hā hē Jowāw hegāā bā. Ti hyb n'aa dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wād bā ta hā hē tahegāā bā, tahanāng pé tii.

18 Hajõng mä Jowãw her'oot sa hã. Panyyg wób gó tabeh'ũm. Baad tametëek sa hã. Panyyg hanãm do taheer'oot mä sa hã.

19 Ti m' Jowãw nabuuj gedoo mä Garirej häj n'aa wahë n'aa Eróts häd nãng doo, ta hÿÿj ÿÿm, Erodija, tagat'ëë däk do hyb n'aa. Hajõng baad nadoo do wób Eróts moo wät do hyb n'aa na-ããj hë Jowãw nabuuj gedoo mä Eróts.

20 Ti m' ti bahãnh tabegyyts wät. Tamejũũ mä Jowãw radawäts geët ragadahew'eës doo gó.

Jesus Jowãw nu gemuun do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' ragadahew'eës doo gó radawäts g'ëed pooj jé m', hajõk do Jowãw nu gemuun bong bä m', Jesus na-ããj mä tanu gemuun wät. Tanu gemuun bä m', Jesus ky n'aa etsëë bä m', wë kabasëëts wät.

22 Ti m' P'op Hagä Do Sahee ahying mä ta wë gurii-i hadoo mäh. Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Õm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahãn up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yym —nãng mäh.

23 30 ta baab Jesus bahado däk bä m' tadu doo tamoo wät do sa mahang.

Jesus wahë makũ sa häd ketsén do hahÿÿh

Joséh t'aah red'oo mä Jesus.

Joséh yb makũ häd Eri.

24 Eri yb makũ häd Matat.

Matat yb makũ häd Rewi.

Rewi yb makũ häd Mew-Ki.

Mew-Ki yb makũ häd Janaj.

Janaj yb makũ häd Joséh.

25 Joséh yb makũ häd Matatijas.

Matatijas yb makũ häd Amos.

Amos yb makū häd Naũm.
Naũm yb makū häd Eseri.
Eseri yb makū häd Nakaj.
²⁶ Nakaj yb makū häd Maat.
Maat yb makū häd Matatijas.
Matatijas yb makū häd Semej.
Semej yb makū häd Josek.
Josek yb makū häd Jodah.
²⁷ Jodah yb makū häd Jowanan.
Jowanan yb makū häd Resa.
Resa yb makū häd Serubab.
Serubab yb makū häd Saratijéw.
Saratijéw yb makū häd Neri.
²⁸ Neri yb makū häd Mew-Ki.
Mew-Ki yb makū häd Adih.
Adih yb makū häd Kosān.
Kosān yb makū häd Ew-Madān.
Ew-Madān yb makū häd Eer.
²⁹ Eer yb makū häd Josuwéh.
Josuwéh yb makū häd Erijés.
Erijés yb makū häd Jorīm.
Jorīm yb makū häd Matat.
Matat yb makū häd Rewi.
³⁰ Rewi yb makū häd Simijāw.
Simijāw yb makū häd Judah.
Judah yb makū häd Joséh.
Joséh yb makū häd Jonam.
Jonam yb makū häd Erijakīm.
³¹ Erijakīm yb makū häd Mereja.
Mereja yb makū häd Mena.
Mena yb makū häd Matatah.
Matatah yb makū häd Natān.
Natān yb makū häd Dawi.

32 Dawi yb makū häd Jesé.
 Jesé yb makū häd Obed.
 Obed yb makū häd Buwas.
 Buwas yb makū häd Saramon.
 Saramon yb makū häd Nasōm.
 33 Nasōm yb makū häd Aminadab.
 Aminadab yb makū häd Adimih.
 Adimih yb makū häd Rām.
 Rām yb makū häd Eserōm.
 Eserōm yb makū häd Peres.
 Peres yb makū häd Judah.
 34 Judah yb makū häd Jakóh.
 Jakóh yb makū häd Isak.
 Isak yb makū häd Abaraām.
 Abaraām yb makū häd Terah.
 Terah yb makū häd Nahóh.
 35 Nahóh yb makū häd Serug.
 Serug yb makū häd Rakaw.
 Rakaw yb makū häd Pereg.
 Pereg yb makū häd Eber.
 Eber yb makū häd Serah.
 36 Serah yb makū häd Kaj-Nan.
 Kaj-Nan yb makū häd Apasad.
 Apasad yb makū häd Sēm.
 Sēm yb makū häd Nowéh.
 Nowéh yb makū häd Ramék.
 37 Ramék yb makū häd Metusarēm.
 Metusarēm yb makū häd Enók.
 Enók yb makū häd Jaréd.
 Jaréd yb makū häd Marareew.
 Marareew yb makū häd Kenan.
 38 Kenan yb makū häd Enós.
 Enós yb makū häd Seet.

Seet yb makū häd Adāw.
 P'op Hagä Do t'aah hadoo Adāw makūūh, P'op
 Hagä Do pahuunh do hyb n'aa.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Jesus basoop pong hēnh tamii Joradān häd doo me naa. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm. Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahūūm kån Jesus tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh.

² 40 m' ta āh Dijab* metyy mä Jesus. Tabanawäng hēnh tabaym bä, dooh Jesus awa bä. 40 ta āh tabahado däk bä m' Jesus mä asa däk tak'öp.

³ Ti m' Dijab ky hadoo ta hã:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, mamejõ hahỹ pä takawareem däk pãw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hã had'yyt nado ji bedöp”† —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë jó. Tii b' naa m' nayyw hē tametēeh ta hã sahõnh hē badäk hahỹỹ hã hanäng do häj n'aa rabag'ãäs doo.

⁶ Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mahegãã! —näng mäh. —Sahõnh hē ta ti ỹ anoo da a hã. Sa wahë wahëh mabahadoo ỹ an'oo bä. Sahõnh hē hanām doo, hetsooh do ta hã hanäng do ỹ anoo da a hã —näng mäh. —Ỹ ti ta ti gadoo. Ỹ ta danäh. Ti hyb n'aa ỹ anoo ỹ karēn pé hã —näng mäh.

---

* **4:2** Gereg kyy me ramaneëēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng péh ti Dijab. † **4:4** Dew-Teronom 8.3

7 –Sahõnh hē ŷ banoo a hã, wē ŷŷ, tũũ, a taron nuu me ŷ mawehëë bã –näng mä Dijab kyyh.

8 Ti m' Jesus ky hadoo:

–Hahŷŷ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jããm hē P'op Hagä Doo, bē hagã n'aa, bē wehëë. Jããm hē ta ti bē hyb n'aa jew'y'yyk, bē ky daheeh”† –näng mä Jesus.

9 Ti m' Jesus Dijab mahũũm kãn Jerusarēnh hēnh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hēnh tabasëëk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

–P'op Hagä Do T'aah mado bã, –näng mäh –keréd hyy tũũ babä naa.

10 Hahŷŷ da P'op Hagä Do kyy kerih doo –näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejũũ da ta äãs baad õm rabahag'ããs hyb n'aa.

11 Õm da ragadoo p'op pä hã a tsyym taganadas hyb n'aa”,§ näng P'op Hagä Do kyyh –näng mä Dijab.

12 Ti m' Jesus ky gadoo:

–Hahŷŷ da na-ããj hē P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagã n'aa”** –näng mä Jesus.

13 Ti m' Dijab bahajaa bã kã Jesus tametyy doo, tabahõm dó Jesus mahãnh.

Ta panang bã Jesus raty n'aa ges'y'yyk do panyyg n'aa hahŷŷh

14 Ti m' Garirej häj n'aa hēnh Jesus babaaj hõm kãn. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'y'yyb mahũũm

† 4:8 Dew-Teronom 6.13
Dew-Teronom 6.16

§ 4:11 Saaw-Mo 91.1, 12

** 4:12

mä Jesus. Jé pad'yyt hē Garirej häj n'aa bä rapanyyg enä hōm kän mä ta ky n'aa.

¹⁵ Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metëek mäh. Sahōnh hē m' raj'aa etsē ta hā.

¹⁶ Ti m' panang Nasaréh hēnh tabahōm, tabawäng do paa hēnh. Saab hā kä m' tabahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh, tabehed'oo doo da. Ti m' tabas'ëeg gëet P'op Hagä Do kyy kerih do taner'oot hyb n'aa.

¹⁷ Ran'oo däk mä ta hā P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas makū erii wät do paah, ta heen n'aa. Kapōōs mä ta ti ma kahé bäh. Tii b' mä tabapyn, taw'yyt mä ta hā kerih doo. Hahÿÿ da m' takerih:

¹⁸ “Hā ÿ P'op Hagä Do Sahee banäng.

ÿ tasëew hōm tsyt hē, P'op Hagä Do Panyyg Hanäm
Do

kasuud is do sa hā ÿ maher'oot hyb n'aa.

ÿ tamejūū ÿ bed'ëep hyb n'aa ta wób moo gó naa.

ÿ tamejūū ty temah do ÿ matym nä padëek hyb
n'aa.

ÿ tamejūū tak'ëp rarejäã do ÿ bed'ëep hyb n'aa sa
moo gó naa, rabahōm hyb n'aa.

¹⁹ ÿ tamejūū hahÿÿ da ÿ maher'oot hyb n'aa
sahōnh hē sa hā:

Kaja kän P'op Hagä Do ji tat'y yd mehñn doo.”††

²⁰ Ti m' tabahëej jëng bä taner'oot doo, tap'ōōj däk mä p'aa hēnh kerih doo. Tan'oo däk mä p'aa hēnh tób kaser n'aa hā. Sahōnh hē m' tii b' hat'oonh

---

†† **4:19** Isajas 61.1-2

do baad mä rabahag'ããs Jesus wë. Ragada mä taber'oot.

²¹ Ti m' taky hadoo:

—Naga hë, bë hapëë kãn tadu dahëë kãn kerih do ÿ ner'ood wät doo kã —näng mäh.

²² Ti m' sahõnh hë tii b' hat'oonh do baad mä raj'aa etsë ta hã. Rahyb n'aa meuunh mä baad ta her'oot do hã. Ti m' rakaner'oot jé hat'oonh doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nyy d' tii éh? Joséh t'aah nado ti hÿÿh? —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ hapäh né tii, hahÿÿ da bë kyyh bë ky hetëg hã: “A daaj hë makebiin mediko mado bä”, näk da bëëh —näng mäh. —Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Taw'ããts hë mamoo wäd meuj n'aa näng doo, babä, a panang bä, Kapar-Naũm bä mapahuunh doo da, ãã ky n'aa napäh doo da ra her'oot doo”, näk da bëëh —näng mä Jesus sa hã.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh sa hã:

—Ta panang bä, tabawäng doo bä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod ragado bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

²⁵ Eriij hawät noo gó m', hajök mä Isaraéw häj n'aa bä patug tema bong do kas'uut doo, tak'ëp sahõnh hë rabas'aah noo gó m', tamawoob hë ta baab bahãnh tanadots wät do hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo né hë m', dooh m' P'op Hagä Do mejö bä Eriij sa wë tamasa hyb n'aa. Tamejüũ ta s'ee hënh ÿÿnh patug tamah do bawät bä. Panang Sarep-Ta häd näng doo bä tabawät. Häj n'aa Sidõn häd näng doo bä tii. Baad mä tamasa tii.

27 Ta jawén mäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Erisew häd näng do hawät noo gó m', hajõk mä nahëë enäh doo, rog manahuuh do Isaraéw häj n'aa bä. Ti hadoo né hë m', dooh m' sa nahëë Erisew ado hõm bä. Jããm né m' sét hë tanahëë do hõm, Namah häd näng doo. Sirija häd näng do buuj mä tii —näng mä Jesus sa hä.

28 Ti m' tii b' hat'oonh do ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rakawaj'ããn kãn ta wë.‡‡

29 P'op mä raves'ëëg b'ëëh. Kawaj'ããn gó m' Jesus ramahũũm panang bä naa, p'op tabadoo hënh. Gadarong doo gó m' rakarën radawäts hyy paawä tadajëp hyb n'aa.

30 Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh, sa mahang mä tatabës.

Jesus habëë hõm mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

31 Ti m' Jesus bahyng panang Kapar-Naũm häd näng doo hënh, häj n'aa Garirej häd näng doo bä. Ti m' Saab hä kã tadu doo tama metëëk sa hä P'op Hagä Do panyyg.

32 Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëëk do hyb n'aa m'.

33 Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó m' tabasoo aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

---

‡‡ 4:28 Rawén kawaj'ããn bong, rahapäh do hyb n'aa nyy d' Jesus hanäng pé Eriij, Erisew sa panyyg gó sa hä tamaher'oot doo. Ta ti sa hä Eriij, Erisew masa do paah, dooh sa häj n'aa babuuj rado bä. Doo m' Jesus pahuuj bä sa matym haj'aa rakarën doo da, tahanäng péh.

34 –Ej! H'ëed makarën äã wë Jesus Nasaréh buuj? Äã marejäã mawén na! –näng mäh. –ÿ hapäh öm baad ub. Öm P'op Hagä Do hanaa, tak'öp hanäm doo, baad hadoo do moo wëed öm –näng mä ta kyyh.

35 Ti m' Jesus geäm wät karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk doo. Ti m' taky hadoo:

–Er'ood manäh! Bag hënh! Ahöm aj'yy mahänh –tah'eed höm mäh.

Tii bä m' aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do dawäts jat tũ sahönh hë sa matym gó. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahöm kän, ta hä hadäk do paah. Tabanyyh bä dooh tarejä bä aj'yy.

36 Ti m' tii bä kata b'ëeh do rameuj bong mäh, raky n'aa jög bong mäh. Ti m' raky hadoo:

–H'ëed pé ti tama metëek hahÿÿ hä? Hyb n'aa jawyk doo me, hejoonh doo me tamejũũ karap'aar h'yyb nesaa do rabanyyh hyb n'aa. Raky daheeh né hë –näk mä sa kyyh.

37 Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa hënh.

Jesus nahëë sog höm do panyyg n'aa hahÿÿh

38 Tii kä m' Jesus banyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Simaw tób hënh mä tabahöm. Ti m' Simaw mayyn asooh mäh. Tak'öp oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot tamasa hyb n'aa.

39 Ti m' p'eets hë tabana gëet Simaw mayyn hasooh hënh. Tameduuk mä oom keréd höm hyb n'aa. Ti m' oom keréd höm. Nayyw hë m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

⁴⁰ Ti noo gó né hě, tug bä kä m', papÿÿj badëë hyng bä kä m', Saab bahëej jëng jawén paa bä, Kapar-Naüm buuj ramenaah sahõnh hě nahëë enäh doo. Hajõk mä sa nahëeh. Ti m' sét ken'yyh hã tamoo däng. Sa nahëë tahehëen hõm mäh. Ahub padëëk mäh.

⁴¹ Karap'aar h'yyb nesaa doo, ta wób sa hã hanäng do enä kãn mä sa hã hanäng do paah. Raban'yyh bä m' tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hě õm —näk mä karap'aar sa kyyh.

Ti m' Jesus ky ge'ÿÿm mäh. Doooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa m', Jesus ta ti Kristo P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

⁴² Ti m' jati pé tapaj'ëë bä, Jesus bahõm dawë hã, rabanabok hënh. Ti m' Jesus rabesoos jé pad'yyt hě. Ti m' Jesus ramamuun bä kä m' retsëë ta hã sa panang bä tabaym hyb n'aa.

⁴³ Ti m' taky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa hanäm do ÿ karën ÿ her'oot panang wób hënh na-ãäj né hě. Ti hyb n'aa ÿ P'op Hagä Do mejõ hyng —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁴ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã m', sahõnh hě Judah häj n'aa panang bä tama met'ëëg kãn mäh.

5

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó m' karaj'aa Gene-saréh* häd näng do nabyy me Jesus ma metëek. Hajök doo, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'eë doo, gatat'uuk mä ta hä.

² Ti m' pawóp hē marakate tabahapäh ta nabyy me, tah'ÿÿb h'oo n'aa. Karahi rahets'yyt mä marakate danäh hä.

³ Ti m' tagatsëg sooh marakate see gó. Simaw mä marakate danäh. Ti m' tabetsëë taũj hõm hyb n'aa dawë hä marakate. Tii b' naa m' tama met'eëg kån.

⁴ Ti m' tabahajaa bä kä tama metëek doo, tame-jũũ Simaw tabadajong hēnh marakate t'ĩ hēnh radatu hyb n'aa tah'ÿÿb nahëeh.

—T'ĩ hēnh bē mo haj'aa enäh da —näng mä Jesus Simaw hä.

⁵ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Wahëh ÿÿ, —näng mäh —atsëm had'yyt hē ãã baboo paawä, dooh ãã mo haj'aa péh. Ti hadoo né hē, mamejũũ do hyb n'aa ÿ datu p'aa hēnh karahi —näng mäh.

⁶ Ti m' tii d' rabad'oo bä kä m', hajõng mä tah'ÿÿb karahi gó. Tak'ëp hajõng do hyb n'aa karahi gekog bong.

⁷ Ti m' marakate see gó hat'oonh do ranaëenh ramasa hyb n'aa. Ti m' tah'ÿÿb rabata tooj kån marakate gó. Pawóp hē marakate gad'eë däk mäh. P'eets hē paawä m' tabagyyb paawä marakate tah'ÿÿb jawyg hä.

⁸ Ti m' Simaw Peed bahapäh bä m' Jesus ky haj'aa, ta taron nu paa me tabahyy häng mä Jesus wë. Ti m' taky hadoo:

---

* **5:1** Karaj'aa häd see Garirej.

—Ahõm mahãnh ÿÿ, wahë ÿÿ. Dooh ÿ haja bã a matym gó ÿ ag'ëed bã, nesaa do moo hew'ëet do hyb n'aa ÿÿh —näng mäh.

⁹ Simaw ta hataa daheeh rameuuj bong mä hajõng do hyb n'aa tah'ÿÿb.

¹⁰ Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo, Simaw kanatëë, ti na-ããj mä rameuuj bong. Ti m' Jesus ky hadoo Simaw hã:

—Eÿÿm manäh —näng mäh. —Ajyy, ÿÿj sag hadoo da õm hÿÿ kä, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' hood jó kä ratakyg jat marakate kä. Sahõnh hë raberéd hõm. Ah'ũũm kãn mä ta sii.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' panang s'ee hënh Jesus mamuun mä aj'yy rog manahuuh do hanãng doo. Tak'ëp mä ta hã däg ta rog. Jesus tabahapäh bã m', ahyy hãng mä tũũ, tetsëë mä Jesus bado hõm hyb n'aa ta nahëeh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —makarën bã mahajaa né hë nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

¹³ Ti m' Jesus moo däg ta hã. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hë kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kãn mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hã:

—Maher'ood manä ta wób sa hã —näng mäh. —Ahõm jajé naga hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo wät do wë. Mametä ta hã õm has'oo däk doo.

Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo pé ji nahëe badoo wät do heen n'aa, p'aa hënh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa õm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hã.

¹⁵ Ti m' Jesus mejõ né paawä m' ta wób tamanaher'oot hyb n'aa, jé pad'yyt hë nayyw hë rapanyyg enä hõm mä Jesus ky n'aa hã. Ti hyb n'aa m' hajök han'aa ta wë ramaa newëe hyb n'aa tama metëek doo. Ta wób nahëe enäh do na-ããj hë an'aa ta wë tabaheso hõm hyb n'aa sa nahëeh.

¹⁶ Ti m' Jesus, ta see pé noo gó, tabehũũm takabanawät hënh taky n'aa etsëe hyb n'aa P'op Hagä Do hã.

Ajyy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Hÿ hadoo mäh, ta see pé noo gó, tób gó Jesus ma metëek bä kä, Pariséw ramaneëenh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetek do na-ããj mäh, ti at'oonh mä maa new'ëe do sa mahang. Jé pad'yyt hë naa rabena. Garirej, Judah häd enäh do häj n'aa bä naa rabana. Jerusarënh hënh naa ta wób rabana. Baad ub P'op Hagä Do hejój Jesus h'yyb gó tabawät nahëe enäh do sa nahëe tawén do hõm.

¹⁸ Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëe näng doo, nawät doo. Ratóg nä ta tyng jó. Rakarën paawä m' ramajëe suun tób gó Jesus wë.

¹⁹ Du daa m' rakad'oo pé gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëes mäh, ti m' tii b' naa m' ramahy kãn kata däk do mahang Jesus bagëet bä.

20 Ti m' Jesus h'y'yb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, nawät do hä taky hadoo:

—Najis ŷŷ —näng mäh. —Nesaa do a h'y'yb tym gó hanäng kado hõm —näng mäh.

21 Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ããj hẽ raky hadoo sa h'y'yb gó:

—Nyy d' mä hỹ ta hã! —näk mäh. —P'op Hagä Do taky n'aa rejãã hahỹ hã. Jããm né hẽ P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'y'yb tym gó hanäng do tado hõm bä —näk mä sa h'y'yb gó.

22 Jesus h'y'yb hap'ëeh mä sa h'y'yb. Ti hyb n'aa m' tabeaanh sa hä:

—Hëd n'aa tii da bẽ hyb n'aa newëë bẽ h'y'yb gó? —näng mäh. —Bẽ ŷ h'y'yb hapäh —näng mäh.

23 —Nyy da nahejooj bẽ hä? “Kado hõm nesaa do a h'y'yb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëëd, awäd däg”, ji noo bä? —näng mä Jesus sa hä.

24 Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Hỹ kã da —näng mäh. —Bẽ bahapäh hyb n'aa ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ŷ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ŷ ado hõm bä, ŷ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

—As'ëëg g'ëëd, mado däg a tyng, ahõm kã a tób hẽnh —näng mä Jesus ta hä.

25 Ti m' nyyw hẽ kã tabas'ëëg g'ëëd kãn, tabado däk ta tyng kã, ahõm kãn sahõnh hẽ m' rabahapëë kãn. P'op Hagä Do hä taj'aa etsë mä tababaaj hõm bä kã.

26 Sahõnh hẽ hap'ëeh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsë. Ti m' rah'y'yb e'ÿÿm bong. Ti m' raky hadoo:

—Meuj n'aa näng do ãã hapäh naga hẽ —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëenh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' ta jawén Jesus bahõm bä kä panang bä naa, taw'yyt mä Rewi häd näng doo. Roma buuj ky gabuuj dajëër ragahed'aak bä m' tabasoo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—B'ëep ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁸ Ti m' Rewi bas'ëeg gëet, sahõnh mä taberéd hõm, ti m' ahõm kân mä ta sii.

²⁹ Ti m' Rewi moo wät mä ta tób bä sa tä, sa waa Jesus tatsebé do ky n'aa, Jesus taweh'ëeh do ky n'aa. Hajök dajëër gahed'aak doo, Rewi hep'ëeh doo, ta wób na-ããj mä tatsyyd bong do rabana rabawa hyb n'aa ta sii.

³⁰ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Pariséw wób hedoo doo, häd kawaj'ããn gó m' rabeaanh Jesus ma matëg sa hã:

—Hëd n'aa bë bawëh, bë beëek dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hẽ nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũũm ta wë.

³² Dooch ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh, Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratayy do ky n'aa hahỹỹh

³³ Ti m' h'yy gaẽẽj gó raky hadoo ta hã:

—Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ranawa P'op Hagã Do rahyb n'aa esee do heen n'aa, P'op Hagã Do hã raky n'aa etsëẽ. Tii da na-ããj hẽ Pariséw ma matëg rabad'oo. Tii d' nado a ma matëg. Ti rawa had'yyt hẽ. Reëg had'yyt hẽ —nãk mäh.

³⁴ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh tahaja bã ji mejõ bã ratabëej bã ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bã. Jãm bawät nä bã ji ats'yyt do rawëë had'yyt hẽ. Doo ratay bã.

³⁵ Ti awät da sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn[†] —nãng mäh.

³⁶ Ti m' panyyg see ky n'aa gó taky hadoo:

—Doo ji as'ëëd bã ji saroor papuuj bãh ta sãg hã ji gasyyp hyb n'aa. Tii d' ji adoo bã ji rejãã ji saroor papuuj. Papuuj bãh dooh baad tado bã saroor sãg hã —nãng mä ta kyyh.

³⁷ —Ti hadoo né hẽ uwa bëëh hã. Doo ji gedu bã uwa bëëh papuuj hegãn sooh do pan'aa ta hood b'éé byy sãg gó. Tii d' ji adoo bã, uwa bëëh egãn so bã, ta hood sãg ganabãh hõm. Tii bã kã, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kã karejã kãn[‡] —nãng mäh.

[†] **5:35** Hahỹỹ d' Jesus hanãng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nä bã, dooh ratay bã. Sa mahang Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn.

[‡] **5:37** Hahỹỹ da Jesus hanãng péh: Doo ji mekuuj bã papuuj tama metëëk doo, pooj jé rabahed'oo do paa da.

38 –Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũũs doo gó –näng mäh.

39 Ti m' taky hadoo ěnh ta see ky n'aa gó:

–Jé uwa bëeh mahÿÿnh do hajõõ ta baab haso däk do heëek doo, papuuj dooh tagenaag bä. “Taw'ããts hẽ pooj näh”, nāk sa kyyh§ –näng mä Jesus.

6

Saab ky n'aa hahÿÿh

1 Hÿ hadoo mä Saab, Judah buuj rakamehehāk do noo gó, Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahõm me m', ta ma matëg tiriig ag mä raberik ta byyh banyyh hyb n'aa, tiriig rabawa hyb n'aa.

2 Ti m' Parisëw sa sii habok do raky hadoo sa hã:

–Hëd n'aa bë ky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã? Saab hã bë moo bok* –nāk mä sa kyyh.

3 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä?

4 Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' tabadoo pãw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã hatoonh doo, ti m' tabawa. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né hẽ paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooh do haw'aa ta

---

§ 5:39 Dooch papuuj Jesus ma metëek do rakarën bä, tahanäng pé m' tii. Ragonaag däk pooj jé rabahed'oo doo. Dooch rakarën bä reréd bä tii. * 6:2 Dooch ji moo wäd bä Saab hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũ. Tak'ëp Parisëw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok tiriig ag rateh'yyk do hyb n'aa.

ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã† –näng mä Jesus sa hä.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

–ÿÿh, Aj'yÿ Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hẽ ti Saab ky n'aa hä mejũũ doo –näng mä Jesus kyyh sa hä.

Moo gadóm do panyÿg n'aa hahÿÿh

⁶ Ta see pé noo gó m', Saab see hä m', Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyÿg rayd naherot doo hẽnh. Ti m' tama met'ëeg kãn P'op Hagä Do ky n'aa. Ti yt hä m' tabasooh aj'yÿ moo gadóm doo. Ta hub mä ti gadóm.

⁷ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ m' ramatakëe mä Jesus aj'yÿ moo tahaso däg bã Saab hä. Ta moo tahaso däg bã Jesus moo wät né hẽ Saab hä kã sa hä. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyk doo.

⁸ Jesus hapäh mä sa h'yÿb. Ti m' Jesus ky hadoo aj'yÿ moo gadóm do hä:

–Ag'ëed däg sa mahang –näng mäh.

Ti m' aj'yÿ as'ëeg g'ëed kãn.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

–ÿ eanh bë hä –näng mäh. –Nyy da ër ky n'aa jaw'yyk do metëek Saab ky n'aa hä? H'ëed ti taw'ããts hẽ ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji

† **6:4** Jããm né hẽ paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'oooh do haw'aa ta ti pãw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yÿd mehĩĩn do hyb n'aa.

ed'ëep Saab hã, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hã?
—näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹⁰ Ti m' taty kaw'õöd däg kãn sa wë. Ti m' aj'y'y hã
kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mäh,
baad däg mä ta moo kä.

¹¹ Ti m' tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa
jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë m'
rakawaj'ããn kãn Jesus wë. Kaner'oot mä nyy
d' rabad'oo ta hã.

*Jesus asëm do 12 hedoo do tamejũũ do pan'aa
panyyg n'aa hahỹỹh*

¹² Ti m' ta jawén Jesus basëek waëë jó taky n'aa
etsëë hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëë had'yyt hë m'
atsëm.

¹³ Ti m' tabawag hõm bã kä tanaëënh mä ta wë
sahõnh hë ta ma metëek doo. Tasëew hõm mä 12 sa
mahang habong doo, tamejũũ do rabahadoo hyb
n'aa.

¹⁴ Hahỹỹ d' mä tasëew hõm do sa häd: Simaw
mäh, Peed ta häd n'oo däk doo. Ta jawén mä Æn-
Deréh, Simaw hỹỹj. Ta jawén mä Tsijaag, Jowãw,
Pirip, Batoroméw,

¹⁵ Matew, Toméh, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw
“Serot” ramaneëënh doo,‡

¹⁶ Judas (Tsijaag t'aah), Judas Ikarijot kä m',
Jesus haëej däk do majĩ hã.

‡ **6:15** Judah buuj sa häj n'aa bã Roma buuj ramejũũ noo gó, Judah
buuj wób rakarën rakamaj'ĩĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bã
Roma buuj mejõ bã sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩĩ do ramaneëënh
Serot. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh “Simaw
Serot”.

Jesus metëek do nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hã panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahyng waëë jó naa. Ta hõõ bä m' rabaym dó tabasatë bä. Hajõk ta hataa wób tii bä hab'ëëh. Hajõk né hë m' ta wób tii bä m' rakata padëek. Judah hãj n'aa bä naa m' rabana ta wób. Jerusarënh bä naa m' ta wób. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo, akajar nabyy me badäk doo bä naa m' ta wób.

¹⁸ Tii bä m' rabana Jesus ma metëek do ramaa newëë hyb n'aa. Nahëë enäh do na-ãäj mä rabena Jesus basog hõm hyb n'aa sa nahëëh. Sa mahang ti abong karap'aar h'yyb hã hadäk doo. Jesus hebëë hõm mä karap'aar h'yyb nesaa do sa hã hanäng do paah. Heso padëek mäh.

¹⁹ P'op Hagä Do anoo ta hejój tabahajaa hyb n'aa sahõnh hë sa nahëë tasog hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' sahõnh hë rakarën mä ta hã ramoo kajäk.

²⁰ Ti m' ta ma matëg wë Jesus ty däng, ti m' taky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, kas'uut doo,
P'op Hagä Do bag'ããs do karapee bë bahadoo do
hyb n'aa.

²¹ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hÿÿ kä
has'aah doo,
ta jawén kä bë waa enäh do hyb n'aa.

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hÿÿ kä h'yy
kame'oot doo,
ta jawén bë kawew'aam bë tsebé do hyb n'aa.

²² —P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hëp ÿ n'aa,
Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hyb n'aa, bë

wë rah'yy gaëëj bä, bë raty n'aa gesyyg bä, bë raky n'aa rejã bä, nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä.

²³ Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta säm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë bë tseb'ee tii d' bë hä radoo bä. Bë getsëg da tak'ëp bë tsebé do hyb n'aa. Tii d' né paa sa wahë makũ rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarejäã na-ãäj hë sa hä —näng mä Jesus.

²⁴ —Ta wób dooh da rah'yy gadajaa bä.

Baad nado da bë hä da hë tak'ëp ma näng doo, ta jawén kä dooh bë gado wäd bä do hyb n'aa hanäm doo.

Sahõnh hë bë gado wät paah.

²⁵ —Baad nado bë hä da, da hë tak'ëp waa enäh doo, ta jawén bë basaah do hyb n'aa da.

—Baad nado bë hä da, da hë bë kawew'aam doo, ta jawén bë h'yy kame'oot do hyb n'aa da, bë h'yy katón do hyb n'aa da.

²⁶ —Baad nado bë hä da sahõnh hë bë hä raj'aa etsëë bä.

Tii d' né paa sa wahë makũ raj'aa etsë P'op Hagä Do ky n'aa rod heh'äät nadoo doo. §

Ji majĩ ji kamahãn do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bëeh, ÿ her'oot do maa new'ëë doo, ÿ ma-her'oot hahÿÿ da: Bë kamahãn da bë majĩ. Bë moo bok baad hadoo do bë wë h'yy gaëënh do hä.

---

§ **6:26** Baad nado sa hä Jesus wén her'oot, P'op Hagä Do rejãã do hyb n'aa da sa hä, ta ky n'aa rod heh'äät nadoo do tarejäã do paa hadoo.

28 Bē ky n'aa edēē bē ky n'aa wasee do hã. P'op Hagä Do hã bē ky n'aa ets'ēē bē hã rejãã doo —näng mäh.

29 —Ōm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hēnh rabewyyh hyb n'aa. A hatsē a hã hadäk do rado hōm bä, na ramahũũm a saroor na-ããj hē.

30 Man'oo a hã retsēē doo. A ma rado hōm bä, mamejō manä ragabaanh.

31 Taw'ääts hē bē moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bē karēn do bē hã ramoo bok doo —näng mä Jesus kyyh.

32 —Jããm né hē bē kamahãn bä bē hã kamahãn doo, dooh P'op Hagä Do bē taj'aa etsēē bä tii d' bē bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj hē rakamahãn sa hã kamahãn doo. Ti hyb n'aa bē hã kamahãn do bē kamahãn bä, dooh sa bahãnh bē ado bä.

33 Baad hadoo do bē moo boo bä bē hã baad hadoo do moo bok do sa hã, dooh P'op Hagä Do bē taj'aa etsēē bä tii d' bē bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, tii d' né hē rabad'oo ēnh.

34 Jããm né hē bē an'oo bä bē dajēēr uuh hedoo doo, bē waa hedoo doo, p'aa hēnh hab'aanh do hã, dooh P'op Hagä Do bē taj'aa etsēē bä tii d' bē bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj né hē tii da né hē rabad'oo ēnh sa da hadoo do hã. Ragahēen p'aa hēnh rabaj hōm doo.

35 Dooh tii d' bē adoo bä —näng mäh. —Bē kamahãn bē majĩ. Baad hadoo do bē moo boo sa hã. Bē an'oo retsēē doo. Bē gadaa manä p'aa hēnh rabaj bä. Tii bä da baad had'op do P'op Hagä Do banoo bē hã ta sãm. Sahōnh Hē Sa Bahãnh Hadoo

Do taah bë tii bä. P'op Hagä Do ky ennyim tamasa do baad ganadoo do sa hä, ky nes'aa do sa hä na-ãj hë.

³⁶ Taw'ãäts hë ta wób kamahän gó bë t'yyd mehĩn bë Yb, P'op Hagä Do t'yyd mehĩn doo da.

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ —Bë ky n'aa ety manä ta wób, dooh tii bä bë P'op Hagä Do ky n'aa ety bä kä. Baad nadoo do hä bë ky n'aa ety manä bë da hadoo do sa mo haj'aa p'ãã, dooh bë tii bä P'op Hagä Do ky n'aa ety bä bë mo haj'aa p'ãã. Bë hyb n'aa mabaan sa hä taw'ãäts hë nadoo do sa mo haj'aa hä, tii bä da P'op Hagä Do mabaan nesaa do bë mo haj'aa hä.

³⁸ Bë an'oo ta wób sa hä, tii bä da P'op Hagä Do banoo bë hä. Baad P'op Hagä Do banoo da bë hä. Panyyg gó bë ÿ maher'oot nyy da P'op Hagä Do banoo bë hä: Ky en'yym doo, baad tiriig tym hes'ëëm doo, baad ta hood gad'ëë däk do hanoo do hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub bë hä tabanoo, dooh tabaa es'ĩi bä. Ta wób hä bë anoo do pénh da, tii da né da P'op Hagä Do banoo bë hä.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh. Panyyg gó m' tabeh'ũm:

—Ty tamah do dooh tahaja bä ta da ty hadoo do tamahũm bä ta tyw n'aa hënh. Ta s'ee hënh, gadarong doo hënh rakajäk séd hä —näng mäh.

⁴⁰ —Doo ma kametëek do ta ma matëg bahänh tado bä. Ma kametëek do tahaja däk bä tama kametëek doo, ta ma matëg da hado däk, séd demuun rabahaja padëek —näng mäh.

41 –Hëd n'aa mamatakëë b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng?

42 Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ÿ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bä a matym gó hanäng doo? J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa a matym gó hakëë doo. Tii bä da mabahapäh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj –näng mä Jesus.

Ji bawät do hä ji h'yyb gó hanäng do kametëëh do panyyg n'aa hahÿÿh

43 Ti m' taky hadoo ënh:

–Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag, dooh ta ag nes'aa bä. Ti hadoo né hë joom see baad nadoo doo. Ta hënh hënh ta ag hahõm. Dooh baad hadoo do ta ag.

44 Joom ag hä ji bahapäh joom ÿÿn. Dooh ji awyyd bä wiigo ag sasëng tëëg hedoo do hä. Dooh na-ãäj hë ji awyyd bä uwa ag hetëk do hä.

45 Ti hadoo ji hä. Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né hë ji her'oot –näng mä Jesus kyyh.

Tób tema do ky n'aa gó Jesus beh'üüm do ky n'aa hahÿÿh

46 Hëd n'aa ÿ bë maneëënh “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, dooh ÿ bë ky dahé bä ënh?

47 ÿ metëëh da ny hadoo ÿ ma metëëk do maa newëë doo, ky daheeh doo.

⁴⁸ Tób tama do hadoo da tii. T'õp tagagoos ta tu n'aa tyw n'aa tababang bã, pä banäng bã. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wän n'aa hejooñh do badäng bã ta hã, dooh ta tób tatë hyy bã, baad ta tób ta tu n'aa babang bã tabejëh do hyb n'aa.

⁴⁹ Ti nado këh ÿ maa newëë do ky nadaheeh doo. Tób tama doo, j'ooj ta tu n'aa tabetuu daap hë, dooh tahej'oonh péh. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wän n'aa hejooñh do adäng ta hã, tii b' tabatë hyng. Sahõnh hë takarejãã ta tób.

7

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã kä ta ti sa hã ta her'oot doo, tababaaj hõm kãn panang Kapar-Naũm häd näng doo hënh.

² Tii bã panang bã ti awät mä Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa seeh. Nahëë näng mä ta karom. P'eets mä tadajëp ta nahëë mahÿÿj. Baad mä ta kariw n'aa kamahän tii.

³ Ti m' ta kariw n'aa, warahén sa wahë n'aa, ky n'aa napäh mä Jesus. Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa wób tamejũũ mä Jesus wë, ramaher'oot hyb n'aa tabana hyb n'aa, ta karom tabahaso däk hyb n'aa m'.

⁴ Ti m' rakajaa bã kä, tak'ëp mä Jesus ramaher'oot rats'yyt doo. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Taw'ãäts hë maky dahé õm tats'yyt doo —näk mäh.

⁵ —Takamahän né hë ëër, Judah buuj. Taky gabuuj ratama tób P'op Hagä Do panyyg ãã yd naherot doo —näk mä sa kyyh Jesus hã.

⁶ Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Ti m' warahén tób bedaa däk bã m' warahén mejũũ ta najiis wób ragadoo hyb n'aa Jesus, ramaher'oot hyb n'aa. Hahỹỹ da m' rapanäk Jesus hã warahén kyyh:

—Wahëh ỹ n'aa, hã ỹỹ ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa mahyb n'aa tón manä tóp ỹỹ gó mabajëë suun do hã. Jããm né hë mabana.

⁷ Ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa a wë ỹ nahõm. Taw'ãäts hë babä naa mamejũũ ta nahëë hã, tii bã karom ỹ bahas'oo däk da.

⁸ Tii d' ỹ wën edoo ỹ na-ãäj né hë ỹ ky daheeh wahëh ỹ n'aa ramejũũ do ỹỹh. Ỹ na-ãäj hë, warahén ỹ n'aa ỹ mejũũ, ỹ raky daheeh. Ta see ỹ mejõ bã, “Ahõm”, ỹ noo bã, ahõm né hë. Ta see ỹ mejõ bã, “Ana”, ỹ noo bã, ana né hë. Karom ỹỹ ỹ mejõ bã, “Hahỹ mamoo wäd”, ỹ noo bã, ỹ taky daheeh né hë —tii da m' sa kyyh, warahén kyyh hã.

⁹ Ti m' Jesus maa napäh bã m' warahén mejũũ do raheer'oot do warahén kyyh, tahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' taty kaw'õöd däk hajõk ta sii han'aa do sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Baad bë ỹ maher'oot —näng mäh. —P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ỹ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hã ỹ h'yy ka'eeh doo, hahỹ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo doo, h'yy ka'eeh do hadoo —näng mä Jesus.

¹⁰ Ti m' warahén Jesus wë tamejũũ do rababaaaj nä bã m' warahén tób hënh, has'oo däg kãn mä ta karom kã ta hã rahegãã bã kã.

Jesus h'yyb tym ganä däk do dajëp do paa panyyg n'aa hahỹỹh

11 Ti m' ta jawén kä m' Jesus bahõm kän mä panang Naïn häd näng doo hēnh. Ta ma matēg, hajõk ta wób na-ãäj hē Jesus rahada mäh.

12 Panang noo bä m' Jesus kajaa bä kä m' tama-muun mä ti buuj. Ramanaa mä dajēp doo. Radakä paawä m'. Jããm né m' sét né hē m' ta ti patug tamaa wät do t'aah. Hajõk ta tii bä buuj rahadaa nä ta ỹñ.

13 Ti m' Jesus baheg'ããs bä m' ta ỹñ, tat'yūd mehĩn mä ta ti ỹñh.

—Aód manäh —näng mä ta hä.

14 Ti m' Jesus bahõm rabatook hēnh ta tyng jó, ti m' ta tyng hä tamoo däng. Ti m' kamag hat'ook do rabaym. Ti m' Jesus ky hadoo:

—Pahēew —näng mäh. —A hä ỹ mejũũ: Nu gas'ēeg gahēē! —näng mä Jesus kamag hä.

15 Ti m' tanu gas'ēeg gahäng dajēp do paah. Ti m' taber'ood däg kän. Ti m' Jesus bahaēēj däg kän ta ỹñ hä.

16 Ti m' sahõnh hē rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsē mäh.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod tak'ēp haj'ap do kas'ee kän ēr mahang —näk mä sa kyyh. —P'op Hagä Do bahyng ta karapee tamasa hyb n'aa —näk mäh.

17 Ti m' Jesus mo haj'aa hä kä sahõnh hē rapanäg hõm ta wób, Judah häj n'aa haw'ãäts hē m', Judah häj n'aa pa hē habong do na-ãäj mäh.

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahỹñh

18 Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matēg ramaher'oot mä ta hä sahõnh hē Jesus moo wät do

ky n'aa. Ti m' Jowāw naëenh ta wë pawóp hë ta ma matëg.

¹⁹ Ti m' tamejũũ mä Jesus wë rabahõm.

—Hahỹỹ da bë eaaj Jesus hã: “Õm né hë ti P'op Hagã Do Ky Dãng Do ta wë hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —nãng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

²⁰ Ti m' Jesus wë rakajaa bã kã m' raky hadoo ta hã:

—Jowāw nu gahem'uun do ãã tamejũũ, õm ãã eanh hyb n'aa õm né tado bã P'op Hagã Do Ky Dãng Do ta wë hana doo, ta see apäh ti ãã gada doo? —nãk mä sa kyyh.

²¹ Ti noo gó né hë hajõk sa nahëë Jesus asog hõm doo. Hajõng nahëë Jesus asog hõm doo. Ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh. Sahõnh ta ti nahëë tabasog hõm. Karap'aar h'yyb nesaa do ta wób hã hanãng do tahebëë hõm. Ty tsehët doo, sahõnh hë taty enã hõm, baad rabahapëë padëëk Jesus mo haj'aa.

²² Ti m' Jowāw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nã, bë maher'ood Jowāw babã bë hapäh doo, bë maa newëë doo: Ty temah do paah, rahapëë padëëk. Nabong do paah, aboo padëëk p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëëk p'aa hënh. Nabuuj gatamah doo, ramaa napëë padëëk. Dejëp do wób genã bong ỹ an'oo bã. P'op Hagã Do panyyg hanãm do na-ããj hë kaher'ood dãk kas'uut do sa hã.

²³ Ky n'aa kedëng da jé ỹ moo wät do hyb n'aa, ỹ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bã hã ỹ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bë her'ood Jowāw hã —nãng mä

Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejūū do sa hā.*

24 Ti m' Jowāw nu gahem'uun do mejūū do rababaaj hōm jawén paa bä kä, hajōk do hā Jesus her'ood kån Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—H'ëed ti bē heg'ãās tabanawäng hēnh? Jawii bah'ood ahēm do g'eeh bē heg'ãās?

25 Ti tanado bä, h'ëed ti bē heg'ãās t'ĩ hēnh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadäk do bē heg'ãās t'ĩ hēnh? Doo. Saroor ky n'aa gebah do hanām do dadäk doo, sahōnh hē rah'yy karēn do sa wē hanäng doo, dooh raboo bä tabanawäng bä. Sa wahē n'aa tób hanām doo gó rababok tii.

26 Ti tanado bä, h'ëed ti bē heg'ãās t'ĩ hēnh? P'op Hagä Do ky n'aa rod bē heg'ãās? Ỹỹ. Ti né ti bē heg'ãās. P'op Hagä Do ky n'aa rod bahānh tii.†

27 Ta ti né hē ta ti aj'yy ky n'aa näng do P'op Hagä Do kyy kerih do hā. Hahỹỹ da ta ky n'aa: “Ỹ mejūū da panäk ỹ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé”,‡ näng kerih doo.

28 —Baad bē ỹ maher'oot —näng mä Jesus. — Badäk hahỹỹ bä habong do sa mahang, dooh Jowāw bahānh nu gadäk péh. Ti tahado né paawä, P'op Hagä Do bag'ãās do karapee hedoo do sa mahang, jāām hē hyb n'aa sakog its né paawä, Jowāw

---

* **7:23** Jesus moo wät do hā wyt ta maab hē P'op Hagä Do hanaa. Ti hyb n'aa tamejūū Jowāw ramaher'oot tamoo wät do hā. Isajas 61.1 hā takerii däk ti P'op Hagä Do ky däng do ky n'aa. † **7:26** P'op Hagä Do ky n'aa rod bahānh Jowāw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panäg n'aa Jowāw bahadoo do hyb n'aa. ‡ **7:27** Marakijas 3.1

bahãnh tanu gadäk hÿÿ kä —näng mä Jesus. §

²⁹ Ti m' hajök doo, dajëër gahed'aak do sii hë né hë m', ramaa napäh bä m' Jesus her'oot doo, P'op Hagä Do hä m' raky kajäk. Baad ub sa hä P'op Hagä Do moo wät doo. Jesus her'oot do rawén gen'aak, Jowãw nu gemuun hõm do hyb n'aa p'ooj ub sa hä.

³⁰ Pariséw, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hap'ëeh do na-ãäj hë, dooh m' ragado bä sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Rawén ganadoo mäh, dooh paa m' rakarën Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy gó da ÿ baher'oot da, da hë badäk hahÿÿ hä habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? —näng mäh.

³² Hahÿÿ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ëeh do ramas'uunh do hadoo. Hahÿÿ da karepé wób sa kyyh ta wób hä: “Raketëe do pud n'aa ãã game-hÿÿh bë tsebé hyb n'aa paawä, dooh masunh do bë as'ããw bä. Tii bä dajëp do heen n'aa ãã wareem, masuuj gó bë ba'oot hyb n'aa paawä. Ti na-ãäj dooh bë karën bä. Dooh h'yy ketón gó bë masuuj bä”, näk karepé ta wób sa hä.

---

§ **7:28** Jesus kajaa do pooj jé Isaraéw buuj P'op Hagä Do bag'ããs. Sa hä tabanoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, raky daheeh hyb n'aa. Ti noo gó Isaraéw buuj P'op Hagä Do ky dah'eeh do ramaneëënh P'op Hagä Do karapee. Ti see né hë Jowãw nu gahem'uun doo. Sa mahang dooh hanäng pé Jowãw bahãnh pé hyb n'aa jawyg ub doo. Jesus du doo tabag'ããs do sahõnh hë ta hä h'yy ka'eeh doo, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ãäj hë. Ta ti tamaneëënh ta karapee, tabag'ããs doo. Sahõnh hë ta ti Jowãw bahãnh kä. Ky n'aa netsëeh do sa mahang habong doo, ti na-ãäj hë Jowãw nu gahem'uun do bahãnh ranu gapad'ëek hÿÿ kä.

³³ Ti hadoo né hē da hē habong doo. Tabad'op hē ji raky dahé bā, dooh na-ãj hē ragenaag bā ji moo wāt doo. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëeb mahÿÿnh do teeg bā. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahũũm mä tii”, bē nooh.

³⁴ ÿÿ kä, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ eëek, ÿ awa. Ti hyb n'aa ÿ bē maneëēnh, tahawaa, heëek do men, dajëēr gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis.

³⁵ Æã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hē ti ÿÿh, Jowāw na-ãj hē h'yy gan'yyh doo. Æã ma met'ëeg wāt do ky dah'eeh do baad rababok do hã takametä däk tii.

Buu benyym do Jesus tsyym hã ÿÿnh ahoog wāt do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' Pariséw see Jesus tabats'yyt ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa ta sii. Ti m' Jesus bahõm kån ta tób hēnh. Ti m' tabahyy sooh ta tyng hã rabahed'oo doo da, ta jawén p'aa hēnh mä ta tsyym bēeh. Ti m' rabawëë kån.

³⁷ Ti m' ta ti panang bā ti awät mä ÿÿnh nesaa do moo hew'ëet do paah. Ti m' taky n'aa napäh bā m', Pariséw tób hēnh Jesus bawēh bā m', t'ii hēnh mä tabahõm. Buu benyym do ta moo gó. Pā s'ëeb, buu benyym do hood.

³⁸ Ti m' Jesus tsyym hã m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tabaoot. Ta ty nabëeh Jesus tsyym hã takajäk. Ti m' tabahawuuk ta sēen me. Jesus mä tatsyym tsanetsup, ta hã taweh'ëeh do

heen n'aa. Buu benyym do tah'ook mä Jesus tsyym hä.

³⁹ Ti m' Pariséw Jesus hats'yyt do bahapäh bä m' ta tii, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod tado bä paawä hahÿ aj'yy, tahapäh paawä jaa ti ta ti ÿÿnh. Tahapäh paawä ti nesaa do moo hew'ëet doo. Tabahapäh bä paawä, dooh tagado bä ÿÿnh ta hä moo wät doo”, näng mä Pariséw ta h'yyb gó.

⁴⁰ Ti Jesus h'yyb hapäh mä ta ti Pariséw. Ti m' taky hadoo:

—Simaw —näng mä ta hä. —ÿ karën paawä òm ÿ maher'oot —näng mäh.

—Éj. ÿ mamaher'ood ma matëg —näng mäh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo, panyyg gó m' tabenaa wät:

—Ti abong pawóp hë ajyy. Kūūt enäh sa kariw n'aa wë. Ta see kūūt 50, ta see kūūt 500.

⁴² DooH rahaja bä repaag bä sa kūūt. Ti hyb n'aa sa kariw n'aa bawug hõm sa kūūt. Hÿÿ kä, ÿ eanh a hä —näng mä Simaw hä. —Ny hadoo do sa kariw n'aa tak'ëp takamahän up a hä péh? —näng mä Jesus.

⁴³ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Hä ÿÿ, kūūt eh do paah —näng mäh.

—Ti né hë —näng mä Jesus. —Baad a kyyh —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' ÿÿnh wë taty kaw'õöd däk. Ti m' Simaw hä ta ky hadoo:

—Mahegää hahÿ ÿÿnh —näng mäh. —A tób gó ÿ bajëe suun bä, dooh naëng ÿ man'oo bä ji bahed'oo doo da, tsym ÿ hetsyd. Hahÿ ÿÿnh kä, tsym ÿ ta ty

nabëë me tatsahë däk, ti tabawug hõm ta sëen me —näng mäh.

⁴⁵ —ÿ kajaa bä, dooh ÿ matsanetsub bä makedëng do heen n'aa ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿÿnh kä, dooh teréd bä tatsanetsup do tsym ÿÿ hä, ÿ kajaa bä tadu dahäng do né hë.

⁴⁶ Doo mahawug bä ta syyj buu benyym do nuh ÿÿ gó ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿÿnh, buu benyym do tahah'ook tsym ÿÿ hä.

⁴⁷ Tak'ëp ÿ tawén kamahän, hajõng nesaa do ta wë hanäng do paa P'op Hagä Do mabaan hõm do hyb n'aa. Kanahën hadoo do nesaa do hä näng do P'op Hagä Do awug hõm doo, kanahën doo hë P'op Hagä Do takamahän —näng mä Jesus Simaw hä.

⁴⁸ Ti m' ÿÿnh hä kä Jesus ky hadoo:

—Nesaa do a hä hanäng do paa kado hõm —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Simaw atsyid bong do wób sa h'yyb gó m' rabedoo:

—Jaa ti hÿÿh? Tahajaa g'eeh nesaa do tado hõm bä? Jääm né hë P'op Hagä Do hajaa tii —näk mä sa h'yyb gó.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh ÿÿnh hä:

—Õm P'op Hagä Do wén ed'ëep nesaa do mahänh, hä ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me —näng mä Jesus.

8

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti jawén mä sét panang ken'yyh bä m' Jesus her'ood hõm mä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

hanäm doo. 12 hedoo do ta ma matëg rahada mä Jesus.

² Ah'üüm mä na-ããj hë ta sii ÿÿj wób, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do paa Jesus habëe hõm do sa hã, sa nahëe tado hõm do sa hã. Sa mahang ti awät mä Marija Madarën häd näng doo, 7 karap'aar h'yyb ta hã henyyh do paa Jesus habëe hõm doo.

³ Ta see häd mä Jowän, Kusa häd näng do ÿÿm. Häj n'aa wahë n'aa Eróts häd näng do kaser n'aa m' ti ta patug. Ta see häd mä Susään. Hajök mä ÿÿj wób rahada Jesus. Sa dajëer me ramasa Jesus ta ma matëg daheeh sa waa hã.

⁴ Ti m' hajök ta wób kata padëek mä Jesus wë. Jé pad'yyt hë naa rabena. Ti m' ta ma matëg hã tamaher'oot hahÿ panyyg:

⁵ —Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk. Ta wób ratsabeeb hõm, ta wób taw'ëed rabajóh jëng.

⁶ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãäts tii bä. Ti taganyyh bä nayyw hë tatsawyy jëng, dooh tabatsahëe ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Ta nemuun sasëng gajewäng. Tii bä kä, dooh tawëe wäd bä kä sasëng hyb n'aa.

⁸ Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä. Genyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 100 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk doo —näng mä Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'ood kän.

Ti m' tabahajaa bä panyyg taher'oot doo, taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ãäts hë tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

⁹ Ti m' ta ma matëg beanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg.

¹⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ãäs do hã. Ta wób sa hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, ÿ maher'oot panyyg ky n'aa me —näng mäh. —Ti hyb n'aa, “rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä, dooh tagah'ood bä sa hã”^{*} —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿÿ d' tahanäng pé panyyg ky n'aa: Joom tym, P'op Hagä Do kyyh.

¹² Joom tym wób ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb gó kajäk do Dijab asog hõm raky nadaheeh hyb n'aa, ranedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh.

¹³ Joom tym wób pä banäng bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newëë bä h'yy gadajaa gó ragado né hë paawä, nayyw hë rah'yy gejë hõm. Joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Pooj jé dó raky daheeh. Tii bä, hejooñh doo me P'op Hagä Do metyy bä baad rah'yy kae bä, nayyw hë rah'yy gejë hõm.

¹⁴ Joom tym wób sasëng mahang kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hã ji bawät do

---

^{*} **8:10** Isajas 6.9

hã.† Dajěēr hã, sa ma hã, rakarēn do hã rahyb n'aa hũũm had'yyt hẽ. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hado däk tii.

15 Joom tym wób baad tabadoo bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Baad ub sa h'yyb, t'õp madäk doo me ramaa newëë. P'op Hagä Do kyyh ramaa napäh bä, baad rabenäm sa h'yyb gó. Rahyb n'aa matakä had'yyt hẽ ta hã. Tabad'op hẽ rah'yy gejë hõm. P'op Hagä Do karēn do baad ramoo bok tii kä. Joom he'aak do hadoo tii –näng mä Jesus.

16 Ti m' taky hadoo ěnh:

–Ta bag dooh ji gataa so bä ji bejën hyb n'aa manajuu yt hã, ji bejën hyb n'aa ji jó yÿh do yt hã. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë pëë do rabahapäh hyb n'aa.

17 Ta ti hadoo da y ma metëek do hã: Sahõnh hẽ kejën nä doo, ji nahapäh nä doo, ta jawén kä da sahõnh hẽ da rabahapäh, wyt ta maab däg da sa hã.

18 Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ baad bë hyb n'aa matakä bë maa newëë do hã. Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hã ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hẽ h'yy ganäng doo, tahajaa do ted'oo doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën d'os hadoo doo‡ –näng mä Jesus.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

† 8:14 Ta ti hedoo do hã raty kanewad had'yyt hẽ. Rahyb n'aa tón had'yyt hẽ sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. ‡ 8:18 Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hã.

19 Ti m' ta see pé noo gó Jesus ŷÿn, ta wakãän sii hẽ m' rabana, Jesus raheg'ããs. Du daa m' rakad'oo pé hajõk do hyb n'aa ta w'oo hã hab'ëeh doo.

20 Ti m' rẽ tanyy ky hadoo ta hã:

—A ŷÿn, a wakãän ta w'oo hã rabab'ëeh. Õm mä raheg'ããs —näng mäh.

21 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hẽ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe doo, ky dah'eeh doo, ti né hẽ ëen hadoo, ti né hẽ wakãn haa hadoo —näng mäh.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus baher'oot ta ma matëg sa hã:

—Ti bä, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé.

Ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó.

23 Ti m' rabatsëk bä kä m' Jesus aã sooh mäh. Ti m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëep mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. Äm n'aa näng. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä.

24 Ti m' ta ma matëg ramebëe nyh, ti m' raky hadoo:

—Äã Wahë N'aa! —näk mäh. —Ër ag'yyp da! —näk mäh.

Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wäd. Badatih däk mäh.

25 —Dooh hã ÿ bë h'yy kasadëe bä? —näng mäh.

Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, tak'ëp mä rameuj bong. Ti m' rakaner'oot sa mab hẽ:

—Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hẽ raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé, Garirej häj n'aa nu masee me.

²⁷ Ti m' Jesus gatsäg nyh bä kä m', nyyw hẽ m' tabana ta wẽ aj'yy mera doo, karap'aar h'yyb hã näng doo, ta tii bä babuuj. Bãp peej mä tabawät ta si n'aa hẽ. Bãp peej däg mä tanaã wät tób yt hã. Pã gabaho doo gó, panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong doo bä tabahe'ÿÿh.

²⁸ Ti m' Jesus tabahapäh bä m' tak'ëp mä tageëëj wät. Jesus matym gó m' tabadëë hyng. Tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wẽ ÿÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hẽ Bahãnh Hadoo Do T'aah? Ý d' marejä manäh! —näng mäh.

²⁹ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hajõõ nuu me m' karap'aar h'yyb bejëng ta hã tamera doo. Haak sapuuw hadoo doo me né hẽ m' ramoo maw'yyd né paawä m', ratsyym mew'yyd hõm paawä m', hagã nyy né paawä m', tagahet'ëëh mä haak sapuuw hadoo doo. Tabanawäng hënh daap mä tawajaah karap'aar h'yyb an'oo bä.

³⁰ Ti m' Jesus beanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajõk Doo” äã häd —näng mäh.

Hajõk karap'aar h'yyb ta hã hanäng, tii d' ta häd tawén hadoo.

³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hyng hyb n'aa tabanesaa hënh.

³² Hajõng mä too yb tii b' habëëh karaj'aa takëën hã, wajapëm doo bä. Tii b' mä sa waa rabahew'aa. Ti m' karap'aar h'yyb rabetsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëë too yb hã. Ti m' Jesus banoo t'ï hënh sa hã kä.

³³ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëënh tame wajapëm doo hënh, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'öp mä rapehã.

³⁴ Ti m' too yb hagã n'aa rabahapäh bä m' ta tii, waj'aa bong mäh. Sa panang bä, panang nedaa bä na-ãäj mä ramaher'oot sahõnh hë rahapäh doo.

³⁵ Ti m' t'ï hënh buuj rabana t'ï hënh rabaheg'ãäs hyb n'aa ky n'aa näng doo. Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä, rabahegãä kãn aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mä Jesus tsyym pa. Saroor näng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿÿm bong.

³⁶ Ti m', ta ti hap'ëëh do rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kä, ta ti aj'yy ky n'aa, Jesus ahub däk do ky n'aa.

³⁷ Ti m' ta ti babuuj rabetsëë Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa. Tak'ëp mä rabeÿÿm bong rawén eanh tabahõm hyb n'aa. Ti m' Jesus gatsëg so kãn marakate gó, ti m' tabahõm kãn.

³⁸ Aj'yy kä m' karap'aar h'yyb nesaa do hadäk do paa m' betsëë Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa. Ti m' Jesus baher'oot ta hã tabahõm hyb n'aa. Hahÿÿ da m' taky hadoo ta hã:

³⁹ —Abaaj hõm a tób hënh, a wakãän rababong hënh. Maher'ood sa hã sahõnh hë taw'ãäts hë

hadoo do a hã P'op Hagä Do mo haj'aa, òm tahuub däk doo —näng mä Jesus kyyh ta hã.

Ti m' aj'y'y bahõm kãn. Taher'oot mä sahõnh hẽ panang buuj hanãm do Jesus mo haj'aa ta hã.

ÿñh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'y'y ganä däk do ky n'aa daheeh hahÿñh

⁴⁰ Ti m' Jesus batsëg hõm bã p'aa hẽnh karaj'aa tamyyj jé, hajõk baad ragadoo. Jesus mä ragadaa b'èeh.

⁴¹ Ti m' aj'y'y Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wë. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëe ta hã ta tób hẽnh tabahõm hyb n'aa ta sii.

⁴² Jããm né m' sét its mä ta toog. P'eets mä tadajëp. 12 m' ta hyb n'aa pé ta baab n'aa.

Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tamahõm me m', hajõk do ta sii hah'ũũm do gatat'uuk mä ta hã.

⁴³ Sa mahang ti awät mä ÿñh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. Dooh m' hajaa pé masa pé ta hã.

⁴⁴ Ti m' Jesus jó gadäk hẽnh mä tabana ta wë. Ta saroor noo hã m' tamoo däng. Tii bã kã m', nayyw hẽ m', dooh wäd mä ta hã ta nahëeh. Ti m' Jesus beanh:

⁴⁵ —Jaa hã ÿ moo däng? —näng mäh.

—ÿ ti dooh —näk mä sahõnh hẽ ta pa hab'èeh doo.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ma Matëg —näng mäh. —Hajõk gatat'uuk a hã. Hajõk a hã moo kajäk —näng mäh.

⁴⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—DooH. Hã ÿÿ pé ÿ hapäh hã ÿÿ moo däng doo. Hã ÿ naa anyyh hejój ÿ ky gabuuj —näng mäh.

47 Ti m' ÿÿnh hegãã bä kä du daa m' takejën péh, ana mä Jesus wë. Kajajän mä ta äm n'aa gó m', tabahyy häng mä ta wë ta taron nuu me. Sahõnh hë ramaa napäh bä m' tamaher'oot h'ëäd hyb n'aa tawén moo däng ta hã. Taher'oot mä nyy d' tabahas'oo däk nayyw hë.

48 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Tok ÿÿ, õm has'oo däk P'op Hagä Do hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me —näng mäh.

49 Jesus ber'oot nä bä m', takajaa aj'yy Jaj-Ro tób hënh naa. Ti m' taky hadoo Jaj-Ro hã:

—A toog h'yy gakog hõm —näng mäh. —DooH mah'yyb panasä wäd bä ma matëg —näng mäh.

50 Jesus maa napäh bä m' ta kyyh, ta ky hadoo Jaj-Ro hã:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hã ÿ h'yy kasadëë. Tii bä da a toog da has'oo däk! —näng mäh.

51 Ti m' Jaj-Ro tób bä rakajaa bä m', dooh m' Jesus an'oo bä hajök rabahõm ta sii. Jããm né hë m' tanoo hajëë p'ëë Peed, Tsijaag, Jowãw, dajëp do yb, dajëp do ÿÿn.

52 Séd dó m' tób yt hã raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm hë ti bë kyyh —näng mäh. —Bë aód manäh. Karapee dooh tadajëb bä. Aÿÿh tii —näng mäh.

53 Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. Dajëp né hë m' sa hã.

54 Ti hadoo né hē dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bā sa kyy hā. Ti m' karapee hā tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hā:

—As'ëëg g'ëed tok yÿ! —näng mäh.

55 Tii bā m' h'yy ganā dāk mā p'aa hēnh. Nayyw mā tabas'ëëg gëët. Ti m' Jesus maher'oot sa hā rabanoo hyb n'aa maruus awa.

56 Tii bā m' ta yb, ta yÿn rameuuj bong mäh. Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

9

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus naëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mā sa hā karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, nahëë näng do rabaheso hyb n'aa na-ããj hē.

2 Ti m' tamejüü mā rabahōm, ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa rabaher'ood hōm hyb n'aa, nahëë enäh do rabaheso hōm na-ããj né hē.

3 Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooh d' bë mahüüm péh. Ji tatu hadoo péh, päw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sām hadoo péh, bë saroor see hadoo péh —näng mäh.

4 —Bë nu kajäk bā ta wób tób bā, tii bā da bë baym dó panang bë beréd hōm bā kã.

5 Bë raganado bā, bë ahōm sa mahānh. Sa panang bā naa bë ahōm bā bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ãäts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bā P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mā ta kyyh sa hā.

⁶ Ti m' rabahõm kån. Sét ken'yyh panang bä m' rabaher'oot mä P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Jé pad'yyt hē heso hõm mä nahëe enäh doo.

⁷ Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napëe däk mä tii. H'yyb manepëe wäd mä Eróts Jesus ky n'aa raher'oot do hä.

—Jowãw nu gahem'uun do paa ti ta ti dejëp do mahang ganä wät doo —näk mä ta wób.

⁸ —Eriij p'ooj ub hawät do paa kas'ee wät do tii —näk mä ta wób.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paa see ganä wät do ti ta tii —näk mä ta wób.

⁹ Ti m' Eróts ky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun doo, ÿ mejũũ paa ranu gahõg hõm. Jaa ti ta tii, hä ÿ ramaher'oot do ta ky n'aa? —näng mä Eróts kyyh.

Takarën paawä m' taheg'ããs Jesus.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, rababaaj nä bä m' Jesus wë, ramaher'oot mä ta hä sahõnh hē ramoo bok doo. Ti m' 12 hedoo do Jesus mahũũm sa m'aa hēnh kä, panang Betsaj-Da häd näng doo hēnh.

¹¹ Ta wób, hajõk doo, raky n'aa napäh bä m' n'yy hēnh Jesus rabahõm, ah'ũũm mä sa jawén. Rakajaa bä Jesus gadoo mä hajõk doo, ti m' tama metëek sa hä ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa. Nahëe enäh do heso hõm mäh.

¹² Tũũh tabado däk bä kä m' 12 hedoo do rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Mamejõ hõm hajõk do panang tabanäng bä, sét ken'yyh rabaj'eenh hēnh na-ãāj hē, sa waa rabet-sēē hyb n'aa, t'ĩĩ hēnh raba'ỹỹh hyb n'aa. Dawēē hahỹ babä —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē né hē hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh tahaja bä —näk mäh. —Jããm hē ti hanyys ji ma poo oow pé pãw, pawóp its tah'ỹỹb —näk mäh. —Makarēn ãã bahõm ãã betseē hajõk do sa waa? —näk mäh.

¹⁴ (5 miw ajyy tahyb n'aa pé m' tii bä hab'ēēh doo.) Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bē mejõ rabehyy b'ēēh tũũ, 50 ken'yyh ketyn hõm doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' Jesus mejũũ doo da né hē m' rabad'oo. Sahõnh hē m' rabehyy b'ēēh.

¹⁶ Ti m' Jesus asog däk mä pãw, tah'ỹỹb na-ãāj mäh. Hỹ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Õm taw'ããts hē Ee. Man'oo däk ãã tä, man'oo däk ãã waa —näng mäh.

Ti m' pãw, tah'ỹỹb na-ãāj né hē taganebäh bong mäh, tets'ēē hõm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ēē hõm hyb n'aa hajõk do hã kä.

¹⁷ Tii bä kä m', sahõnh hē m' rabawēē bong. Wog enä hõm mä sahõnh hē. Ti m' mad'aak doo m' ta ma matëg rata hõm mä kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hõm mäh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó ta m'aa hēnh Jesus ky n'aa etsēē mäh. P'eets hē m' ta ma matëg

rabab'ëeh. Ti m' tabahajaa bä kä m' taky n'aa etsëë doo, tabeaanh ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' ÿÿh, sa nooh?

¹⁹ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' òm mä Jowãw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' òm mä Eriij makũũh. Òm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do paa see ganä wät do m', ta wób sa nooh —näk mä sa kyyh ta hä.

²⁰ —Bë hä ënh? Jaa ÿ bë hä ënh? —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus mejũũ tak'ëp sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ta wób sa hä.

²² Ti m' taky hadoo:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da ÿ ahoop. Èr wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa na-ããj da, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë ÿ da rahyb n'aa wareem. ÿ da dajëp ran'oo bä. Tamawoob hë ta äh, ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä ta kyyh.

²³ Ti m' taky hadoo sahõnh hë sa hä:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ããts hë teréd hõm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ããts hë teréd hõm ta hä hë tahyb n'aa newëë doo. Taw'ããts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ããts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bä na-ããj hë. Taw'ããts hë ÿ taky daheeh, taw'ããts hë ÿ bawät doo da da ti bawät.

24 Tii d' ŷ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahän doo, jé tahoop do hëp ŷ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëe bä. Jé hëp ŷ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ŷ n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym da P'op Hagä Do wë da tanu däng.

25 Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym ta s'ee hënh tahõm bä? —näng mä ta kyyh.

26 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hëp ŷ n'aa, ŷ ma metëek do hyb n'aa na-ãäj hë nu mebyng péh, ŷÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ŷ d' nu mebyng ênh ta hyb n'aa hejój ŷÿ hä ŷ bahyng bä ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó, Ee hejój gó, ãäs tak'ëp baad hedoo do sa hejój gó na-ãäj hë ŷ bahyng noo gó —näng mäh.

27 —Baad bë ŷ maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ŷ du doo noo gó sahõnh hë ŷ bag'ãäs P'op Hagä Do hejój me. Radejöp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ŷ né hë ta ti ŷ her'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m' 8 ta hyb n'aa pé sa ã jawén paa bä m', Jesus mahũüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kån waëë jó taky n'aa etsëë hyb n'aa.

29 Ti m' taky n'aa etsëë bä m', Jesus mamets kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, hawyp do gabarëeh doo da.

30 Ti m' pawóp hë ajyy, p'ooj ub habong do paah, Eriij, Mosees häd enäh do

³¹ rakas'ee b'ëeh sa matym gó, ta bag gabarëeh doo gó. Er'oot mä Jesus sii. Er'oot mä ta sii Jerusarënh bä Jesus dajëp do ky n'aa hã.

³² Ty jaw'yyk mä Peed ta najiis daheeh. Ti hyb n'aa aã b'ëeh mäh. Ti m' raty gawëej padëek bä m', Jesus bag tak'ëp gabarëeh do rabahapäh. Ti m' ajyy ta pa ab'ëeh mä rabahapäh.

³³ Ti m' ajyy rabahõm bä Jesus mahãnh, Peed ky hadoo mä Jesus hã:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Taw'ãäts hë babä ër hã! —näng mäh. —Taw'ãäts hë tamawoob hë ta tób n'aa aã temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

(Dooch m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.)

³⁴ Ti m' Peed ber'oot nä bä m' wë puh ganyyh. Sahõnh hë sa hã wë puh hadoo do badäng bä m' Jesus ma matëg rabeÿÿm bong mäh.

³⁵ Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, ÿ h'yyb däng doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

³⁶ Tii bä m', kyyh hadoo do ky dawuh bä m', rabaheg'ãäs, dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh doo. Ta mab hë m' tabayyw gëet. Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm ta ti rahapäh doo, ramaa napäh doo. Dooch m' raheer'ood bä ta wób sa hã.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' jati pé Jesus rabahyk bä kä m' waëë jó naa, hajök kataa sa hã.

³⁸ Ti m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Mahegãã tah ÿÿ. Jããm né hë sét had'os do tah ÿÿ.

³⁹ Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Ta hã tadëë bã tak'ëp tah ÿ geëenh, tak'ëp tameraa wät, tũũ takepëed had'yyt hë, tsanamäts däk tan'oo bã. DooH tahyb n'aa eréd bã, tak'ëp tarejãã —näng mäh.

⁴⁰ —ÿ eaj wät a ma matëg sa hã rabahabëë hõm hyb n'aa. DooH rahaja bã —näng mã ta kyyh Jesus hã.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bëeh, da hë badäk hahÿÿ bã habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kã? ÿ hãd h'yyb napan däg bë hã, hã ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Mamana b'ëëp a t'aah —näng mã aj'yy hã.

⁴² Ti m' ramanaa bã m', karap'aar h'yyb nesaa do pahëew tadawäts jat tũũ. Meraa wät mäh. Tũũ m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do Jesus geãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' pahëew tabahaso däk. Ti m' Jesus bahaëëj gëet ta yb hã.

⁴³ Tak'ëp mã sahõnh hë rameuunh P'op Hagä Do mo haj'aa hã.

Jesus mo haj'aa hã sahõnh hë rameuuj bong bã m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

⁴⁴ —Baad bë hyb n'aa matakä da bë ÿ maher'oot doo: ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó —näng mã Jesus ta ky n'aa hã.

⁴⁵ Dooch m' rah'yy genä bä ta ti Jesus edoo do sa hä. Dooch m' rahapëë bä ta ti tedoo do sa hä. Kejën do hadoo mä sa hä. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' ta ma matëg ky ked'aak mä ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh.

⁴⁷ Jesus h'yyb hap'ëëh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' karapee t'aah ta moo takyng gëet ta pa.

⁴⁸ Ti m' taky hadoo:

—Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, hä ÿ mejüü do tagadoo. Tii d' ÿ wén edoo, tak'ëp hyb n'aa sakog is do bë mahang, ti né da hyb n'aa jawyk P'op Hagã Do matym gó —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁹ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Ãã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Ër h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa ãã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowãw kyyh Jesus hä.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Bë wë h'yy kawanereem doo, bë h'yyb hata tii —näng mäh.

Samarija buuj wób Jesus raganadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵¹ Tabedaa däk bä m' p'aa hënh Jesus basëek do hÿ pong jé, Jerusarënh hënh tabahõm tah'yyb däng mäh, tahapëë né paawä m' rarejãã t'ÿÿ hënh.

⁵² Ramahõm me m' tamejüü ta panäg n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa ta tii bä. Tamejüü mä Samarija

häj n'aa panang s'ee hēnh rabenäm hyb n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa tii bä.

⁵³ Dooch m' panang buuj ragado bä, Jerusarēnh hēnh Jesus bahōm do hyb n'aa.

⁵⁴ Ti m' Tsijaag Jowāw daheeh raky n'aa napäh bä Jesus raganadoo do ky n'aa, raky hadoo Jesus hã:

—Äã wahē n'aa —näk mäh. —Makarēn p'op naa tēeg hōō äã mejō hyng ragawatsik hyb n'aa? —näk mäh, reanh mäh.

⁵⁵ Ti m' duu hēnh Jesus ty kawareem wät, ti m' taky geām bong tii d' rahyb n'aa newēē do hyb n'aa.

⁵⁶ Ti m' panang s'ee hēnh kä Jesus bahōm kän.

Jesus sii ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' ta tyw n'aa me ramahōm me aj'yy see ky hadoo ta hã:

—Öm ÿ hadaa had'yyt hē mahahōm hēnh —näng mäh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mäh.

⁵⁹ Ti m' aj'yy see Jesus bats'yyt:

—B'ëep ana si ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Pooj jé dó ÿ abaaj hōm Ee wē ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadajëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä öm ÿ bahadaa kän —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëē sa da hadoo doo —näng mäh. —Öm tii

kä, ÿ karēn maher'ood ta wób sa hã P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa —näng mä Jesus.

⁶¹ Ti m' aj'y'y see ky hadoo:

—Öm da ÿ hada wahë ÿ n'aa. Pooj jé ÿ karēn paawä ÿ babaaj hõm wakân haa, ee, eën ÿ kedëë wät hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

⁶² Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—K'ããts wapën n'aa booj yb takyyk doo me du doo do moo wät doo, ta jawén p'aa hënh tahegãã bä, nas'aa däg tamo haj'aa. Ti hadoo né hë jé du doo do ÿ hada doo, tii bä ta see hã tahyb n'aa newë bä, dooh tahaja bä tamoo wäd bä P'op Hagä Do bag'ããs do hã —näng mä Jesus kyyh.

10

Jesus mejũũ 72 hadoo do ta ma matëg panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta ti jawén paa bä 72 ta ma matëg wób Jesus asëew hõm mãh. Pawóp hë ken'y'yh mã tamejũũ ta pooj jé, ta wób sa panang hënh tabahõm doo hënh.

² Rabahõm do pooj jé taky hadoo sa hã, panyyg gó m' tamaher'oot:

—Hajõng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa* —näng mãh. —Ti hyb n'aa taw'ããts hë joom danäh hã, P'op Hagä Do hã, bë ky n'aa ets'ëë tamejõ nä ta wób joom hã ramoo bok hyb n'aa.

* **10:2** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Hajõk ta hã h'y'y ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hã her'oot do pan'aa.

³ Sa mahang bë ÿ mejũũ, b'éé tabanas'aa mahang habëeh do hadoo† —näng mäh.

⁴ —Dooh d' bë mahũũm dajëer hadoo doo, ta hood hadoo, tsyym suun ta gó bë gawät do jawén buuj hadoo doo —näng mäh. —Bë kehewad manä bë kedëng do hä ta hõõ bä —näng mä sa hä.

⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë nu kajäg bä ta wób tób bä, hahÿÿ da bë edëe ta yt hä haj'eenh doo: “Bë P'op Hagä Do h'yyb n'yyim”, denoo da.

⁶ Tii bä haj'eenh do baad rado bä, hanäm gó bë ragado bä, P'op Hagä Do h'yyb n'yyim do aym sa wë bë kedëng doo. Hanäm gó bë raganado bä, dooh da P'op Hagä Do h'yyb enäw bä tii.

⁷ Panang bä bë kajaa bä, bë kahÿÿd manä tób wób hënh. Bë ayyw jeej da bë gadoo do tób bä. Taw'ãäts hë bë eëek, bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo. Taw'ãäts hë moo bok do sa hä ramoo bok do sãm ji banoo. Ti hyb n'aa, bë nu mebyy manä bë gadoo do hä —näng mäh.

⁸ —Panang bä bë kajaa bä kä, bë ragado bä, bë hyb n'aa sëew manä bë waa. Taw'ãäts hë bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo.

⁹ Nahëe enäh doo, bë nahëe sog hõm. Hahÿÿ da bë her'oot sa hä: “Edah bë hä P'op Hagä Do bag'ãäs doo”, denoo da —näng mäh.

¹⁰ —Panang bä bë kajaa bä, bë raganado bä, bë ahõm panang tyw n'aa me. Hahÿÿ da bë maher'ood sa hä:

¹¹ “Äã tsyym suun äã tepyng padëek bë panang k'ãäts, P'op Hagä Do bë ganadoo do heen n'aa tii.

---

† **10:3** Ta wób rakawajään da sa wë rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä, tahanäng pé tii.

Bë äã maher'oot hÿÿ kä: P'eets hẽ paawä P'op Hagä Do bag'ääs do bë wë, dooh paawä bë gado bä." Tii da bë kyyh sa hã —näng mäh.

¹² —Baad bë ÿ maher'oot. Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj sa sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã —näng mäh.

¹³ Ti m' panang Korasïn, Betsaj-Da häd enäh do buuj ky n'aa taheer'oot mäh:

—Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasïn, Betsaj-Da panang buuj. Hajõng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bä ÿ pehuuj bä paawä bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehïin paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan do hejooh do rapadadäg né paawä. Rehaa paawä sa nuu hã tääg ooj rat'yyd kamehïin do heen n'aa paawä ti ta tii.

¹⁴ Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidõn buuj p'ooj ub habong do nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehïin do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁵ Bëeh, Kapar-Naüm panang buuj, hÿ pong jé has'ëek bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hẽnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

¹⁶ Ti m' ta ma matäg sa hã taky hadoo:

—Bë her'oot do maa new'ëë doo, ÿ né hë ti tamaa newëë. Bë ty n'aa ges'yyk doo, ÿ né hë ti taty n'aa ges'yyk. ÿ ty n'aa ges'yyk doo, hã ÿ mejüü do taty n'aa ges'yyk —näng mäh.

¹⁷ Tii bä m' 72 hadoo do rababaaj nä bä m' Jesus wë, h'yyb tseb'ee doo me m' ramaher'oot ta hã rabeboo nä do ky n'aa.

—Ma matëg —näk mäh. —Karap'aar h'yyb nesaa do sii hë m' äã raky daheeh a ky gabuuj gó —näk mä sa kyyh.

¹⁸ —ÿÿ. ÿ hapäh —näng mä Jesus. —Matym ÿÿ gó Nesaa Do Yb het'oom do hadoo tabadëë hyng ÿ hegãä bä.

¹⁹ Bë hã ÿ an'oo däk bë bahajaa hyb n'aa aw'yy, sëej bë tseb'eep hyb n'aa. Bë hã ÿ an'oo däk bë bahajaa bë nes'ëëm hyb n'aa Nesaa Do Yb, ji majiï. DooH tahaja bä nesaa do tan'oo bä bë hã.

²⁰ Taw'ääts hë bë tsebee manä karap'aar h'yyb nesaa do bë raky daheeh do hyb n'aa. Taw'ääts hë bë tsebë bë häd kerii däk do hyb n'aa hÿ pong jé, P'op Hagä Do karapee sa häd kerih do heen n'aa hã —näng mä Jesus 72 hadoo do sa hã.

²¹ Ti noo gó kä m', baad Jesus P'op Hagä Do Sahee h'yyb tsebee kãn. Tsebee gó m' taky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hã ÿ j'aa etsë. Sahõnh hë hÿ pong jé, badäk hahÿ hã hanäng do na-ääj hë mabag'ääs. Majejën hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëëk do mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hã, baad h'yy ka'eeh pé hã. Ta tii da magen'aak Ee —näng mä Jesus.

²² Ti m' taky hadoo sa hã:

—Sahõnh hẽ Ee banoo ta hejój hã ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jããm né hẽ Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Do baad hapäh péh. Jããm né hẽ ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jããm né hẽ sa hã ÿ metëeh do hapäh Ee —näng mäh.

²³ Ti m' ta ma matëg wë taty kawõõt. Ta m'aa hënh tamaher'oot:

—Ky n'aa kedëng bëeh, hahÿ bë bahapäh do hyb n'aa.

²⁴ Baad bë ÿ maher'oot: Rababong noo gó, hajõk P'op Hagä Do ky n'aa rod makũuh, hajõk sa wahë n'aa hedoo do makũuh, rakarën paawä raheg'ããs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë bä. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

Samarija buuj ky en'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵ Ti m' ta see pé noo gó baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do as'ëëg gëet mä Jesus tametyy hyb n'aa.

—Ma matëg —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, hÿ pong jé P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hyb n'aa ÿ dajëp bä? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ny hadoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã takerih ti ky n'aa? —näng mäh. —Nyy da ta hã maner'oot doo? —Jesus eanh mäh.

²⁷ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk: “Taw'ãäts hẽ tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ãäts hẽ tak'ëp bë h'yyb padäg ta hã. Taw'ãäts hẽ bë h'yyb tym gó

naa né hẽ bë kamahãn ta hã, sahõnh hẽ bë hajaa doo me.”‡ Hahỹỹ da na-ããj takerii däk —näng aj'yy: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da”§ —näng mä aj'yy kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad ub a kyyh, baad maky gadoo —näng mäh. —Taw'ããts hẽ tii d' né hẽ madoo, tii bã baad mabawäd kãn hỹ pong jé kã —näng mä Jesus.

29 Ti m' aj'yy karẽn paawä tajejën ta h'yyb j'ooj madäk doo me m' ti takeaj wäd paawä. Ti hyb n'aa m' Jesus hã tabeaanh ta seeh:

—Jaa tii da ÿ hadoo doo? —näng mä ta kyyh.

30 Ti m' panyyg ky n'aa me m' Jesus ky gadoo:

—Ti awät aj'yy panang Jerikó hẽnh hahõm doo. Jerusarẽn bã naa tabana. Ta tyw n'aa me tamahõm me takataa moo nes'aa do sa hã. Ramaso däk, rarahejãã mäh. Rasaroor kabo nyyh mäh, rahewyyh mäh. Tii bã m' radejaad hõm ta tyw n'aa noo däk bã. P'eets mä tadajëb paawä sa moo gó.

31 Ti m' aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do see tii me m' tamahõm. Aj'yy taba-hapäh bã m', dawëë takenaa wät ta mahãnh. Ta tyw n'aa nu masee me m' tatabës. Dooh m' tat'yyd mehĩn bã.

32 Ti hadoo né m' ta seeh. Rewi häd näng do panaa né tii. Tii me né m' tamahõm tii d' ãnh. Ti na-ããj mä dooh tat'yyd mehĩn bã aj'yy tyyw me hajad hõm doo.

33 Ti m' tagadëëg ub aj'yy, Samarija buuj, bana. Ti m' ti t'yyd mehĩn kãn aj'yy.

---

‡ 10:27 Dew-Teronom 6.5 § 10:27 Rewitikos 19.18

34 Ta wë m' tabahõm, ti m' ta rog taty mebiin ta syyj hadoo doo me, uwa s'ëëb hadoo doo me. Ti m' ta rog maw'yyd däk mäh. Ti m' aj'yy batóg sooh ta mas'ää jó. Ti m' tamahũũm kãn dawëë hena do tób n'aa bã. Tii bã m' aj'yy tabahagãã kãn.

35 Jati pé kã m' tets'ëë däk mã tób danäh hã pawóp hë moweed k'ããts hawak do s'ëëb. Ti m' taky hadoo ta hã: “Mahagãã hahỹ aj'yy. Hỹ ta sãm. Ta sãm nahaja bã, ỹ matëëh bã sahõnh hë ỹ ep'aak a hã”, näng Samarija buuj kyyh tób danäh hã –näng mã Jesus. Panyyg gó m' tabaher'oot ta tii hã.

36 Ti m' Jesus eanh:

–Ny hadoo do ky enyym a hã, ta ti rarejãã do hã? Ny hadoo do ta da hadoo a hã? –näng mã Jesus.

37 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do ky hadoo:

–T'yyd mehĩĩn doo –näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

–Ahõm nã, tii d' né hë mabadoo kãn a da hadoo do hã –näng mäh.

Maah-Ta Marija daheeh Jesus heg'ããs do panyyg n'aa hahỹỹh

38 Ti m' Jerusarënh hënh Jesus ramahõm me, panang see bã m' ranu kajäg kãn. Ta tii bã m' ỹỹnh Maah-Ta häd näng do gadoo. Tats'yyt mã ta tób hënh Jesus ta ma matëg daheeh.

39 Maah-Ta änh, Marija häd näng do asooh mäh. Jesus ma metëek do tamaa newëë mäh.

40 Maah-Ta m' ty kanewaat. Ta waa n'aa m' tamoo wät Jesus rawa do pan'aa. Ti m' Jesus wë tabana ti m' taky hadoo:

—Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —
Nepäh a hä, dooh änh ýŷ ý tamoo masaa bä?
Mamaher'ood ý tamoo masa hyb n'aa —näng mä
Maah-Ta.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Maah-Ta, —näng mäh —hajõng do hä maty
kanewaat. Tii hä mah'yyb däk —näng mäh.

⁴² —Mahyb n'aa tón manä ta tii hä. Jääm né hē sét
hē ti taw'ääts hē. Ta tii hä Marija h'yyb däk. Dooh
da ý mejõ bä ta ti teréd hõm —näng mä Jesus Maah-
Ta hä.

11

*Jesus ma metëek ji ky n'aa etsëe do ky n'aa
hahÿÿh*

¹ Ti m' ta see pé noo gó Jesus ky n'aa etsëe mä
P'op Hagä Do hä. Tabahajaa bä kä m' taky n'aa
etsëe doo, ta ma matëg see ky hadoo ta hä:

—Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Äã
mama met'ëeg nyy da ër ky n'aa etsëe, Jowãw nu
gahem'uun do ta ma matëg tama metëek doo da —
näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë ky n'aa ets'ëe bä, taw'ääts hē hahÿÿ da d' bë
kyyh:

“Ee, äã karën sahõnh hē õm rahyb n'aa jew'yyk.

Äã etsëe a hä, sahõnh hē mabag'ääs do nyyw hē
takajaa hyb n'aa äã wë.

³ Man'oo had'yyt hē äã waa.

⁴ Mamabaan hõm nesaa do äã moo bok do paah.

Ãã na-ããj hẽ ãã mabaan hõm ãã wẽ moo bong do nesaa doo.

Man'oo manã nesaa do ãã tah'yyb tatug”, nãk da bẽeh, bẽ ky n'aa ets'ẽẽ bã –nãng mã Jesus.

⁵ Ti m' panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot sa hã ji ky n'aa etsẽẽ do ky n'aa:

–Bẽ see ahõm bã atsẽm ub ta najiis tób hẽnh, pãw tets'ẽẽ bã paawã ta wẽ, ta wẽ heg'ããs do waa n'aa paawã, hahỹỹ da ta kyyh ta najiis hã: “Na a waa uuh, pãw uuh. Tamawoob hẽ paawã ỹ karẽn.

⁶ Najis ỹ kajaa nag'aap hẽ wẽ ỹỹ atsẽm ub. Dooh wẽ ỹ ta waa pẽh”, nãng da.

⁷ Tii bã da ta najiis tób gó ta gawakõ gó hagã do ky gedak ta hã: “Ỹ maty hasyyg manãh. Baad tób noo gatsẽẽ dãk ta tẽg me. ãã aj'eenh tah haa daheeh. Dooh ỹ haja bã ỹ an'oo bã a hã metsẽẽ doo”, nãng da ta najiis ta hã.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Bẽ ỹ maher'oot –nãng mãh. –Tii d' edo né paawã as'ẽeg gẽet né hẽ, pãw tabanoo hyb n'aa ta najiis hã. Ta najiis tabadoo do hyb n'aa nado ti tabas'ẽeg gẽet. Tawén s'ẽeg g'ẽed kãn, tanaẽej had'yyt ta h'yyb.

⁹ Ti hyb n'aa bẽ ỹ maher'oot: Bẽ ets'ẽẽ, tii bã P'op Hagã Do anoo bẽ hã. Bẽ esóts, tii bã bẽ aw'yyt da.* Bẽ naẽej tób noo bã naa, tii bã da ta danãh noo gas'ẽes.†

---

* **11:9** Baad ji hyb n'aa matakẽẽ ji ky n'aa etsẽẽ do hã tahanãng pé m' ti bẽ esóts, tii bã bẽ aw'yyt. † **11:9** Ji ky padãg had'yyt hẽ P'op Hagã Do hã ji etsẽẽ doo, tahanãng pé m' ti tób noo bã naa ji naẽenh doo.

¹⁰ Jé hetsëë do gadoo da P'op Hagä Do hanaa. Jé hesoos pé taw'yyt P'op Hagä Do hanaa. Jé tób noo bä naa naëenh péh, tób noo kas'ëes da ta hä P'op Hagä Do hanaa.

¹¹ Ti m' Jesus eanh sa hä:

—Bë t'aah ets'ëë bä tah'ÿÿb, bë anoo ta hä aw'yy?

¹² Karaak tyb bë hä tets'ëë bä, sëej bë anoo ta hä?

Doo.

¹³ Nesaa do moo heb'ook do né paawä bëeh, baad hadoo do bë heno bë taah hä. Ti bahānh bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo da ta Sahee, ta hä hetsëë do hä —näng mä Jesus.

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' ta see pé noo gó, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hōm ner'oot do hä hadäk do paah. Aj'yy karap'aar h'yyb beréd hōm bä, aj'yy er'ood däg kån p'aa hēnh. Hajōk do t'ÿi hēnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh.

¹⁵ Ta wób raky sēm Jesus. Ti m' raky hadoo:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ta wób rakarēn mä Jesus rametyy, P'op Hagä Do hejój me tado bä tamoo wät doo. Ti hyb n'aa rabetsëë mä Jesus hä, tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.

¹⁷ Jesus hapäh mä sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hä:

—Nesaa do Yb kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa doo, bë nooh. Nyy d' tii éh? Sa da hadoo

‡ 11:15 Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahõnh hẽ —näng mäh. —Sa wakãän sa hä hẽ rahyb n'aa wareem bä, sahõnh hẽ kahäj jëng tii bä —näng mäh.

¹⁸ —Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hä kä. Ta hä hẽ takawareem bä, ta karapee hä tahyb n'aa wareem bä, nayyw hẽ tabahëej jëë paawä tii bä Nesaa Do Yb bag'ãäs doo. Ta ti ÿ wén her'oot, Beresebu kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa do bë her'oot do hyb n'aa.

¹⁹ Bë her'oot doo da tado bä, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bä paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy, daap bë menyyh do hyb n'aa bë her'oot do hä.

²⁰ P'op Hagä Do ky gabuuj gó né hẽ ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ãäs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hä —näng mäh.

²¹ Ti m' panyyg ky n'aa see me m' Jesus ma-her'oot sa hä:

—Aj'yy hejooñh do hajõng ta kuman yt hä ta tób tahagãä bä, dooh ta ma hado hõm péh.

²² Ti aj'yy seeh, ta bahãnh hejooñh do kajaa bä ta wë, ta sãm tam'aah tii, ta hä taj'aa ketsë. Ta kuman paa tasog hõm, ta mejój paah. Tii bä kä, ta ma paa tabasog hõm kãn, tets'ëë bong ta wób hä kä§ —näng

---

§ 11:22 Hahÿÿ d' tahanãng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

mä Jesus.

²³ —Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. Ý manasa doo, P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabehũm tii bä tan'oo bä —näng mäh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hä, ýñh hä hadäk do paa ahõm wäd bä ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëet. Ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä. Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “Ý abaa j hõm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hä, tóp ýñ hënh”, näng.

²⁵ Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hä. **

²⁶ Tii bä tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hä kä. Ta hä hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hä kä nesaa doo kä —näng mä Jesus.

²⁷ Ti m' Jesus ber'oot bä m', hajök do mahang ýñh see ky ganyyh:

—Ky n'aa kedëng ta ti a ýñ õm haw'ëeh doo —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta bahãnh ky n'aa kedëng, P'op Hagä Do kyyh maa newëë doo, ky daheeh doo —näng mä Jesus ta hä.

Jonas Jesus beh'ũm do ky n'aa hahýñh

²⁹ Ti m' hajök do gatat'uuk bä m' ta hä, Jesus ky hadoo:

** 11:25 Ta tób paah, aj'yy, ýñh hä hadäk do paa tii.

—Da hẽ, badäk hahỹỹ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. Ti hadoo né hẽ, ỹ ramejũũ ỹ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa.†† Dooch da ỹ metä bä sa hã. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hã kametëëh da.

³⁰ Jonas hã P'op Hagä Do bad'oo do hã, Niniwéh buuj rah'yy genä hõm, P'op Hagä Do né ti mejũũ. Ti hadoo né da hã ỹỹ, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do hã rah'yy genä hõm da, P'op Hagä Do né hẽ ti ỹ tamejũũ doo.

³¹ Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ỹỹnh, da hẽ, badäk hahỹỹ hã habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ỹ ti hahỹỹh, bẽ hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bẽ karën bä bẽ maa newë bä hahỹỹh.

³² Niniwéh buuj na-ããj da raky n'aa tapaa né tii da ënh ti noo gó kä, da hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo. P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas sa hã ta her'oot noo gó, rat'yyd kamehĩĩn nesaa do ramoo bok do hã. Nesaa do reréd hõm. Hahỹỹh, Jonas bahãnh ti ỹ hỹỹh. Bẽ tii, dooh bẽ t'yyd kamehĩĩn bä nesaa do bẽ moo bok do hã, dooh bẽ eréd bä —näng mã Jesus hajõk do sa hã.‡‡

Ji bag hadoo do panyyg n'aa hahỹỹh

---

†† **11:29** Rawén karën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa Jesus tado bä. ‡‡ **11:32** Jonas, tah'ỹỹb haeh do wog gó tabasuun wät doo, tamawoob hẽ ta ãh. Ti hadoo né hẽ Jesus, tamawoob hẽ né hẽ ta ãh tabakä wät k'ãäts gó. Tii da tahanäng pé m' ti Jesus her'oot do sa hã.

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch ji bag ji gataa bä ji jejën hyb n'aa. Dooch ji daso bä ji waa hood yt hä. Dooch. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë p'ëë do rabahapäh hyb n'aa.

³⁴ Ji h'yyb bag hadoo ji matym —näng mäh. — Baad tado bä ji matym, ta bag hado däk sahõnh hë ji hä. Baad tanado bä ji matym, badagyp hadoo ji hä.

³⁵ Baad bë hyb n'aa matakä, ta bag hadoo bë hä hanäng bë ed'oo doo, badagyp do tanadoo hyb n'aa.

³⁶ Bë h'yyb tym gó ta bag hadoo do baad tabawag däg bä, badagyp do hadoo do tanado wäd bä, sahõnh hë tii bä tabawag däk ji hä, ta bag hadoo do mehänh ji hä§§ —näng mä Jesus kyyh. Panyyg gó m' tabeh'ũm.

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahȳh

³⁷ Ti m' Jesus baher'oot do bahänh bä kä, Pariséw see ats'yyt mäh, ta tób hënh tabawëh hyb n'aa. Ti m' Jesus bahõm kân mä ta tób hënh, ti m' tabasooch, sa sii tabawëh hyb n'aa.

³⁸ Ti m' tób danäh hyb n'aa meuunh mä Jesus basooch do hyb n'aa, tabawa hyb n'aa ta si n'aa

---

§§ **11:36** Ta bag ky n'aa nado ti Jesus hedoo. Panyyg ky n'aa me tabaher'oot. Ta wób sa hä dooch m' tagah'ood nä bä. Ti hyb n'aa rakarën p'aa hënh Jesus pahuunh, baad rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do T'aah tado bä. Sa hä kejën Jesus hejój. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa eh'ũm ta bag ky n'aa me tama metëëk doo. Dooch kejën do tado bä ti tametëëk doo. Baad ji karën bä baad hadoo do ji bahapäh bä, baad tagahoot ji h'yyb tym gó Jesus metëëk doo. Ji hä ta bag hado däk. Ji kanarën bä baad hadoo do ji bahapëë bä, dooch tagah'ood bä ji hä Jesus metëëk doo. Badagyp do hadoo ji hä.

hē. Dooh m' ta moo tahetsyyd bā sa wahē makū rabahed'oo doo da.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Bē Pariséw —nāng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bēeh. Baad bē babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, bē h'yyb gó, tak'ëp bē karēn do jawén bē babok. T'õp bē h'yyb tym gó, hajõng nesaa doo.

⁴⁰ Bē h'yy gatemah —nāng mäh. —Ji hub pahu-unh doo, ji h'yyb tym na-ãj hē tapahuunh.

⁴¹ Taw'ãäts hē bē h'yyb gó naa, t'õp naa, bē masaa kas'uut do sa hā, tii bā kä, P'op Hagä Do hā baad ub tabanäm sahõnh hē bē hā*** —nāng mäh.

⁴² —Baad nado bē hā da, Pariséw —nāng mäh. —Bē waa ty gamabuuu uuh sii hē né paawä bē banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä baad hadoo do bē moo boo bā bē da hadoo do hā, bē mabaan P'op Hagä Do hā bē kamahän doo. Taw'ãäts hē paawä dooh bē mabaan bā ta tii. Taw'ãäts hē P'op Hagä Do matym n'aa bē banoo na-ãj hē —nāng mä Jesus.

⁴³ —Baad nado bē hā da, Pariséw —nāng mäh. —Bē gen'aak hyb n'aa jewyk do bat'oonh bā bē atooj bā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bā. Bē gen'aak bē redëng, bē raweh'ëeh, hajõk do mahang rakahet'aa bā, rabaheäm bā —nāng mäh.

⁴⁴ —Baad nado bē hā da, Pariséw —nāng mäh. —Kamag hood ta jó ji tsab'eep bā ji nahapäh do

---

*** **11:41** Hahÿy da na-ãj hē tahajaa ji tab'ëes ta tii: “Taw'ãäts hē bē waa hood gó hanāng do bē anoo kas'uut do sa hā, tii bā kä baad ub tabanäm sahõnh hē bē hā, P'op Hagä Do hā.”

hadoo bëeh††† –näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyc do baad hapäh do see ky hadoo ta hä:

–Ma matëg –näng mäh. –Ta ti mapes'ääp doo, äã na-ääj hë mapes'ääp –näng mäh.

⁴⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Baad nado bë hä da Mosees ky n'aa jaw'yyc do baad hap'ëeh doo –näng mäh. –Hajõng hejoonh do bë mejüü ta wób raky daheeh hyb n'aa. Ti bahãnh bë bawëed däk Mosees ky n'aa jaw'yyc doo. Ti hadoo né hë, dooh tabad'op hë bë masaa bä bë mejüü do rabahajaa hyb n'aa –näng mäh.

⁴⁷ –Baad nado bë hä –näng mäh. –P'op Hagä Do ky n'aa rod, p'ooj ub habong do bë wahë makü radej'ëep do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb, bë tema.

⁴⁸ Ta ti tametëeh, bë wahë makü h'yyb hadoo bëeh. Bë wahë makü né hë dej'ëep P'op Hagä Do ky n'aa rod paah. Hÿÿ kä bë temaa toonh ji hyb n'aa esee do heen n'aa sa kamag n'aa hood jó.†††

⁴⁹ Hahÿÿ d' né hë P'op Hagä Do baher'oot ta hapäh doo gó bë ky n'aa: “Sa mahang ÿ mejüü da këh ÿ n'aa rod, panäk ÿ na-ääj né hë. Sa wób né da radej'ëep, ta wób da rarejäã”, näng paa m' P'op Hagä Do kyyh –näng mä Jesus.

---

††† **11:44** Kamag hood banäng bä tsab'eep doo, hasuts däk hadoo P'op Hagä Do hä, Mosees ky n'aa jaw'yyc do her'ood bä. Ti hadoo né sa hä ënh, Pariséw sii raboo bä. J'ooj madäk doo me raky ken'yym do hyb n'aa, dooh ji h'yy ganyy bä baad tanado bä sa h'yyb tym.

††† **11:48** Dooh sa wahë makü rapanyyg kadehé bä P'op Hagä Do ky n'aa hä, P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paah. Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do wób, rawehëë né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, dooh raky dahé bä sa kyyh paah. J'ooj madäk doo me raky kenäw ub tii.

50 Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hã:

—Ti hyb n'aa da bë hã, da hẽ habong do hã kä, P'op Hagä Do ban'oo kän sahõnh hẽ ta ky n'aa rod radej'ëep do paa sãm kä. P'ooj ub, badäk hahÿtadu dahäng jawén paa bä radej'ëep doo,

51 Abéw Kaĩh nabooh noo gó du däk do né hẽ. Tii kä, tagadëeg ub, Sakarija radaj'ëep doo kä. Ti radaj'ëep paa m' rama ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. Baad ÿ her'oot bë hã, da hẽ habong do sa hã kä P'op Hagä Do ban'oo kän sahõnh hẽ radej'ëep do sãm kä —näng mäh.

52 —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo —näng mäh. —Dooch bë karën bä ta wób raky n'aa napëë bä P'op Hagä Doo. Tób noo tæg ji jejën do hadoo sa mahãnh, ranajëë p'ëë hyb n'aa hadoo bëëh. Bë né hẽ, dooch bë karën bä bë ajëëh, dooch P'op Hagä Do bë hapëë bä. Ta wób, karën do hajëng doo, bë ge'ÿÿm ranajëng hyb n'aa, P'op Hagä Do ranahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

53 Ti m' Jesus banyyh bä kä m', tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ rakawajãän ta wë. Hajök mä gatatug däk, tak'ëp mä rabeaanh. Kawaj'ãän gó m' rabeaanh ta hã.

54 Rakarën paawä m' raw'yyt ta her'oot do hã raganen'aak doo, raky n'aa tapaa hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã.

12

J'ooj madäk doo me raky ken'yyim do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', hajõk rakata b'ëeh mä Jesus wë. Hajõk né hë ti kahet'aa doo. Hajõk do hyb n'aa, ta wób sa tsyym mä rabep. Ti m' ta ma matëg sa hã Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Parisëw sa pãw makuj n'aa mahãnh, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym do mahãnh, ÿ hanäng péh tii —näng mäh.

² —Dooj ji haja bä ji jejën bä ji h'yyb. Sahõnh hë ji h'yyb P'op Hagä Do hapäh. Ti awät da ti noo gó, sahõnh hë ji jejën doo P'op Hagä Do metëeh.*

³ Atsëm, kejën do hadoo ta wób ramaa nanapäh bä bë her'oot doo, adëb bä kä, sahõnh hë maa napäh bä takaher'oot da ta jawén, P'op Hagä Do an'oo bä. Kaja hë ta gawakõ gó kahesëenh do ta see hã, tak'ëp da takaher'oot tii kä, sahõnh hë ramaa napäh hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä ti bë her'oot doo!

⁴ —Najis haa, bë jeÿÿm manä ji majĩ ji daj'ëep do hã. Jããm né hë ji hub rahajaa radajëeb bä. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä.

⁵ ÿ maher'oot bëeh, ny hadoo do bë jeÿÿm. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do ji jeÿÿm. Ti ti hajaa ji tadaj'ëep do jawén paa bä, ji h'yyb tym taw'oong hõm kãn tabanesaa hënh. Ti hyb n'aa, ji hyb n'aa jaw'yyk, ji jeÿÿm P'op Hagä Doo —näng mäh.

⁶ —Ji moo oow pé taw'ëed taah, kanahën d'os hë rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sét had'os do sa see P'op Hagä Do mabaan bä.

---

* **12:2** Tii d' Jesus wén her'oot, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym mahãnh Parisëw rabad'oo doo da.

⁷ Ti hyb n'aa, bë eỹm manäh. Hajõng taw'eëd takamahän do bahänh bë P'op Hagä Do kamahän. Sahõnh hë ji sëen sii hë P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ääs ỹ hanäng péh —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Baad bë ỹ maher'oot hahỹh: Këh ỹ n'aa najejën pé ta wób sa hã, ỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong jé Hana Doo, ỹ na-ääj hë, dooh ỹ ky n'aa jejën bä ta tii, ääs P'op Hagä Do pa hab'eëh do sa hã.

⁹ Këh ỹ n'aa jejën péh, ỹ na-ääj da ỹ ky n'aa jejën tii d' ênh, ääs P'op Hagä Do pa hab'eëh do sa matym gó.

¹⁰ Jé Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hã. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä, dooh tat'yyd mehĩn bä kä tii kä —näng mäh.

¹¹ —Bë ramoo maso däg bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh bë ramahũm bä, sa wahë n'aa wób wë bë ramahũm bä, hyb n'aa jewyk do wë na-ääj né hë, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do hã bë ky n'aa.

¹² P'op Hagä Do Sahee anoo da bë her'oot do pan'aa —näng mä Jesus.

H'yy gatamah doo, tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahỹh

¹³ Ti m' hajõk do mahang ta see ky ganyyh:

—Ma matëg —näng mäh. —Mamaher'ood hãj ỹy, tabetyn hyb n'aa ää yb wë naa —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Najis ÿÿ, ÿ nado ti hetyn bë hä bë yb ma paah —näng mäh.

15 Ti m' sahõnh hē sa hä Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa matakä da, bë hyb n'aa nah'ũũm hyb n'aa bë ma, bë dajëēr. Ji ma tak'ëp hajõng do nado ji h'yy gadajang hanoo do babä ji awät bä —näng mäh.

16 Ti m' panyyg ky n'aa gó m' tabeh'ũũm ta ti ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy tak'ëp wekâp doo. Baad ta gëew bä. Ti hyb n'aa baad né hē ta joom beaak.

17 Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “N'yy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä?”, näng. “Gedē hõm joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “N'yy hēnh hÿÿ kä ta wób ÿ bataa?”, näng ta h'yyb gó.

18 Ti taky hado kân: “ÿ hapäh. Hahÿÿ da ÿ bad'oo”, näng ta kyyh. “ÿ apyn hõm dó joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “P'aa hēnh da ÿ tamaa sooh. Aeh da hÿÿ kä joom s'ëeb tób n'aa, ma ÿ tób n'aa na-ãäj né hē”, näng.

19 “ÿ bahajaa bä kä”, näng, “hahÿÿ da d' kēh ÿÿ hä ÿÿ hē”, näng “Hajõng wakâp ÿÿ. Dooh d' nyyw tahëej bä. Hajõng da ta baab teh'ëenh wakâp ÿÿ hä”, näng. “Taw'ãäts hē hÿÿ kä, ÿ kameh'ãäk hÿÿ kä. Baad ÿ hÿÿ kä. Baad ÿ beëek hÿÿ kä, baad ÿ bawa hÿÿ kä, ÿ tsebé hÿÿ kä”, näng ta ti aj'yy h'yyb gó.

20 Ti P'op Hagä Do ky hadoo ta hä: “H'yy gatamaa õm”, näng. “Badah atsēm da madajëp! Jaa wē tabayyw kân a ma paah?”, näng P'op Hagä Do kyyh aj'yy hä kä —tii d' mä Jesus baher'oot ji ma ky n'aa, ji dajëēr ky n'aa.

21 Ti m' Jesus ky hado kån sa hã:

—Ti hadoo né kã ta ti tak'ëp sa wak'ããb hyb n'aa h'ũũm do hã, P'op Hagä Do dooh rahyb n'aa es'ee bä —näng mä Jesus.

Ji P'op Hagä Do kamahãn do ky n'aa hahỹỹh

22 Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Ti hyb n'aa bë ỹ maher'oot hahỹỹh: Bë hyb n'aa tón had'yyt manã bë babok do hã, bë waa hã, bë saroor hã.

23 Tii d' ỹ wén edoo, ji awa do bahãnh ti ji edëp doo. Ji saroor bahãnh ji.

24 Bë hegãã taw'ëed. Dooh reloom bä joom tym. Dooh rata bä joom ag. Dooh sa waa tób n'aa rayd taa péh. Ti hado né paawä P'op Hagä Do anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahãn do bahãnh bë takamahãn!

25 Tak'ëp bë hyb n'aa newë had'yyt né paawä, dooh bë haja bä bë aboo dawëd bä ta tii da.

26 Ta ti bë nahaja bä, nahejooj né paawä, h'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa newë had'yyt hë ta wób.

27 —Bë hegãã tabawä n'aa ts'oooh —näng mäh. — Dooh né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä, Saromãw saroor anyyw né paawä, gabar'ëeng né paawä, ti bahãnh tabanãm ti tabawä n'aa ts'oooh.

28 Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hã, nyyw hë tsawyy jëng do hã, ji gatang do hã, ti bahãnh da P'op Hagä Do bahag'ããs bëeh. Tanoo né da bë hã bë saroor. H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hã baad bë h'yy kana'eeh?

29 Bē hyb n'aa newē had'yyt manā bē eēek doo, bē awa doo, bē awēh doo. Bē hyb n'aa tón had'yyt manā ta tii.

30 P'op Hagā Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hā h'yyb pad'ēek doo. Bē ti dooh tii d' bē adoo bā. P'op Hagā Doo, bē Yb, hapäh bē wē bedoh doo.

31 Taw'āāts hē baad bē h'yyb padäg bē Yb bag'āās do hā. Tii bā kā, tanoo da bē hā sahōnh hē bē wē bedoh doo –näng mäh.

32 –Bē eỹm manā b'éé taah nahejooj is doo. Hanäm gó bē Yb, hỹ pong jé hawät do tabanoo bē hā, ta sii bē bag'āās hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bē eỹm manäh, ỹ wén näng.

33 Taw'āāts hē bē esēm hōm bē wē hanäng doo. Kas'uut do hā bē banoo bē ma paa sām. Tii bā kā, bē ma näng hỹ pong jé kā. Ta ti dooh tahēj bā. T'ĩ hēnh dooh retsēg bā kā bē ma. T'ĩ hēnh dooh kamera rejā bā kā bē ma.

34 Ta tii d' ỹ wén her'oot, tak'ēp bē kamahān do banäng bā, tii bā bē h'yyb bawät –näng mā Jesus.

Baad ji gada do Jesus bahyng do panyyg n'aa hahỹh

35 Ti m' taky hadoo:

–Taw'āāts hē bē h'yy kahasāāb bē moo bok hyb n'aa, baad ub da bē gadaa had'yyt da, atsēm na-āāj hē bē gada, p'aa hēnh ỹ bahyng bā.

36 Taw'āāts hē tób danäh karom, atsēm sa kariw n'aa raket'ēē hēnh jām n'aa baad gad'aa do hadoo da bēeh. Ta bag ahōō had'yyt hē ran'oo bā. Ty gapad'ēek ragada sa kariw n'aa, tanaēēnh bā, nayyw hē ragas'ēēs hyb n'aa tób, sa kariw n'aa bajēē suun hyb n'aa.

³⁷ Baad da gad'aa do sa hã, sa kariw n'aa kajaa bã kã raty gapad'ëek do hyb n'aa —näng mä Jesus. —Né hup ÿ né hẽ hahỹ ÿ her'oot doo: Sa kariw n'aa ats'yyt da, rabat'oonh, rabawëh hyb n'aa. Tii bã da ta saroor see tah'ỹýt, tii bã sa tä, sa waa taban'oo kãn sa hã.

³⁸ Taw'ãäts hẽ da sa kariw n'aa awyyd bã ty gapad'ëek do sa hã, atsëm ub takaja bã, tapaj'ëe bã takaja bã na-ãäj hẽ —näng mäh.

³⁹ Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see ky n'aa me sa hã:

—Bë hyb n'aa newë hahỹÿh: Tób danäh hapëe bã paawä hets'ëek do kajaa bã, dooh paawä tan'oo bã hets'ëek do ta tób tanoo eë nä bã. Baad paawä tagada.

⁴⁰ Ti hadoo bë hã. Taw'ãäts hẽ baad bë hyb n'aa matakã, baad bë gadaa ta pooj jé. Ta ti ÿ wén her'oot, bë ganadaa bã Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mä Jesus.

⁴¹ Ti m' Peed beaanh ta hã:

—Ãã wahë n'aa —näng mäh. —Ãã hã ub ti maba-her'oot ta ti panyyg? Sahõnh hã ti maba-her'oot? —näng mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky gadoo panyyg see ky n'aa me m':

—Ta ti ÿ maher'oot, sahõnh hẽ bë mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hẽ ta kariw n'aa mejũũ do moo wät doo, h'yy ganäng do hadoo rabahadoo doo. Ta tii hã ta kariw n'aa banoo, ta karom tabahag'ãäs hyb n'aa, sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hã, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé.

⁴³ Taw'ãäts hẽ ta kaser n'aa hã, ta kariw n'aa awyyd bã ta mejũũ do hã moo wät doo, ta kariw n'aa matëeh bã.

⁴⁴ Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hë tahaëenh ta hã ta ma, ta ma hagã n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

⁴⁵ Hÿÿ kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooch nayyw hë kariw ÿ n'aa kaja bä”, tanoo bä, karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tatsebé do waa n'aa tamoo hewëed bä, taoom bä jarakë hedoo do mahÿÿj,

⁴⁶ ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. Tii bä, tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kãn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop, P'op Hagã Do ky nadah'eeh do nesaa do rahoop doo da.

⁴⁷ —Jé karom ta kariw n'aa ganada doo, ta kariw n'aa karën do tamoo nawät doo, tahapëë né paawä baad ub ta kariw n'aa mejũũ doo, tak'ëp da raba-hewyyh ta mabaj.

⁴⁸ Jé nesaa do moo wät doo, ta kariw n'aa mejũũ do nahapäh doo, dooh denaa hë rahewyh ta mabaj. Ti hyb n'aa kä, ji hã P'op Hagã Do anoo do pénh, ti pénh né takarën ji moo wät ta wë. Hajõng do hã kahanoo doo, hajõng na-ããj takarën tamoo wät ta wë, hajõng takarën ta mabaj. Ta bahãnh kahanoo do hã, ta pénh né ta mabaj.

Jesus hyb n'aa raketyn hõm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, tëëg hadoo ÿ gahõ jat hyb n'aa, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang tetyn hõm hyb n'aa. ÿ karën paawä nayyw hë tabahõõ jat ti tëëg hadoo doo.

⁵⁰ Tak'ëp da nesaa do ÿ bahoop da. Tak'ëp ÿ h'yy katón ta ti ÿ bahajaa bä kä.

⁵¹ ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyyw gó badäk hahÿÿ hä habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë, ÿ an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë hyb n'aa newë manäh. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, hëp ÿ n'aa raketyn bong da.

⁵² Hÿ jawén da, sa wakãän hedoo do ketyn hõm da hëp ÿ n'aa. Sa wakãän tamawoob hë hadoo do ragadoo da këh ÿ n'aa. Pawóp hë, dooh d' ragado bä. Ky kedak da hëp ÿ n'aa.

⁵³ Ta wób da, sa yb sa taah daheeh ketyn bong da hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da sa ÿÿn sa toog daheeh, raketyn bong da hëp ÿ n'aa. Sa mayyn sa takaanh na-ãäj da —näng mä Jesus ta ma matëg hä.

⁵⁴ Ti m' hajök do hä taky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng hënh naa naëng poo wäd bä, “Badah tabadoos”, näk bë kyyh. Te hub né hë, adoos né hë.

⁵⁵ Ta karawaa me tagahëm bä, “Badah banäm”, näk bëeh. Te hub né hë, banäm né kä, baju né hë kä.

⁵⁶ J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hä, banäm do heen n'aa hä, dooh bë h'yy genä bä, da hë kä, ta heen n'aa bë hä kametëeh do hä† —näng mäh.

⁵⁷ —Hëd n'aa bë hyb n'aa nanewëë bë daaj hë, baad hadoo do ji moo wät doo?

† **12:56** Naëng badoos do pooj jé, rahapäh ta heen n'aa. Tabanäm do pooj jé, rahapäh na-ãäj hë ta heen n'aa. Hajõng Jesus pehuunh né paawä, dooh rah'yy genä bä P'op Hagä Do T'aah tado bä né hë.

58 Bë ky n'aa tapaa pé sii bë ahõm bä, hyb n'aa jawyk do wë õm taky n'aa etyy hyb n'aa, taw'ääts hë ta hõõ bä, bë sii hõm do sii baad bë ber'oot, taberéd hõm hyb n'aa ta ti bë ky n'aa tamahũũm do hyb n'aa jawyk do wë. Tii d' bë nadoo bä, bë d' tamahũũm hyb n'aa jawyk do wë. Ta tii kä, warahén hã bë tabahaëenh, bë tadewäts bëeh hyb n'aa kä.

59 Baad bë ÿ maher'oot: Dooh d' bë anä bä kä tii bä, sahõnh hë bë nepaag bä —näng mä Jesus.‡

13

Nesaa do ji neréd bä, ji da P'op Hagä Do rejää do ky n'aa hahÿÿh

1 Ti noo gó m' ta wób rabana Jesus wë. Jesus mä ramaher'oot Pirato häd näng do warahén n'aa radej'ëöp do Garirej buuj wób, P'op Hagä Do hã rama ejuu bä.

2 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Garirej buuj wób sa mahãnh nesaa do ramoo bok, rawén dejöp, bë ed'oo?

3 Dooh. Tak'öp nesaa do sa hã, ta wób sa mahãnh hyb n'aa nado. Bë hã na-ääj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa nesaa do bë moo bok do säm, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm.

4 Ta ti 18 hedoo doo, Siroéh häd näng do tób yb sa jó hatëh hyng doo ênh? Radejöp bë ed'oo g'eeh,

---

‡ 12:59 Ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa do ky n'aa had'yyt nado hahÿÿh. Hahÿÿ d' tahanäng pé na-ääj hë: Taw'ääts hë nayyw hë, ji hajaa nä bä, ji h'yyb tym ji benäm P'op Hagä Do wë, ta jawén ji tanarej'ää hyb n'aa.

tak'ëp ranesaa do hyb n'aa Jerusarënh buuj wób sa mahãnh?

⁵ Dooh. Ti hyb n'aa nado. Bë hä na-ããj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa, nesaa do bë moo bok do sãm, nesaa do bë neréd bã. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm –näng mã Jesus.

⁶ Ti m', panyyg gó m' Jesus baher'oot nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä, baad hadoo do ji moo nawäd bã. Ti m' taky hadoo:

–Hÿ hadoo aj'yy bejoom joom wiigo häd näng doo, uwa tyd mahang. Hajõõ nuu me tabahõm tabahëg'ããs hyb n'aa ta joom teag bã. Dooh tawyyd bã ta ag ta hä.

⁷ Tii kä, tagadëëg ub, ta joom mahang moo wät do hä taky hadoo: “Tamawoob hë ta baab ÿ gadaa wät teag bã. Dooh teag bã. Tabad'op hë ta ag ÿ aw'yyt péh. ÿ karën mabagëew jat”, näng mãh. “Daap tabewaat”, näng mãh. “Joom see ër ejoom paawä tabasooch bã”, näng joom danäh ta sii moo wät do hä.

⁸ Ti m' ta sii moo wät do ky hadoo: “Taw'ããts hë sét hë ta baab ër gamedaa wät”, näng mãh. “Baad ÿ bahag'ããs hÿÿ kä”, näng mãh. “Baad ÿ w'oo eh'aa këë k'ããts baad hadoo doo me”, näng mãh.

⁹ “Wät hahÿÿ hä ta baab teag bã, taw'ããts hë. Taneag bã kä, tii bã kä mamejõ ÿ bagëew hyng”, näng aj'yy ta kariw n'aa hä –näng mã Jesus.

ÿÿnh jadatog is do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Saab hä kä, Judah buuj rakamehehãk bã kä m', tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä m' Jesus ma metëek bã kä m',

11 tahapäh mä tii bä ÿñnh jadatog is doo, karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do haj'aa. Dooch m' tahaja tadajoow bä.

12 Ti m' ÿñnh Jesus bahapäh bä, tanaëenh mä ta wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Tok ÿÿ, õm has'oo däk! —näng mäh.

13 Ti m' ta hã tamoo däng. Ta hã tamoo deë sii hë m', takadajoow gëet. Tak'ëp mä ÿñnh j'aa etsëe kãn P'op Hagä Doo.

14 Ti m', dooh m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa genaag bä Saab hã ÿñnh nahëe Jesus ado hõm doo.

—Ti anäng ji moo oow see pé ji moo wät do pan'aa ta äh —näng mä tób hagä n'aa tób gó kahet'aa do sa hã. —Taw'ääts hë tii hã bë bana, bë nahëe kado hõm hyb n'aa. Saab hã ti dooh! —näng mä ta kyyh.

15 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—J'ooj madäk do ta ti bë h'yyb! —näng mäh. — Bë na-ääj hë bë moo bok Saab hã. Dooch g'eeh bë asood hõm bä bë masääh booj yb, jumeto, sa tób n'aa yt hã habëeh do Saab hã, bë mahüüm hyb n'aa rabeheek doo hënh?

16 Dooch g'eeh taw'ääts hë tado bä, Saab noo gó ÿ asood hõm bä hahÿ Abaraãm panaa paa seeh, 18 ta baab takamawyyt do Nesaa Do Yb moo gó? —näng mä Jesus kyyh.

17 Ta ti tabedoo bä kä m', ta maji m' nu mebyy bong. Hajök do tii bä hab'ëeh do ratsebë mä sahõnh hë hanäm doo, Jesus moo wät do hã.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿ hã P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

18 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Panyyg ky n'aa me ÿ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh.

19 —Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hē P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó. Motaad tym aj'yy ejoom ta joom wób babëeh bã. Ti tabawëe kân, ti tabaee hëe kân. Tii hā kā taw'ëed batooj kân ta hā kā* —näng mā Jesus kyyh.

20 Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Panyyg see ky n'aa me ÿ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh.

21 —Pāw makuj ŷŷnh ado dāk doo, tiriig s'ëeb hajōng do mahang tamekuuj dāk do hadoo né tii. Baad tabajōts dāk, baad takamekuuj wāt hyb n'aa sahōnh hē tiriig s'ëeb mahang† —näng mā Jesus panyyg gó m' tabeh'ũm.

Hÿ pong jé, P'op Hagä Do panang bã, ji bajëe suun do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' Jesus bahōm Jerusarēnh hēnh. Ti m' tamahōm me, tama metëek panang ta hōō bã habong do sa hā.

23 Ti m' aj'yy see eanh ta hā:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —Jāām hē pawóp its g'eeh ked'ëep P'op Hagä Do wē? —näng mā aj'yy kyyh.

---

* **13:19** Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'ũm, ny hadoo ta hā h'yy ka'eeh do kah'ũm. † **13:21** Pāw makuj, jé pad'yyt hē tiriig s'ëeb mahang kamekuuj dāk doo da, jé pad'yyt hē badāk hahÿÿ bã P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd dāk da.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã. Panyyg gó m' tabeh'ũũm:

²⁴ —Noo nad'ëed its do hadoo hỹ pong jé ji bajëë suun doo. Ti hyb n'aa taw'ããts hẽ tak'ëp bẽ hyb n'aa eréd manäh, bẽ bahajaa hyb n'aa bẽ bajëng do t'ĩĩ hẽnh. Ta jawén, hajõk né paawä da karën hajëë p'ëë, dooh da rahaja wäd bä.

²⁵ Tób danäh noo gatsëë däg bä, dooh ji haja wäd bä ji ajëë suun ta gó. Tób w'oo hã bẽ wób rababë hõm tii bä. Tak'ëp bẽ wób ranaëenh da tagas'ëes hyb n'aa: “Ãã wahë n'aa, manoo gasëëts a tób, ãã bajëë p'ëë hyb n'aa”, näk da bẽ wób kyyh ti noo gó. Ti d' taky hadoo: “Jaa bëeh? Dooh bẽ ÿ hapëë bä”, näng da bẽ wób hã.

²⁶ Ti d' bẽ wób raky gedak: “A sii paa ãã beëëk, a sii paa ãã bawa. ãã panang bä, ta tyw n'aa me, mama metëëk do paa ããh.”

²⁷ Ti d' bẽ wób hã taky hadoo: “Dooh bẽ ÿ hapëë bä. Bẽ ahõm mahãnh ÿÿ, nesaa do moo heb'oooh doo”, näng da ta kyyh —näng mä Jesus ta hã h'yy kana'eeh do ky n'aa.

²⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp bẽ wób ba'oot da. Sa tæg kamegëëj däk da. Tak'ëp bẽ wén oot da, bẽ hapäh do hyb n'aa da hỹ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs bä Abaraãm, Isak, Jakóh, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa rod, bëë kä, dooh ran'oo bä t'ĩĩ hẽnh kä.

²⁹ Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hẽ naa rabena da, P'op Hagä Do bag'ããs doo bä ratsebé do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa.

³⁰ Babä hyb n'aa sekog is do wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa jewyg kãn da. Babä hyb n'aa jewyk do paa

wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa sekog padäg its tii kä
—näng mä Jesus.

*Jerusarēnh panang hyb n'aa Jesus h'yy katón do
panyyg n'aa hahỹyh*

³¹ Ti noo gó né hē m' Pariséw wób rabana Jesus
wē. Ti m' raky hadoo:

—Ahõm ta s'ee hēnh. Õm da Eróts daj'ëep —näk
mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bē ahõm nä. Bē maher'ood ta ti aj'yy ji rahejãã
do yb. Bē her'ood ta hã, pawóp nä ta āh karap'ar
h'yyb sa hã hanäng do ỹ bahebē nä. Pawóp nä ta
āh nahēē enäh do ỹ asog hõm nä sa nahēēh. Tii bã
kä, ỹ haja kãn da ỹ moo wät doo kä badäk hahỹỹ
bã. Tii da bē kyyh ta hã.

³³ Jerusarēnh bã né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod
ranaheb'ooh. Ti hyb n'aa, t'ĩĩ hēnh né hē ỹ bahõm,
ỹ dajëp hyb n'aa sa nemuun —näng mä Jesus ta ky
n'aa hã.

³⁴ Ti m' taky hadoo:

—Jerusarēnh, Jerusarēnh! A babuuj
ranaheb'ooh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pã me
ramahek'uut bē wē P'op Hagä Do mejũũ doo,
radejëp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ỹ karēn paawã ỹ
bataa a babuuj, nesaa do mahãnh ỹ mo n'aa jesuu
hyb n'aa sa hã, karaak ta taah ỹyn ta këg yt hã tata
bēēh do mo n'aa me. Tii da ỹ badoo paawã sa hã,
dooh tii d' rakarēn bã.

³⁵ Bē hegãã da Jerusarēnh buuj, P'op Hagä Do
beréd hõm da bē panang. P'op Hagä Do mak'yyts
däk bē panang. Dooch da ỹ bē hapëē bã kä. Jããm né
da p'aa hēnh ỹ bē bahapäh da, bē h'yy kawareem

bä, hahỹỹ da bë her'ood bä: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”‡

14

Saab hã Jesus nahëë do hõm do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', ta see pé noo gó Saab hã, Pariséw hyb n'aa jawyk do see tób bä Jesus bawëh bä m', baad mä Jesus ramatakëë.

² Tii bä m' ti anäng mä aj'yy nahëë näng doo. Dehepung bëëh mä ta tsyym, ta mooh. Rakarën mä raheg'ããs Jesus ado hõm bä ta nahëë Saab hã, ratayy do hã.

³ Ti m' Pariséw hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëëh do hã na-ããj mä Jesus beanh:

—Mosees ky n'aa jaw'yyk do anoo, nahëë näng do sa nahëë ji ado hõm Saab hã? Doo g'eeh tan'oo bä? —näng mä Jesus.

⁴ Doo m' raky gedag bä. Bag hënh mä rabab'ëëh. Ti m' Jesus moo däng nahëë näng do hã. Ta nahëë do hõm. Ti m' tamejũũ tababaaj hõm hyb n'aa.

⁵ Ti m' tabeaanh ta wób sa hã:

—Bë t'aah, bë mas'ãã booj yb t'aah, tadëë hyy bä t'õp naëng gajat doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nä bä, Saab hã né paawä? —näng mä Jesus.

⁶ Doo m' sa kyy péh.

Jesus metëëk ji kanasab'ee do panyyg n'aa hahỹỹh

⁷ Ti m', sahõnh hë Pariséw atsyid wät do resoos mä ta tyng n'aa baad hadoo doo bä, ji weh'ëëh do

‡ 13:35 Saaw-Mo 118.26

tyng n'aa. Ta ti Jesus bahapäh bä m' taky hadoo, panyyg gó m' tabeh'ũm:

⁸ —Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ratsyyd bä, bë esóts manä baad hadoo doo, hyb n'aa jawyk do tyng bë tyng. Hyb n'aa jawyk do tyng n'aa bë esóts bä, hyb n'aa jawyk do bë mahãnh tatsyyd wät do kajaa bä,

⁹ kat'ëë do noo gana do ky hadoo da bë hä: “Man'oo hahÿÿ hä ta tyng majasoo doo”, nãng da. Tii bä kä da, sa matym gó da bë da nu mebyy bong. Tii bä kä, bë kahÿÿd kãn ky n'aa nets'äs do tyng jó kä.

¹⁰ Bë ratsyyd bä, taw'ããts hë bë atooj dawë hä, hyb n'aa najewyk do tyng jó. Ti m' jãm noo gana do kajaa bä, hahÿÿ da ta kyyh bë hä: “B'ëëp dana, p'eets hë, baad hadoo doo bä bë atooj.” Tii bä kä, tats'yyt do wób sa matym gó bë kawehëë däk da.

¹¹ Jé ta daaj hë kaweh'ëëh doo, nu mebyy wät da, ta wób sa yd jé tanu gadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëëh doo, raweh'ëëh da, P'op Hagä Do an'oo bä —nãng mã Jesus.

¹² Ti m' tób danäh hä Jesus baher'oot:

—A waa, a tä mamoo wäd bä a sii ratsebé, a sii rabawa hyb n'aa, matsyyd manä a najiis hedoo doo, a hÿÿj hedoo doo, a wakãän hedoo doo, a pa haj'eenh do tak'ëp ma enäh doo. Ti matsyyd bä, õm da rats'yyt ta mabaj.

¹³ Taw'ããts hë matsyyd kasuud is do hedoo doo, k'yy gedóm do hedoo doo, nabong do hedoo doo, ty tsehët do hedoo doo.

¹⁴ Tii bä kä da õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Dooch né paawä rahaja bä rabaj bä, P'op Hagä Do tii kä hanoo a hä ta mabaj, baad habong do paa ragenä bong noo gó —nãng mäh.

Hỹ pong jé jãm haeh do hadoo panyyg n'aa hahỹyh

¹⁵ Ti m' Pariséw ats'yyt do see Jesus her'oot do tamaa napäh bä m', taky hadoo:

—Ky n'aa kedëng da jé hỹ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do jãm n'aa bä ta waa n'aa tawa bä sa sii —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Hỹ hadoo aj'yy ratsebé do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät. Hajök tats'yyt ta sii ratab'ëes hyb n'aa ta ti jãm.

¹⁷ Sahõnh hẽ ta waa n'aa, ta tä n'aa, tabahaja däk bä, tamejũũ ta karom tabahõm, pooj jé tatsyyd bong do tabats'yyt hyb n'aa.

¹⁸ Ti m' sahõnh hẽ tats'yyt do raky kamep'ëeh. Ta see ky hadoo: “Nag'aap hẽ ÿ bets'ëẽ hõm hëej. ÿ karën ÿ heg'ääs”, näng. “Dooch ÿ haja bä ÿ ahõm bä”, näng. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hẽ ÿ bets'ëẽ wät 10 booj yb. Hỹy kä ÿ metyy, baad rado bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaja bä ÿ ahõm bä”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

²⁰ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hẽ ÿ gat'ëë däk äm ÿy. Dooch tahaja bä ÿ ahõm bä”, näng ta kyyh.

²¹ Ti ta karom babaaj hõm kãn, tamaher'oot mä ta kariw n'aa sa kyyh. Tii bä kä, jãm no gana do kawaj'ään wäd kãn sa wë, ti taky hado kãn ta karom hã kä: “Nayyw hẽ, ahõm nä. Panang tyw n'aa me matsyyd hõm kas'uut doo, k'yy gedóm doo, ty tsehët doo, nabong do sii hẽ”, näng ta hã.

²² Ti tabahajaa bä sahõnh hẽ tamejũũ doo, taky hadoo ta kariw n'aa hã: “Sahõnh hẽ ÿ bahajaa mamejũũ doo da. Ti hadoo né hẽ, ti anãng nã ta tyng n'aa, ti anãng nã ta waa n'aa”, nãng ta karom kyyh ta kariw n'aa hã.

²³ Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hã: “Ahõm panang bahãnh. Sahõnh maw'yyt do matsyyd. ÿ karẽn tóp ÿ gabad'ẽẽ dãk.

²⁴ Baad ÿ her'oot a hã. Pooj jé katsyyd bong doo, dooh da ÿ an'oo bã sa tä, dooh ÿ an'oo bã sa waa”, nãng ta kariw n'aa kyyh* –nãng mã Jesus sa hã.

Nyy da ji bawät Jesus h'yyb hata ji karẽn bã ji hado bã do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Hajõk mã Jesus had'aa doo, Jerusarẽnh hẽnh tabahõm bã. Ti m' ta jawén p'aa hẽnh taty kaw'õöd dãk, ti m' taky hadoo:

²⁶ –Bẽ karẽn bã hẽp ÿ hata bẽ hado bã, taw'ããts hẽ bẽ yb, bẽ ÿÿn, bẽ ÿÿm, bẽ taah, bẽ hÿÿj, bẽ ãnh bẽ kamahãn do bahãnh ÿ bẽ kamahãn. Taw'ããts hẽ bẽ kamahãn do bẽ hã bahãnh ÿ bẽ kamahãn. Sahõnh hẽ sa bahãnh ÿ bẽ kamanahãn bã, dooh bẽ haja bã hẽp ÿ hata bẽ do bã.

²⁷ Jé hẽp ÿ n'aa tamo n'aa ta hoop do tajeÿÿm bã, h'yyb nahedoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bã hẽp ÿ hata tado bã –nãng mã Jesus.

²⁸ Ti m', panyyg gó m' tabaher'oot, pooj jé m' baad mã ji hyb n'aa newëë, ji haja bã ta h'yyb hata ji ado bã. Ti taky hadoo:

---

* **14:24** P'op Hagã Do bag'ããs do jãm n'aa hẽnh, ji P'op Hagã Do bats'yyt do ky n'aa hahÿÿh.

—Tób pä s'ëëb haeh do tama doo, pooj jé dó taw'ãäts hē tahyb n'aa newëë tahaja bä ta wē hanäng do ta sām, sahõnh hē tahaja so bä ta tób.

²⁹ Daap tadu do bä, tanetsén nä bä ta sām, dooh ji hapëë bä ta baa bä tabawäd däk bä, ta sām bahëëj jëng. Tii bä ta wób rawajehëët ta hã:

³⁰ “Wät ta ti tób tama doo. Ahëëj jëng ta wē ta sām, kanaja nä tób”, näk da.

³¹ Hahÿ panyyg see bë maa newëë: Kaneb'ooh do du doo pooj jé, dooh g'eeh sa wahë n'aa hyb n'aa newë, rahaja bä sa majiĩ hã raj'aa ketsë, sa yd jé né paawä ta warahén n'aa? 20 miw ta majiĩ warahén n'aa, 10 miw ta warahén tanyy bä?

³² Tahyb n'aa newë bä tanahajaa doo, nayyw hē tamejũ rapanäk ta majiĩ wē, dawëë nä rababok nä ta majiĩ, raky n'aa her'oot rakananeb'ooh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³³ Ti m' taky hadoo:

—Ti hyb n'aa, sahõnh hē ta wē hanäng doo, hëp ÿ n'aa tanerét doo, dooh tahaja bä hëp ÿ hata tado bä —näng mäh.

³⁴ Ti m' taky hado kãn:

—Taw'ãäts hē ti jukiir. Ti hadoo né hē, tanadah'ëëd wäd bä, taw'ãäts hē nado wäd.†

³⁵ Dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé karën pé ÿ ma metëëk do tamaa newë bä, taw'ãäts hē tamatakëë —näng mä Jesus kyyh.

15

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

† **14:34** Jukiir nadah'ëëd wät do hadoo, Jesus hã h'yy ka'eeh do h'yy gejë hõm doo.

¹ Ti m' Jesus ma metëek bä m', sa wahë n'aa dajëer gedaag n'aa, nesaa do moo heb'oooh do na-ãäj hë rabana, Jesus metëek do ramaa newëë hyb n'aa.

² Ti hyb n'aa m', Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë, raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy nesaa do moo heb'oooh do tagadoo. Awëh na-ãäj hë sa sii —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus baher'oot panyyg sa hä:

⁴ —Bë see tanyy bä 100 b'éé, ta masãäh, ti m' 100 hedoo do see takanapëë wäd bä, dooh g'eeh teréd dó 99 hedoo do ta masãäh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa?

⁵ Ti tabaw'yyt bä kä, tatsebee wät do hyb n'aa tatóg sooh ta nu k'yy hä, tamajëeh hyb n'aa kä.

⁶ Tób bä takajaa bä kä, tanaëenh da ta najiis, tanaëenh ta wób ta pa haj'eenh doo, ratsebë hyb n'aa ta sii, ta mas'ãã see taw'yyt do hyb n'aa kä, kanapëë wät do paah.

⁷ Bë ÿ maher'oot hahÿÿh —näng mä Jesus: Ti hadoo né da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa habong doo, tak'ëp da ratsebë baad nadoo do paa see h'yy kawareem bä P'op Hagä Do hä. 99 hadoo baad habong doo, dooh hyb n'aa rah'yy kawereem pé sa hyb n'aa ratsebee né paawä, ta bahãnh ratsebë, sét hë baad nadoo do paa P'op Hagä Do wë h'yy kawareem do hyb n'aa —näng mä Jesus.

Moweed nepä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸ Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see gó. Ti m' taky hadoo:

—ÿñh see wë tanyy bä 10 moweed k'ããts tæg hawak do s'ëëb, tii bä, ta see badoo wäd bä, tagataa däk ta bag, tabakoot tób, baad tabesoos da.

⁹ Tabaw'yyt bä kä, tanaëënh ta najiis, tanaëënh ta pa haj'eenh doo, ta sii ratsebé hyb n'aa moweed nepä wät do taw'yyt do hyb n'aa.

¹⁰ Ta ti hadoo, P'op Hagä Do äãs ta pa hab'ëëh do ratsebé nesaa do moo hew'ëët do paa see P'op Hagä Do hä tah'yy kawareem bä.

Aj'yy ta yb wë matëëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jesus baher'oot ënh panyyg seeh. Ti m' taky hadoo:

—Ti awät aj'yy ma näng doo. Pawóp hë ta taah.

¹² Ta see pé noo gó, ta t'aah tagad'oo hadoo do ky hadoo ta yb hä: “Na ÿ karën no n'aa ÿÿ, madajëb nuuj jé no n'aa paah. Nayyw hë ÿ karën ÿ gadoo”, näng ta t'aah. Tii bä sa yb betyn hõm ta ma ta taah sa hä.

¹³ Dooh tahajõõ nä bä ta ääh, tagad'oo hadoo do bata hõm kån sahõnh hë ta ma, ta yb mo haj'aa kä. Ti tabahõm kån dawëë, hëej s'ee hënh. T'ïï hënh kä tabahäj kån sahõnh hë ta wë hanäng do paah. Tah'yyb däng do hä tabeh'ëënh.

¹⁴ Ti bahãnh kä ta dajëër bahëej jëë kån. Dooh wäd ta dajëër kä. Tii bä awäd kån sah. Asa kån. Dooh tadoo wät péh.

¹⁵ Ti ta tyw n'aa esóts kån tamoo wät doo. Ti awät aj'yy too yb masããh näng doo. Ti hä tabetsëë tamoo wät doo. Ti tamoo wäd kån, too yb tahagãã kån. Too yb tanejë kån.

¹⁶ Tak'ëp ta ti aj'yy basa kån. Takarën paawä too yb waa tabawa. Dooh hanoo pé ta hä ta waa.

17 Tii bä tat'yyd kamehĩn kãn. Ta h'yyb gó taky hadoo: “Jajé, sahõnh hẽ ee sii moo bong doo, ee karom, dooh rasa bä. Anäng sa waa. Mad'aak né sa waa. Ti ÿ bas'as babä”, näng.

18 “Taw'ãäts hẽ ÿ babaaj hõm ee wẽ”, näng ta kyyh. “ÿ maher'oot ta ti ee”, näng. “ ‘Ee’, näng da kẽh ÿÿ”, näng, “ ‘nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hã, a hã na-ããj hẽ’, näng da kẽh ÿÿ”, näng ta kyyh ta h'yyb gó.

19 Ti tahyb n'aa newëe ta h'yyb gó: “ÿ etsëe da ÿ moo wäd doo. ‘A karom däg da ÿÿh. Dooh a t'aah ÿ doo wäd bä’, näng da ÿÿh”, näng ta h'yyb gó.

20 Ti tababaaaj nä kãn p'aa hẽnh kä ta yb wẽ kä.

Takajaa bä kä ta yb wẽ, dawëe naa ta yb gadoo. Baad ta yb gadoo. Dawëe naa tabahapäh bä, tat'yyd mehĩn. Ti tawaj'aa däk ta wẽ, takedëng hyb n'aa. Tawaké däk, ta tapa tsanetsub wät takedëng do heen n'aa.

21 Ti ta t'aah ky hadoo: “Ee”, näng, “nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hã, a hã na-ããj hẽ”, näng. “Dooh a t'aah ÿ mamaneëej wäd bä”, näng ta kyyh.

22 Ti ta yb ky hadoo ta karom hã: “Nayyw hẽ, bë mana saroor tak'öp hanäm doo, ta hã bë dadäg. Ta ma poo heen n'aa, ta tsyym suun sii hẽ bë mana.

23 Bë naboh booj yb t'aah hepuh doo, ër nejë häng doo, ër tsebé do tä n'aa”, näng. “Ër tsebé da, p'aa hẽnh tah ÿ kajaa do hyb n'aa”, näng.

24 “Dajöp do hadoo hahÿ tah ÿÿ. Edëb wät p'aa hẽnh hÿÿ kä. Nepä wäd paah. Hÿÿ kä kaw'yyt p'aa hẽnh”, näng ta yb kyyh ta karom hã. Tii kä ratsebee kãn, rabajäm kãn ta hyb n'aa kä.

²⁵ Ta t'aah seeh, wah'ëeh hadoo do moo wät sa joom banäng bä. Ti nuuj jé takajaa. Wah'ëeh hadoo do bajëng bä kä, tamaa newë däk ketën doo, kejäm doo.

²⁶ Ti tanaëënh sa karom seeh. Tabeaanh hëd n'aa ta tii.

²⁷ “A hÿÿj kaja nä p'aa hënh”, näng. “A yb mejüü äã naboh jat booj yb t'aah hepuh doo, ër tsebé do tä n'aa, baad takajaa do hyb n'aa”, näng sa karom kyyh ta hä.

²⁸ Ti wah'ëeh hadoo do kawaj'ãän kän. Dooh takarën bä tajëë suun tób gó. Ti ta yb banyyh tamaher'oot hyb n'aa, tabajëë suun hyb n'aa.

²⁹ Dooh ta t'aah karën bä tamaa newë bä ta ti taher'oot doo. “Hajõõ ta baab tak'ëp ÿ moo wäd wät a sii”, näng ta yb hä. “Dooh noo gó õm ÿ ky nadaheeh péh”, näng. “Dooh noo gó tabad'op hë man'oos pé b'éé t'aah, najis ÿ daheeh äã tsebé do tä n'aa”, näng ta kyyh.

³⁰ “Hÿÿ kä a t'aah mahanäng doo, ÿÿj hajõk sii he'ÿÿh do hä tabahäj jëng do a dajëër tababaaj nä bä kä, mamejüü ranabooh booj yb hepuh doo!”, näng wah'ëeh hadoo do ta yb hä.

³¹ Ti ta yb ky hadoo: “Tah ÿÿ”, näng, “pa ÿ had'yyt ti õm bagä”, näng ta yb kyyh. “Sahõnh hë wë ÿ haym doo, a ma had'yyt né hë tii”, näng.

³² “A hÿÿj ti hÿ dajëp do paa hadoo. Hÿÿ kä edëb wät p'aa hënh. Nepä wät do hadoo, p'aa hënh takaw'yyt”, näng. “Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë né hë tii d' ër tsebé, taw'ãäts hë né hë jäm ji moo wät”, näng ta yb kyyh wah'ëeh hadoo do hä —näng mä Jesus panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot.

16

Ta kaser n'aa kamatakëë do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta ma matëg hã Jesus maher'oot hahÿÿ panyyg:

—Ti awät aj'yy tak'ëp ma näng doo. Ta see pé noo gó ramaher'oot ta kaser n'aa ky n'aa. Dooch m' baad tanä ta kariw n'aa ma, tah'ëenh mä ta ma.

² Ti hyb n'aa tanaëej kãn ta wë. Teaanh ta hã: “Nyy d' ti a ky n'aa ÿ ky n'aa napäh doo?”, näng. “Taw'ãäts hë maheen n'aa eta hõm dajëër n'aa hã, ma ÿÿ hã na-ãäj hë. Dooch da kaser ÿ n'aa mado wäd bä”, näng ta kariw n'aa kyyh.

³ Ti ta h'yyb gó ta kaser n'aa ky hadoo: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä?”, näng. “Kariw ÿ n'aa dooch da takarën wäd bä ÿ moo wäd wät ta sii. Dooch ÿ haja bä tak'ëp hadoo do ÿ moo wäd bä. ÿ nu mebyng na-ãäj ÿ ets'ëë ub bä dajëër”, näng ta kyyh ta h'yyb gó.

⁴ Ti taky hadoo ënh ta h'yyb gó: “ÿ hapëë däk hÿÿ kä nyy d' ÿ bad'oo, sa tób hënh ÿ ragadoo hyb n'aa, ÿ moo wät do bahëej jëng bä”, näng ta kaser n'aa ta h'yyb gó.

⁵ Ti tanaëenh ta wë sét ken'yyh ta kariw n'aa wë kũüt enäh doo. Pooj jé kajaa do hã tabeaanh: “Nyy hë a kũüt kariw ÿ n'aa wë?”, näng.

⁶ “100 ta hood joom syyj”, näng aj'yy.

Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿÿ a kũüt heen n'aa. Nayyw hë, merii däg ta heen n'aa papuuÿ”, näng. “Merii däg a kũüt 50”, näng ta kyyh ta hã.

⁷ Ta see hã tabeaanh ënh: “A kũüt ënh kariw ÿ n'aa wë?”, näng ta kaser n'aa. “100 wog tiriig s'ëëb”, näng kũüt näng do see kyyh. Ti ta kaser n'aa

ky hadoo: “Hahỹ a kũüt heen n'aa. Papuuj merii däg. 80 wog da merii”, näng ta kyyh. Tii d' had'yyt tabedoo hõm ta wób sa hã.

⁸ Tii bã ta kariw n'aa hyb n'aa meuunh ta hã, kamatakëë do hyb n'aa ta kaser n'aa paa kä, ta ma baad nan'yyh do paah –näng mä Jesus her'oot do panyyg.

–Te hub né hẽ –näng Jesus. –P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh doo, baad rakamatakëë ta wób sa hã rabahed'oo do hã. P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh rakamatakëë ta tii hã –näng mä Jesus.

⁹ Ti m' Jesus baher'ood kãn ta ma matëg sa hã panyyg ky n'aa kä:

–Bë ÿ maher'oot –näng mäh. –Taw'ãäts hẽ badäk hahỹỹ bã hanäng do hã bë wë hanäng doo me ta wób bë masaa, bë najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Tii bã da, ta jawén, bë wë hanäng do badoo wät bã kä, ti anyy kãn bë gadoo do hỹ pong jé. P'op Hagä Do gadoo da bë t'ĩĩ hẽnh –näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Kanhën d'os hẽ ji ma hedoo doo, ji dajëër hedoo doo, baad han'yyh doo, hajõng do na-ãäj hẽ baad taban'yyh. Kanhën d'os hẽ hadoo do baad nan'yyh doo, hajõng do na-ãäj hẽ dooh baad tanä bã.

¹¹ Ti hyb n'aa, badäk hahỹỹ bã bë wë hanäng do baad bë nanä bã, dooh da P'op Hagä Do an'oo bã bë hã bë ma heh'äät do hỹ pong jé.

¹² Badäk hahỹỹ bã bë hã P'op Hagä Do anoo do baad bë nanä bã, dooh bë ma hanoo pé bë hã hỹ pong jé –näng mäh.

¹³ Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Dooch sa karom haja bä pawóp ta kariw n'aa sii tamoo wäd bä séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahān bä, ta see ti takamahān. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Dooch bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooch bë haja bä P'op Hagä Do hä bë h'yyb däg bä, dajëër hä na-ãäj hë bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

¹⁴ Pariséw dajëër mä ragen'aak. Ti hyb n'aa Jesus her'oot do ramaa napäh bä m', raky n'aa rejää mä Jesus.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me bë ky ken'yym ta wób sa matym gó. Ti hado né paawä bë h'yyb, P'op Hagä Do hapäh bë h'yyb tym. P'op Hagä Do mak'yyts däk badäk hahÿÿ bä hanäng do tak'ëp rakamahān doo.

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa kametëek paah. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hanäm do kamet'ëeg däg kån. Hajök tak'ëp rah'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rabahadoo hyb n'aa.

¹⁷ Ti hado né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tahëej bä. Wë, badäk hahÿ hëej gawatsig né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Dooch ta bód had'os pé gawatsik péh.

¹⁸ Ti hyb n'aa, jé ta ÿÿm heréd hõm doo, tii bä ÿÿnh see hä takat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do

hado däk tii. Aj'y'y see gat'ëë däg bä ÿñh ta patug heréd hõm doo, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii –näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do Rasaro daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' panyyg gó m' Jesus tabeh'ũũm. Ti m' taky hadoo:

–Hÿ hadoo aj'y'y tak'ëp wekãp doo. Tak'ëp ky n'aa gebah, hetsooh, ta saroor ta hã hadäk doo. Tak'ëp hanãm doo gó tabawäd had'y'yt hë.

²⁰ Ta tób noo bä tabahäng aj'y'y kasuud is doo, ta waa hets'ë's doo. Nahëë nyy is ta tii. Rog manahuuh do tii. Rasaro ta häd.

²¹ Tak'ëp takarën paawä tabawëh, tak'ëp wekãp do tä hyyj kajäk do tũũ. Awaar rahedëp ta rog, ta tii bä tabahë's bä.

²² Ti aj'y'y hets'ë's do dajëp bä kä, ããs ramasäg kãn ta h'y'yb tym hÿ pong jé kä, Abaraãm pa. Ti tak'ëp wekãp do dajëb kãn na-ãäj hë. Ti radakä jëng, tabanesaa hënh kä tabahõm.

²³ Tabanesaa hënh tak'ëp tabahoop bä kä nesaa doo, dawëë naa tabahapäh Abaraãm, Rasaro häd näng doo kä, ta pa.

²⁴ Ti wekãp do ky hadoo Abaraãm hã, tak'ëp ta kyyh: “Wahëh ÿÿ, Abaraãm”, näng, “ÿ mat'y'yd mehĩĩn”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood Rasaro ta moo poo tadatu naëng taheh'oos, nagat ÿ tadah'ëëm hyb n'aa”, näng. “Tak'ëp ÿ bahoop baju doo, hahÿ tëëg hõõh”, näng wekãp do paa kyyh.

²⁵ Ti Abaraãm ky hadoo ta hã: “Tah ÿÿ”, näng, “mahyb n'aa es'ee baad mabawät do paah. Sahõnh paa tabanäng makarën doo”, näng. “Rasaro paa ti

dooh. Nesaa do tagadoo paah. Hÿÿ kä baad ta hã kä. Hÿÿ kä h'yy gadajaa kãn. Õm hÿÿ kä hahoop nesaa doo”, nãng Abaraãm kyyh.

²⁶ “Ti anãng gaeh gadarong doo, t'õp gajëng do ta baa besuu. Babä naa karën pé t'ĩ hënh tahõm bä, dooh tahaja bä. T'ĩ hënh naa na-ãäj hë, dooh tahaja bä ënh”, nãng Abaraãm kyyh tak'ëp ma nãng do paa hã.

²⁷ Ti aj'yy betsëë Abaraãm hã tak'ëp, ti m' taky hadoo: “Wahëh ÿÿ”, nãng, “mamejõ Rasaro tabahyng ee tób hënh”, nãng.

²⁸ “Ti abong nä ji ma poo oow pé wakãn haa tii bä”, nãng ta kyyh. “Mamejõ baad tamaher'oot, babä tak'ëp ji ahoop doo bä ranana hyb n'aa nemon ÿÿ”, nãng tak'ëp ma nãng do paa kyyh.

²⁹ Tii bä Abaraãm ky hadoo: “Dooh. Ti anãng Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah. Taw'ãäts hë ti né ramaa newë raner'oot bä. Tii hã rapanyyg enä kãn”, nãng Abaraãm.

³⁰ “Dooh, wahë ÿ n'aa”, nãng aj'yy. “Sét hë dejëp do mahang ganä wäd bä, sa wë tahõm bä, tii bä kä da rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë”, nãng aj'yy kyyh.

³¹ Ti Abaraãm ky hadoo: “Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa ramaa nanewë bä, tii bä na-ãäj da dooh ramaa newë bä ganä wät doo”, nãng Abaraãm kyyh tak'ëp wekãp do paa hã.

17

Nesaa do hã ta see ji h'yyb tatuk do ky n'aa

hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg hä:

—Tanyy had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, P'op Hagä Do rejää da nesaa do hä h'yyb tatuk do du n'aa doo —näng mäh.

² —Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahänh tak'öp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh doo, ji h'yyb tatug bä, nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

³ —Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä, ji h'yyb tanatuk hyb n'aa ta seeh —näng mäh.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

—A da hadoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do seeh nesaa do tamoo wäd bä, mageäm, tamoo nawät hyb n'aa baad nadoo doo. Nesaa do hä tat'yyd kamehïin bä, taw'ääts hë mahyb n'aa mabaan hõm ta hä tii bä.

⁴ Séd noo gó né hë 7 nuu me nesaa do a wë tamoo wäd bä, 7 nuu me tets'ëë bä mamabaan hyb n'aa, taw'ääts hë baad mahyb n'aa mabaan hõm né hë —näng mä Jesus.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do raky hadoo ta hä:

—Tak'öp man'oo magyys hë P'op Hagä Do hä ää h'yy ka'eeh hyb n'aa —näk mäh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Motaad häd näng do tym, nu nad'ëët do ta tym. Ti tahanyy bä paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ b'aa bë mejüü takadawäts nyh,

takadawäts tu ta me akajar me. Bë paawä taky daheeh —näng mäh.

⁷ Ti m' panyyg gó m' tabeh'ũm. Ti m' taky hadoo:

—Ji karom kanep'aak do gëew gó tamoo wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, b'éé tahagãã wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, dooh ta kariw n'aa an'oo nä bä nanyw hë ta waa tabawa.

⁸ Tabawëh pooj jé ta kariw n'aa mejũũ da tamoo wät ta tä n'aa, tii bä tamana kãn ta kariw n'aa tä kä. Tii bä kä, ta kariw n'aa bahajaa bä kä tawëh doo, tii bä kä ta karom bawëë kãn.

⁹ Ta karom moo hew'ëët ub né tii. Ti hyb n'aa, “taw'ãäts hë” ta kariw n'aa naher'oot ta hã.

¹⁰ Ti hado kãn bë hã kä. Sahõnh hë bë bahaja däk bä bë P'op Hagä Do mejũũ doo, taw'ãäts hë hahÿÿ da da bë kyyh: “Ãã moo heb'ooh do né hë tii. Dooh ãã gahëën bä ãã hã P'op Hagä Do j'aa etsë doo, tamejũũ do ãã bahajaa do hyb n'aa”, bë noo da —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

Ajyy rog maneh'uuh do Jesus heso hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jerusarënh hënh Jesus bahõm bä, Samar-ija häd näng do häj n'aa, Garirej häj n'aa baa besuu n'aa me tamahõm.

¹² Panang see bä takajaa bä kä, tamamuun 10 ajyy, rog maneh'uuh do sa nahëeh. Dawë mä rabab'ëeh.

¹³ Ti m' tak'ëp mä ranaëenh:

—Jesus, ãã Wahë N'aa —näk mäh. —Mat'yyp mehÿÿn ããh! —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus bahapäh bä m' taky hadoo sa hã:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wë, bë hã raheg'ããs hyb n'aa bë heso padäg bä —näng mäh.

Ti m' rabahõm. Ramahõm me m' rameheso padëek.

¹⁵ Ti m' sét hë m' matëh nä Jesus wë, tahapäh do hyb n'aa has'oo däk doo. Tak'ëp mä ta kyyh. P'op Hagä Do taj'aa etsëë kãn.

¹⁶ Tũũ takadawäts hyng Jesus bagëët bä, taweh'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hë Jesus. Ỹ mahaso däk! —näng mäh.
Samarija buuj mä ta tii.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—N'yy hënh ta wób? —näng mäh. —Ỹ heso hõm sahõnh hë. Hëd n'aa sahõnh hë ranana? —näng mäh.

¹⁸ —Ta wób dooh ramatëh bä. Jããm hë hahỹ Judah buuj nadoo do matëeh p'aa hënh, P'op Hagä Do hã taj'aa etsë hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' aj'yy hã taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed! Õm has'oo däk ỹ maky daheeh do hyb n'aa —näng mäh.

P'op Hagä Do bag'ããs do panyyg n'aa hahỹh

²⁰ Ti m' ta see pé noo gó, Pariséw reanh Jesus hã:

—Ny noo gó sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ããs do du däk? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ããs do du däk doo, dooh da ji hapëë bä ji matym me ta heen n'aa —näng mäh.

²¹ —Doooh da raky hado bä: “Wät nanäng, wät hahỹh”, ranoo bä takajaa bä. Ji hapäh do nado ta

ti ji matym me. Ji matym me ji wén napäh, ji h'yyb tym gó da P'op Hagä Do bag'ääs do banäng —näng mäh.

²² Ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Ti awät da ti noo gó tak'ëp nesaa do ji wë. Ti noo gó da tak'ëp da bë karën yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh. Sét nuu me hadoo pé da bë karën bë baheg'ääs. Dooh da bë haja nä bä bë hegãä bä.

²³ Ta wób da daap da bë rapanäk y kajaa doo. “Wät hahÿh”, näk da ta wób. “Wät nanäng”, näk da ta wób. Bë ky dahé manä ta ti hedoo doo.

²⁴ Yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa bä, sahõnh hë da y rabahapäh. Hawyp doo, wë hã naa jé pad'yyt hë sahõnh hë tabawag hõm do ji hapäh do hadoo da y kajaa do rabahapäh.

²⁵ Ti pooj jé da yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da tak'ëp y ahoop näh. Badäk hahÿy bä da hë habong do y raty n'aa ges'yyk da.

²⁶ P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né da rababok da yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

²⁷ Sahõnh hë tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa reëk, ratsebé do waa n'aa rawa. Rakehet'ëë doo da raketëë. Dooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëë p'ëë bä kä. Ti m' rabagyyb kån, ti m' sahõnh hë radejëb kån.

²⁸ Ti hadoo né hë m' Róh häd näng do hawät noo gó ënh. H'yy kanap'eed né hë m' ti noo gó ënh. Ramoo heb'ooh paa m' ratsebé do wa n'aa, reëk ratsebé do waa n'aa. Rahesäm paa m', rahetsë paa m', rahejóm paa m', ratahem'aa sa tób.

29 Sa panang, Sodoma häd näng do Róh beréd hõm bä kä m', tēeg hõõ, saw'aak do mahỹỹnh doo, kajäk sa jó. Ti mahỹỹj mä sahõnh hẽ ragawatsig hõm Sodoma panang buuj.

30 Ti hadoo né da, dooh rah'yy kap'eed bä, ỹỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

31 Ti noo gó kä, p'op tób gadäk do jó hasooh péh, taw'ãäts hẽ da dooh tajëë suun bä tób gó, ta h'ëed tabehëen hyb n'aa paawä. Taw'ãäts hẽ nayyw hẽ takejën hõm, tabedëp hyb n'aa. Ti hadoo né da ta joom hood hẽnh hawät doo. Taw'ãäts hẽ nayyw hẽ da takejën hõm. Taw'ãäts hẽ dooh tajëë bä, tehëen bä ta h'ëed hedoo doo.

32 Bë hyb n'aa newë Róh ỹỹm ti noo gó.*

33 Jé badäk hahỹỹ hä ji hawät do hä tak'ëp kamahän doo, ta ma hyb n'aa hawät péh, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé ta wë hanäng do heréd hõm péh, dooh ta hä tabaa es'ĩi bä, edëp da, P'op Hagä Do wë da tanu däng.

34 Ỹ kajaa bä kä, pawóp hẽ ha'ỹỹh do sa see da ỹ mahũũm si ỹỹ, ta see da keréd hõm.

35 Pawóp hẽ hedoo pé ỹỹj tiriig ramoo bok do sa see da ỹ mahũũm si ỹỹ, ta see da ỹ eréd gëët. [

36 Pawóp hẽ hedoo pé ajyy gëew gó moo bok do sa see ỹ mahũũm, ta see dooh ỹ mahũũm bä –näng mä Jesus.]†

37 Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

–Nyy bä ti bawät maher'oot doo? –näk mäh.

* 17:32 Róh ỹỹj wén dajëp, ta wak'ãäb takamahän do hyb n'aa!

† 17:36 Ta hä h'yy ka'eeh do tamahũũm, ta wób ta hä h'yy kana'eeh do rabaym da, tahanäng pé m' tii.

Ti m' panyyg gó m' Jesus ky hadoo:
 —Dajëp do bajat bã, tii bã da kuruj-du rakata
 padëek —näng mä Jesus.‡

18

Patug tamah do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panyyg gó m' Jesus ma metëek ta ma
 matëg hä, raky n'aa ets'ëë had'yyt hyb n'aa, ran-
 erét hyb n'aa raky n'aa etsëë doo.

² Ti m' taky hadoo:

—Sa panang bã ti awät aj'yy tak'ëp hyb n'aa
 jawyk doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa.
 Dooh P'op Hagä Do hä tah'yy kae bã ti aj'yy. Dooh
 tawehëë bã ta wób.

³ Ti ÿÿnh patug tamah do tets'ëë had'yyt hë,
 tamasa hyb n'aa ta majĩ ky n'aa.

⁴ Pooj jé dó, dooh tahyb n'aa p'eed bã, dooh taky
 dahé bã ÿÿnh her'oot doo. Ti ta jawén kä, taky
 hadoo ta h'yyb gó: “Dooh né paawä P'op Hagä Do
 hä ÿ h'yy kae bã, dooh né paawä ta wób ÿ wehëë
 bã,

⁵ ÿ masa dó hÿÿ kä, ÿ mo n'aa jesuu hÿÿ kä. ÿ mo
 n'aa najesu bã, ÿ ky nap'eed bã, ÿ d' h'yyb napan
 däg, ÿ tah'yyb panasä had'yyt do hyb n'aa”, näng
 aj'yy hyb n'aa jawyk do kyyh ta h'yyb gó —näng mä
 Jesus.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa newë aj'yy ky n'aa kaher'oot do hä.
 Bë hyb n'aa newë ta ti kametëek doo —näng mäh.

⁷ —Ky nes'aa né paawä ta ti aj'yy hyb n'aa jawyk
 doo, ta jawén kä tamasaä kän. Ti bahãnh P'op Hagä

‡ **17:37** Wyt ta maab hë, ji bahapäh da ti ta tii, tahanäng pé m' Jesus
 her'oot doo.

Do ky enyym. Baad P'op Hagä Do masa, baad tamo n'aa jesuu ta wë tasëew hõm doo, ta hã had'yyt hë ky n'aa etsëe doo. Dooch bap peej ji gadaa bã P'op Hagä Do an'oo bã. Nayyw hë tagadoo ji ky n'aa etsëe doo.

⁸ Nayyw hë baad hadoo do tabanoo ji hã –näng mäh.

Ti m' tabeaanh:

–ÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa bã, ÿ aw'yyt g'ee da badäk hahÿ bã hã ÿ h'yy ka'eeh doo? –näng mä Jesus.

Pariséw, dajëer gahedak do daheeh panyyg n'aa hahÿh

⁹ Ti m' Jesus ma metëek do maa new'ëe do mahang ti abong mä ta wób, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da rababok red'oo doo, sa hã hë rahegãã bã. Kasab'ee do me ta wób ramakyys. Sa hã m' Jesus baher'oot hahÿ panyyg:

¹⁰ –Ti abong pawóp hë ajyy P'op Hagä Do tób n'aa hënh hah'ũm doo, P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëe hyb n'aa. Sét hë Pariséw, ta see sa wahë n'aa dajëer n'aa gahedak doo.*

¹¹ Ti Pariséw, ta m'aa hënh mä tabag'ëed däk, ti m' taky n'aa etsëe. “P'op Hagä Doo”, näng, “a hã ÿ h'yyb tsebé, dooh ta wób nesaa do moo heb'ooh do ÿ hado bã do hyb n'aa. Dooch wahed'ii do ÿ do bã. Dooch nesaa do moo hed'oo do ÿ do bã. Dooch ta wób sa ÿm sii he'ÿh do ÿ do bã. Dooch hahÿ dajëer gahedak do hadoo ÿ hado bã”, näng.

¹² “Pawóp nuu me sét seamaan ken'yyh òm ÿ hyb n'aa esee ÿ noo kanawa doo me. Sahõnh hë ÿ

---

* **18:10** Dooch m' ragenaag bã dajëer Roma buuj hã kan'oo däk do gahedaag n'aa.

gadoo do uuh ÿ an'oo had'yyt a hã”, näng Pariséw kyyh P'op Hagä Do hã.

¹³ Dajëër gahedak doo, dawëë tabagëët. Dooh hÿ pong jé taty däg bä, rabahed'oo doo da raky n'aa etsëë bä. Ta h'yyb tagedyyk t'yyd kamehĩn do ky n'aa. Ti taky hadoo: “P'op Hagä Doo, ÿ mat'yyd mehĩn”, näng. “Nesaa do moo hew'ëët do ÿÿh”, näng ta kyyh –näng mä Jesus panyyg gó ta her'oot doo.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Bë ÿ maher'oot baad ub –näng mäh. –Sa tób hënh rababaaj hõm bä kä, dajëër gahedak do ky n'aa etsëë do P'op Hagä Do gadoo. Ta ti tii, baad hado däk ta h'yyb tym P'op Hagä Do an'oo bä. Pariséw, ti dooh P'op Hagä Do gado bä. Sahõnh hë sa daaj hë kaweh'ëeh doo, nu mebyy bong da, ta wób sa yd jé da ranu gapadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da P'op Hagä Do an'oo bä –näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' ta wób ramena sa taah ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mäh.

¹⁶ Ti m' karepé Jesus naëenh ta wë, ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hã:

–Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh! Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ããs do karapee hedo padëek doo –näng mäh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ããs do karapee tado bä da. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' aj'yy sa wahë n'aa see eanh mä Jesus hä. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad ub hä ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jããm hē P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh —näng mäh.

²⁰ —Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Manaboh manä a da hadoo doo. Etsëëg manäh. Daap hē maky n'aa tapa manä ta wób. Mawehëë a yb, mawehëë a ÿÿn”† —näng Jesus ta hä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä.

²¹ —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kadeheeh né hē tii hä —näng mä aj'yy Jesus hä.

²² Ti m' taheer'oot do Jesus maa napäh bä kä, taky hadoo ta hä:

—Sét hē ti hawät a hä —näng mäh. —Mesëëm hõm sahõnh hē a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä, hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén, ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

† **18:20** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

²³ Ti m' ta hã Jesus her'oot do aj'yy maa napäh bä m', h'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekãp do hyb n'aa.

²⁴ Ti m' Jesus ty gadäk ta wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñ né hë wekãp do sa hã P'op Hagä Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näñg mäh.

²⁵ —Hejooj né paawä kameer hã tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahãñh tabahejooñ wekãp do sa hã, P'op Hagä Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näñg mäh.

²⁶ Tii bä m', ta ti maa nap'ëeh do raky hadoo:

—Jaa ëñh ti P'op Hagä Do wë hasëek ëñh? —näk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ji daaj hë ji nahaja bä paawä P'op Hagä Do wë ji as'ëeg bä, P'op Hagä Do hajaa ta wë ji tamasäk —näñg mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõñh hë ãã wë hanäng do paa ãã beréd hõm, a hataa ãã bahadoo hyb n'aa —näñg mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do bag'ããs do hyb n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta ÿÿm, ta wakãñ, ta yb, ta ÿÿñ, ta taah,

³⁰ ta bahãñh hajõng da tagadoo badäk hahÿÿ bä ta mabaj. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da —näñg mä Jesus kyyh.

P'aa hëñh Jesus her'oot tadajëp do kyn'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' sa m'aa hēnh Jesus naēenh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Ēr ah'ũũm Jerusarēnh hēnh —nāng mäh. — Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Aj'y y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ky n'aa hã, kametä däg kãn hỹỹ kã hã yỹ —nāng mäh.

³² —Ỹ da rahaēej däk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nāng mäh. —Ỹ da raky n'aa ej'ees. Ỹ da raky n'aa rejää. Ỹ da rahetsoos. Ỹ da rahewyyh. Ỹ da radajēeb kãn —nāng mäh.

³³ —Tamawoob hē āh ȳ jawén paa bä, ȳ d' ganä wäd kãn —nāng mä Jesus.

³⁴ DooH m' Jesus ma matēg rah'y y genä bä Jesus her'oot do hã. Kejēn Jesus hanāng pé ta ti sa hã. DooH m' rah'y yb mepēē bä Jesus her'oot do hã.

Ty tamah do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁵ Ti m' panang Jerikó häd nāng doo bä Jesus kajaa bä kã m', ti ahāng mä ta tyw n'aa nabyy me ty tamah doo. Tahetsē mä dajēēr ta tii me tebēs do sa hã.

³⁶ Ti m' hajök do ta tii me m' tab'ēēs do tamaa napäh bä m', teanh sa hã h'ēēd ta tii.

³⁷ Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jesus, Nasaréh hēnh naa, ti ti tabēs —nāk mä ta hã.

³⁸ Ti m' tageēej wät. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—Mat'y yd mehĩĩn yỹh, Jesus, Dawi panaa! —nāng mäh.

³⁹ Ti m' poo hēnh hah'ũũm do raky ge'yỹm, bag hēnh tabahāng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ēp tageēej wät tii bä:

—Mat'y yd mehĩĩn yỹh, Dawi panaa! —nāng mäh.

⁴⁰ Ti m' Jesus baym. Ti m' tamejũũ ramanaa ta wë. P'eets hë Jesus wë tabag'ëed däk bä m', Jesus beanh ta hã:

⁴¹ —H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hã? —näng mäh.

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —ÿ karën ÿ begãã däk —näng mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mabegãã däg —näng mäh. —Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa òm has'oo däk‡ —näng mäh.

⁴³ Ti m' nyyw hë m' tabahapëe däk. Ti m' tabahòm kãn Jesus sa jawén. P'op Hagä Do hã m' taj'aa etsëe kãn. Hajök do na-ããj mäh, rabahapäh bä m', raj'aa etsë né hë m' tii d' ënh.

19

Sakéw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bajëe suun panang Jerikó häd näng do noo bä. Ti m' panang me m' tatabës.

² Tii bä m' ti awät mä aj'yy Sakéw häd näng doo. Dajëer gahed'aak do wahë n'aa see m' ta ti Sakéw. Tak'ëp mä ta ma näng.

³ Takarën paawä m' Jesus taheg'ããs. Dooh m' tahaja bä, tũũ tanu däg is do hyb n'aa, hajök do raty gasuu do hyb n'aa m'.

⁴ Ti m' sa pooj jé tawaj'aa hòm, b'aa hã m' tabas'ëeg sooh, tabaheg'ããs hyb n'aa baad ub Jesus hana doo.

---

‡ **18:42** Dawi makũ panaa mahang ti ganyyh da ji h'yyb tym dëeb, P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa p'ooj ub Dawi hä. Jesus né hë tii, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa aj'yy ty tshët do ky daheeh. Ti hyb n'aa “òm has'oo däk hã ÿ mah'yy kae däk do hyb n'aa”, Jesus wén näng.

⁵ B'aa basooh bä m' Jesus kajaa bä m', tabaheg'ããs p'op b'aa hã, ti m' taky hadoo Sakéw hã:

—Nayyw hẽ ahyyh —näng mäh. —Badah a tób bä ÿ nu däng —näng mäh.

⁶ Ti m' tabahy gëët, h'yyb tsebé doo me tagadoo Jesus ta tób bä.

⁷ Sahõnh hẽ m' rabahapäh bä m' ta tii, baad nadoo doo me m' ramaher'oot. Baad nado m' ti sa hã. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nesaa do moo hew'ëët do tób hẽnh tabajëë suun. Tawëh ta sii —näk mäh.

⁸ Ti m' Sakéw bas'ëëg gëët, ti m' Jesus hã taky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —ÿ anoo hÿÿ kä wakãp ÿ bód, ÿ gakook kas'uut do sa hã —näng mäh. —ÿ wad'ii bä ta wób, 4 nuu me ÿ banoo ÿ ab'aanh doo.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Naga hẽ hahÿÿ bä tób bä haj'eenh do P'op Hagä Do bed'ëëp, Abaraãm panaa heh'ääät, Abaraãm karapee hahÿ aj'y y tabahadoo do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁰ —ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahyng babä ÿ besoos hyb n'aa, ÿ bed'ëëp hyb n'aa ta s'ee hẽnh habong do paa P'op Hagä Do mahãnh —näng mä Jesus kyyh.

Ji moo sahõnh hẽ hadoo do karom panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', ta ti taher'oot do maa napäh do hã Jesus baher'oot panyyg. Edaa däk Jerusarënh panang. Nayyw hẽ P'op Hagä Do bag'ããs do tadu doo red'oo mäh. Ti hyb n'aa Jesus baher'oot sa hã hahÿ panyyg:

12 –Ti awät aj'yy sa wahë n'aa t'aah. Dawëë, häj n'aa s'ee hënh takarën tabahõm, t'ĩĩ hënh hajõng häj n'aa bagã n'aa ta hã tamejũũ hyb n'aa, ta häj n'aa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Tii b' naa da tababaaj nä p'aa hënh ta häj n'aa hënh.

13 Ti m', tabahõm pooj jé, tatsyyd bong ta wë 10 ta karom wób. Sét moweed k'ããts tég gabarëeh do tabanoo sét ken'yyh sa hã. Ti tamejũũ ta tii me ramoo bok hyb n'aa, ta dajëër kah'ũũm hyb n'aa ta s'ee hënh tawäd nuuj jé. Ti tabahõm kãn.

14 Ta karapee wób dooh ragenaag bã ta ti aj'yy. Ti hyb n'aa ramejũũ ta rod n'aa, ta jawén rabahõm hyb n'aa, hajõng häj n'aa bagã n'aa hã ramaher'oot hyb n'aa, rakanarën do ta ti aj'yy sa wahë n'aa tado bã.

15 Tii kã m', ta wób dooh né paawã ragenaag bã, ti né sa wahë n'aa däg. Ti ta häj n'aa hënh tababaaj hõm kãn. Takajaa bã kã tamejũũ ranaëenh ta wë ta karom, dajëër tahanoo do paah, tahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ta ti dajëër kã.

16 Ti m' pooj jé hana do ky hadoo: “Wahë ÿ n'aa”, näng, “a dajëër jó ana 10”, näng ta kyyh.

17 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Baad ub mamoo wäd wät”, näng. “Karom baad hadoo do õm”, näng. “Baad maban'yyh, kanahën d'os hë né paawã, ti hyb n'aa da ÿ anoo hÿÿ kã a hã 10 panang mabag'ããs hyb n'aa”, näng ta kariw n'aa kyyh.

18 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahëh ÿ n'aa”, näng, “a dajëër jó ana 5”, näng ta kyyh.

19 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “A hã kã ÿ anoo 5 panang bagã n'aa õm kã”, näng.

20 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahë ÿ n'aa”, näng, “hÿ a dajëër hã ÿ manoo do paah”,

näng. “Saroor me ÿ bahabën däk, ti ÿ benyyw däk mamatëeh bä kä”, näng.

²¹ “Tak’ëp mamejũũ a karom sa hã. Ti hyb n’aa õm ÿ jeÿÿm”, näng. “Mado hõm a ma nadoo doo. Mataa joom manejoom doo”, näng ta karom kyyh.

²² Ti ta kariw n’aa ky hadoo ta hã: “Karom ky nesaa do õm”, näng. “A kyy hyb n’aa õm ÿ ky n’aa etyy hÿÿ kä”, näng. “Mahapäh mä, a nooh, tak’ëp baad ÿ ban’yÿh karom ÿ moo bok doo, ma ÿ nadoo do ÿ ado hõm mäh, joom ÿ nejoom do ÿ ataa, a nooh”, näng.

²³ “Mahapäh mäh, a nooh. Hëd n’aa dajëër manan’oo däk dajëër me moo heb’ooh do sa hã? Tii bä kä, ÿ kajaa bä kä, ta bahãnh paawä ÿ gadoo dajër ÿÿ”, näng ta kariw n’aa ta hã.

²⁴ Ti ta pa hab’ëeh do hã taky hadoo: “Bë ado hõm sét hë moweed ta wë hanäng doo. Bë an’oo 10 moweed wë näng do hã”, näng ta kyyh.

²⁵ Ti raky hadoo: “Ãã wahë n’aa”, näk. “Ti anyy däk ënh 10 ta wë.”

²⁶ Ti taky hadoo: “Bë ÿ maher’oot”, näng. “Jé wë näng do sa hã, ti bahãnh takan’oo däk sa hã.* Kanahën d’os hë wë näng doo, kanahën had’os do sii hë ta wë hanäng do kado hõm da”,† näng.

²⁷ “Hÿÿ kä majë ÿÿ hã kä, ÿ rakanarën do sa wahë n’aa ÿ nahadoo hyb n’aa, bë manaa babä. Bë dajëeb matym ÿÿ gó”, näng hëej wahë n’aa kyyh — näng mä Jesus panyyg gó m’ tabeh’ũũm sa hã.

---

* **19:26** Tii d’ tawén hadoo, baad raban’yÿh do hyb n’aa tii. Baad ramoo bok do hyb n’aa. † **19:26** Tii d’ tawén hadoo, baad tanan’yÿh do hyb n’aa ta hã kan’oo däk doo. Baad tamoo nawät do hyb n’aa.

Baad Jerusarēnh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg ta her'oot doo, tabahōm kån mä Jerusarēnh hēnh.

²⁹ Ti m' tabedaa däk bä panang Betapagéh, Betanija häd enäh doo, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hē ta ma matëg Jesus mejüü mä sa pooj jé. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

³⁰ —Bë ahōm panang hēnh bë pooj jé badäk doo hēnh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hä da tabahäng —näng mäh. —Bë asood hōm da, bë mana wawëë hē —näng mäh.

³¹ —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karēn”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

³² Ti m' rabahōm, ti m' Jesus maher'oot doo da né hē m' rabawyyd kån.

³³ Ti m' rabas'oot bä kä m', ta danäh rabeaaj kån: —H'ëed ti bë hab'ëeh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —näk mäh.

³⁴ Ti m' raky hadoo:

—Äã wahë n'aa karēn —näk mäh.

³⁵ Ti m' ramana kån Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' ramasa, Jesus bas'ëeg so kån ta jó.

³⁶ Jumeto jó tabahōm me m', hajök do sa hatsë sa hä padëek do paa rat'ëeg hōm ta tyw n'aa me, tamahōm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa.

³⁷ Ti m' ta tyw n'aa waëë Oriib häd näng doo hēnh naa ta poo hyng bä kä rakajaa bä kä m', hajök do ta ma matëg h'yyb tsebë doo me P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsëë kån. Tak'ëp mä sa kyyh. Raj'aa etsëë

kän, sahõnh hẽ Jesus pahuunh do paa rahapäh do hyb n'aa. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

³⁸ —Ky n'aa kedëng hahỹ ẽr wahẽ n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!‡ —näk mäh. —Ãã karẽn sahõnh hẽ hỹ pong jé h'yyb nyyw gó raky daheeh P'op Hagä Doo. —Hỹ pong jé hawät do hä ãã j'aa etsẽ —näk mäh.

³⁹ Ti m' Parisëw, sa mahang habong doo, raky hadoo:

—Ma matëg! —näk mäh. —Maky geãm a ma matëg —näk mäh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bag hënh rabẽ bä paawä, hä ỹ raj'aa netsëe bä paawä, hahỹ pä paawä ỹ raj'aa etsëe kän sa jawén buuj —näng mäh.

Jerusarënh hyb n'aa Jesus baoot do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴¹ Ti m' tabedaa däk bä Jerusarënh hënh, panang tabahapäh bä m', Jesus p'ãã oot mäh.

⁴² Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp ỹ karẽn paawä hahỹỹ hä, a babuj n'aa, rabahapäh hyb n'aa paawä nyy d' rabaw'yyt sa h'yyb näw. Dooch rah'yy genä bä ta hä. Kejën sa hä —näng mäh.

⁴³ —Ti awät da a majĩĩ ramoo bok do a hadẽ rabehaa doo, tii me ramajëe p'ëe hyb n'aa. Õm da ranu get'ëe däk. Õm da ranoo gatsëe hõm.

⁴⁴ Õm da ranes'ëem, a babuj n'aa radej'ëep da. Dooch paa a babuj n'aa rakarẽn ragado P'op Hagä Do mejũũ do sa mahang. Ti hyb n'aa a majĩĩ da dooch da a babuuj tób n'aa pä hadoo pé rerét pé ta

‡ 19:38 Saaw-Mo 118.26

see jó. Sahõnh hẽ takepyyj hyng –näng mä Jesus Jerusarẽnh hã.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴⁵ Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bä hes'ëëm doo.

⁴⁶ Ti m' taky hadoo:

–Hahỹỹ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp yỹ da, P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëë do tób n'aa da”[§] –näng mäh. –Hỹỹ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä!^{**} –näng mä Jesus sa hã.

⁴⁷ Ti m' tama met'ëëg had'yyt hẽ m' P'op Hagä Do tób n'aa bä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, ta wób sa wahë n'aa na-ãäj mä rakarën mä Jesus radaj'ëëp.

⁴⁸ Du daa m' rabad'oo pé hajõk do Jesus manew'ëë do hyb n'aa m'.

20

Jesus hã reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, panyyg hanäm do Jesus ma metëëk bä kä m', kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, na-ãäj mä Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo.

[§] 19:46 Isajas 56.7   ^{**} 19:46 Baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä Jesus wén näng, tak'ëp taky n'aa gebah rabes'ëëm do hyb n'aa. Tak'ëp rabetsëëg häng tii.

² Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahỹ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?* —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ eanh bë hã ênh —näng mäh. —Bë her'ood hã ỹỹ —näng mäh.

⁴ —Jaa kyy gó Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hỹ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

⁵ Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahỹ d' mä sa kyyh:

—Hỹ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hã tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ênh?”, näng da.

⁶ Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do ër da rakut pä me ër dejëp hyb n'aa, sa hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowãw —näk mä sa kyyh.

⁷ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooch äã hapëë bä jaa kyy gó —ken'ooch mäh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ na-ääj né hë dooh ỹ her'ood bä ky gabuuj näng do hã ỹỹ, tii da ỹ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hã.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũm do panyyg n'aa hahỹh

⁹ Ti m' Jesus baher'ood kãn panyyg ky n'aa me sa hã.† Hahỹ da m' tabaher'oot:

---

* **20:2** Hes'ëem do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëek do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanh. Jesus hã he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëem do rabehes'ëem. Ti hyb n'aa dooch ragenaag bä Jesus bad'oo doo. † **20:9** Ta hã he'aanh do sa hã ti tabaher'oot.

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tii b' tabahaëej däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta s'ee hënh ta danäh bahõm hajõõ ta baab n'aa.

¹⁰ Joom ag wah'ëë däk bä kä, ta danäh mejüü ta sii moo wät do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa joom ag wób. Ti takajaa bä kä, rabahewyh wät, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh.

¹¹ Ti ta danäh mejüü ënh ta seeh. Rahewyh wät né tii d' ënh, rarahejãã, ramejõ hõm né tii d' ënh bag hënh.

¹² Ti tamejõ kån ta seeh. Rog näng sa mo haj'aa tii kä, ti radawäts nyh joom bahãnh.

¹³ Ti joom danäh ky hadoo ta h'yyb gó: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä”, näng mäh. “Tah ÿÿ, ÿ kamahãn do ÿ mejüü hÿÿ kä. Tah ÿ apäh da raweh'ëëh”, näng mä ta h'yyb gó.

¹⁴ Ti tamejõ kån. Ta kaser n'aa rabahegãã däk bä kä, sa mab hë rakaner'oot. Hahÿÿ da sa kyyh: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bä, ër dajëëb! Ër ma däg da tii bä kä hahÿ joom banäng doo”, näk mä sa kyyh.

¹⁵ Tii d' né kä, ramejõ hõm joom bahãnh, ti ranaboh jad kån —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

Ti m' teanh sa hä:

—Nyy da joom danäh bad'oo hÿÿ kä sa hä? — näng mäh.

¹⁶ —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hä da tabahaëënh tii bä —näng mä Jesus.

Ti m' maa new'ëë do raky hadoo:

—Doo paawä tii d' äã karën P'op Hagä Do an'oo bä‡ —näk mäh.

17 Ti m' Jesus ty däng sa hä, ti m' tabeaanh:

—Nyy da bë hä ênh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa däg, mesoo n'aa däg”§ —näng mäh.

18 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bä, sahõnh hë ji gawatsik —näng mä Jesus.**

19 Tii bä kä m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mäh, nayyw hë ramaso däk hyb n'aa paawä m' Jesus. H'yy genäh mä Jesus pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hä. E'ÿÿm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hä.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

20 Ti m' baad mä ramatakä had'yyt hë Jesus. Ti hyb n'aa m' ramejũũ ta wób ky ken'yym doo gó rake'aanh Jesus hä. Rakarën paawä rano n'aa

‡ 20:16 Tii da maa new'ëë do rawén ky hadoo, rahapäh do hyb n'aa Jesus hanäng péh. Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do Jesus pes'ããp. Ti né ti joom danäh kaser n'aa hadoo. § 20:17 Saaw-Mo 118.22

** 20:18 Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do na-ããj, dooh rakarën bä Jesus, tób tehem'aa do rakanarën do hadoo nanäng pä. Rakanarën né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bä.

masoo ta her'oot do hyb n'aa, rahaëenh hyb n'aa Roma buuj ta tii bä hagã n'aa hä.

²¹ Ti m' j'ooj madäk doo me raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Äã hapäh baad hadoo do né hë ti mama metëëk, baad hadoo do né hë ti ma her'oot —näk mäh. —Dooch maky n'aa ehÿÿd bä ta wób sa hä, séd gó maba her'oot sahõnh hë sa hä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëëk doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood.

²² Taw'ääts hë a hä ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä? —näk mäh. —Ji ep'aak a hä? —näk mä sa kyyh.

²³ Jesus hapäh mä ti sa h'yyb. J'ooj madäk doo me ti raky hadoo doo. Ti m' taky hadoo sa hä:

²⁴ —Bë metäh hä ÿÿ moweed denaari ramaneëenh doo —näng mäh. —Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

²⁵ Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hë^{††} —näng mäh.

²⁶ Dooch m' raw'yyt pé ta hä ta s'ee hënh ta her'oot pé hajök do maa napäh bä. Rahyb n'aa meuunh mä ta kyyh hyb n'aa, ti hyb n'aa dooch radoo wät péh. Bag hënh rababë hõm.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

^{††} **20:25** Ji né hë ti P'op Hagä Do karën doo.

27 Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh do wób, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä.

28 Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

29 —Panyyg gó òm äã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm paah. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp.

30 Tii bä ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah.

31 Ta jawén mä ta hÿÿj seeh. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahõnh hë m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hë m' dooh reta nä bä radejëp.

32 Tii kä m' ÿÿnh dajëb kån —näk mä Saduséw panyyg gó m' rabe'h'üüm Jesus hä.

33 Ti m' rabeaaj kån Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hë paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Ji ketëë badäk hahÿÿ bä tii.

35 Tii d' nado hÿ pong jé hasëëk do hä. P'op Hagä Do anoo do ragenä bong doo, dooh raket'ëë boo bä.

36 Ääs kanetëë do hadoo da tii kä. P'op Hagä Do anoo ragenä bong hyb n'aa, ti hyb n'aa P'op Hagä Do taah kä —näng mäh.

37 —Mosees mo haj'aa kerih do hä, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganä wät Mosees metëëk. Hahÿÿ da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh Mosees erii wät

do hã: “P'op Hagä Doo, Abaraãm hagã n'aa, Isak hagã n'aa, Jakóh hagã n'aa ÿ ti hÿÿh.”^{‡‡}

³⁸ Doo, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã” tanoo bã. P'op Hagä Do hã ti edëp. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii –näng mä Jesus kyyh.

³⁹ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do wób raky hadoo:

–Baad mabaher'oot, baad a kyyh, ma matëg! –näk mäh.

⁴⁰ Ti bahãnh kä m' dooh m' reaaaj boo bã kä. H'yyc e'ÿÿm mä reaaaj bã kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–Dawi panaa mä ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyc Dãng Doo, sa nooh. Nyy da tii?

⁴² Hahÿÿ da paa m' Dawi kyyh Saaw-Mo hã: “Wahë ÿ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyc Do ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hënh,

⁴³ si ÿ mabag'ããs hyb n'aa a majiÿ ÿ nes'ëem bã kä’ ”,§§ näng paa Dawi.

⁴⁴ Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo?^{***} –näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' sahõnh hë maa new'ëe bã m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

---

^{‡‡} **20:37** Esodo 3.6   **§§** **20:43** Saaw-Mo 110.1   ******* **20:44** Dawi panaa né hë ti Jesus, aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneëenh do paah, P'op Hagä Do T'aah do hyb n'aa na-ãj ti Jesus.

⁴⁶ —Baad da bë kanä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo da bë nad'oo hyb n'aa —näng mäh. —Baad ub da raken'yym, baad rakametëeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajök do sa mahang —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jeyyk do rabahetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh.

⁴⁷ —Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti báp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hã ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ta ti hedoo do ta bahãnh tak'ëp P'op Hagä Do rajãã da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa.

21

P'op Hagä Do matym n'aa patug tamah do an'oos do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa bä Jesus bagëët bä, tahapäh tak'ëp dajëër enäh do radatoonh do dajëër, tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëër n'aa.

² Ti m' tabana ÿÿnh, patug tamaa wäd is doo. Tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii.

³ Ti m' Jesus bahapäh bä ta tii, taky hadoo:
—Hahÿ ÿÿnh, patug tamaa wäd is doo, sahõnh hë sa bahãnh tabanoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

⁴ —Sahõnh hë ta wób ranoo do tii, hajõng do sa wë mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh,

kasuud its né paawä, sahõnh hẽ taban'oo däg is ta wẽ hanäng do paats —näng mä Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' Jesus ma matëg wób raher'oot mä pä s'ëëb P'op Hagä Do tób n'aa. Hetsooh mä sa hã. Raher'oot na-ãäj mä ta wób sa mo haj'aa ta hetsó wób, P'op Hagä Do matym n'aa retsëeh doo. Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

⁶ —Ti awät da ti noo gó kä, ta ti pä jé pad'yyt hẽ takajäg jëng. Doo da ta see jó haso wät pé hahÿ bë hapäh do pä. Sahõnh hẽ da rabakud bëeh tũũ —näng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Baad bë matakä da, bë rawanadii hyb n'aa. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, näk da sa kyyh. “Edaa däk sahõnh hẽ tagawatsik doo”, näk da. Bë ky dahé manä tii —näng mäh.

⁹ —Bë eÿÿm manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä, ta wób sa wahë n'aa wẽ rah'yy kawereem do bë ky n'aa napäh bä na-ãäj hẽ. Badäk hahÿ gawatsik do pooj jé, ti hadoo né da. Ti hado né hẽ paawä, dooh nayyw hẽ takaja bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ënh sa hã:

—Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wẽ.

11 Hajõng häj n'aa hënh da tak'ëp né da hëej katajuus. Sah na-ããj da anäng. Hajõk da tak'ëp ranahëe enäh da. Æm n'aa näng do ti awät da. Æm n'aa näng do heen n'aa ganyyh da wë hä.

12 Ti pooj jé da bë da rano n'aa masoo. Bë da rarejäã. Bë da rahaëenh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da radewäts b'ëeh. Bë da ramahũũm hëej bagã n'aa sa wë, sa wahë n'aa wób wë na-ããj hë, bë raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hä. Hëp ÿ n'aa tii da rabad'oo da bë hä —näng mäh.

13 —Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bã sa hä —näng mäh.

14 —Bë hyb n'aa tón manäh, bë ky n'aa sa hä bë her'oot do hä.

15 ÿ anoo da bë hä bë er'oot do pan'aa. Tak'ëp da bë ÿ h'yy gan'yuh. Ti hyb n'aa bë majĩ dooh da bë rahaja bã, dooh d' sa kyy péh —näng mäh.

16 —Bë yb, bë ÿñ, bë wakããn, bë najiis na-ããj né hë bë né rahaëej padëek bë majĩ sa hä. Radej'ëep da bë wób.

17 Tak'ëp da sahõnh hë rakawajããn da bë wë, hëp ÿ n'aa.

18 Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bëeh. Sahõnh hë bë hä tahapäh.

19 Bë h'yy kaneréd bã hä ÿ bë h'yy ka'eeh do hä, P'op Hagä Do wë da bë baboo had'yyt hë kã —näng mä Jesus.

20 Ti m' taky hadoo ënh:

—Jerusarënh nu kat'ëë däk ta majĩ warahén n'aa ran'oo bã bë bahapäh bã, edaa däk da bë bahapëe kãn tagawatsik doo.

21 Tii bä da taw'ääts hē Judah häj n'aa bä haj'eenh do rakejēn hōm da waëë banäng hēnh. Jerusarēnh bä haj'eenh do taw'ääts hē rakejēn hōm sa panang bä naa. Panang bahānh habong do taw'ääts hē da dooh rana bä p'aa hēnh panang hēnh.

22 Ti noo gó da P'op Hagä Do anoo da Isaraéw buuj ta sām baanh. Sahōnh hē P'op Hagä Do kyy kerih do kametä kán sa hā kā —näng mäh.

23 —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā kā ti noo gó kā!* Tak'ëp nesaa do rabahoop Isaraéw häj n'aa bä. Tak'ëp da P'op Hagä Do banoo sa hā nesaa doo —näng mäh.

24 —Ta wób da dejëp sa majĩ kuman haj'aa. Ta wób da ramoo maw'yyd hōm ta s'ee hēnh, jé pad'yyt hē häj n'aa hēnh. Panang kā, Jerusarēnh, rababep da Judah buuj nadoo do hā. Tii da rabad'oo P'op Hagä Do h'yyb däng do peej kā —näng mä Jesus.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta jawén, papÿÿj hā, kamarab hā, sagōōh sa hā ji hapäh da meuj n'aa näng do heen n'aa, ām n'aa näng do heen n'aa. Sahōnh hē häj n'aa babuuj rahyb n'aa tón da, h'yy gabedo bong da, hewëeh do hyb n'aa akajar maadaka, tak'ëp hadoo do hyb n'aa akajar maadaka kyyh.

26 Tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa da ti noo gó, ta wób degōn jēng da. H'yyb e'ÿÿm bong da, tak'ëp nesaa do ti hawät do hā rahyb n'aa newëë do hyb n'aa. Wë hā habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hē, ta see hedo hōm da P'op Hagä Do an'oo bä.

* 21:23 Du daa m' rakejēn péh.

27 Ti noo gó kä da sahõnh hẽ rabahapäh da ỹỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo kä, ỹ bahyng bä kä wẽ puh mahang. Ỹ ahying da P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo gó –näng mäh.

28 –Bẽ h'yy kahasããb kä ta ti ta heen n'aa bẽ bahapäh bä kä, edaa däk do hyb n'aa kä bẽ P'op Hagä Do ed'ëep do nesaa do mahãnh –näng mä Jesus.

29 Ti m' panyyg gó m' tabaher'oot sa hã. Ti m' taky hadoo:

–Ta heen n'aa ỹ her'oot doo, joom wiigo häd näng doo, joom wób ky n'aa hadoo na-ããj hẽ tii –näng mäh.

30 –Joom tadu doo bä tagajewäng doo, baad bẽ bahapäh, edaa däk tabanyyw.

31 Ti hadoo né da, sahõnh hẽ ta ti bẽ ỹ maher'ood wät do kaja däk bẽ bahapäh bä, edaa däk P'op Hagä Do bag'ããs doo –näng mäh.

32 Ti m' taky hadoo ênh:

–Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Da hẽ habong do rahapäh nä da sahõnh hẽ ỹ her'ood wät do bawäd kãn.†

33 Badäk hahỹỹh, wẽ na-ããj da, ahëej jëe né paawä, keh ỹỹ da dooh tahëej bä –näng mäh.

34 Ti m' Jesus ky hado kãn:

–Bẽ hyb n'aa matakä da, ta s'ee hẽnh bẽ h'yyb nawät hyb n'aa. Bẽ h'yyb padäg manä jarakë hedoo do hã. Bẽ an'oo manä badäk hahỹỹ hã ji

† 21:32 Sahõnh hẽ Jerusarẽnh ky n'aa sa hã Jesus maher'ood wät do né hẽ tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooch badäk hahỹ bahëej jëng do tado bä rahapäh doo.

hyb n'aa tón do bë hyb n'aa hũũm bã, ta s'ee hēnh bë h'yyb nawät hyb n'aa. Taw'ãäts hē bë hyb n'aa matakä bë h'yy ganatemah hyb n'aa ÿ kajaa bã.

³⁵ ÿ kajaa do heen n'aa, nayyw hē da, raganada bã, takajaa sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong do sa wē —näng mäh.

³⁶ —Taw'ãäts hē bë hyb n'aa matakä had'yyt hē. Bë ky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do hã, bë ked'ēēp hyb n'aa ta ti ÿ her'oot do paa nesaa do mahãnh. Bë ky n'aa ets'ēē na-ãäj hē, bë bahajaa hyb n'aa matym ÿÿ gó, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matym gó, bë bab'ēēh hyb n'aa, baad bë ÿ gadoo hyb n'aa —näng mã Jesus kyyh.

³⁷ Jesus ma met'ēēg had'yyt mã P'op Hagä Do tób n'aa bã. Tug bã hadoo tabaheh'ũũm panang bahãnh, waēē Oriib häd näng doo hēnh, t'ĩĩ hēnh mã tabahe'ÿÿh hyb n'aa.

³⁸ Bãp paa m' hajök do rabaheh'ũũm, ramaa newēē hyb n'aa Jesus P'op Hagä Do tób n'aa yt hã.

22

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaēēnh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', edaa däk Pas-kowa häd näng do bawät, pãw makuj tamah do rabawa noo gó.

² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mã ratyw n'aa esoos mã Jesus radaj'ēēp hyb n'aa. Rahyb n'aa newēē nyy d' rabad'oo, hajök do rakawaj'ããn bã sa wē rajeyÿÿm do hyb n'aa.

³ Ti m' Judas Ikarijot häd näng do h'yyb gó Nesaa Do Yb bajëë suun.

⁴ Ti m' Judas bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa sa wahë n'aa wë na-ããj hë, séd hã rakaner'oot hyb n'aa nyy da sa hã Jesus tabahaëenh.

⁵ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hã. Ti m' ta sãm raky kajäk ta hã.

⁶ Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn, tabahaëenh hyb n'aa kä sa hã rabanahajök bä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëës do du däk. Ti noo gó b'éé t'aah aj'yy ranaheb'ooh P'op Hagä Do matym n'aa, Pas-kowa rahyb n'aa esee do hyb n'aa.

⁸ Ti m' Jesus mejũũ Peed Jowãw daheeh, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë ahõm nä Pas-kowa tä n'aa bë moo bok hyb n'aa, ër tab'ëës hyb n'aa —näng mäh.

⁹ Ti m' rabeaanh ta hã:

—Nyy bä makarën ãã benäm Pas-kowa tä n'aa? —näk mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nä panang hënh. Panang bä bë kajaa bä, bë kataa da aj'yy hã, näeng hes'ooh do hã. Ta jawén bë ahõm da. Ta ti bajëë suun bä tób gó,

¹¹ bë eaaj da tób danäh hã hahÿÿ da: “Ãã ma matëg mejũũ ãã beaanh, nyy bä tagadäk ta gawakõ, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa, ta ma matëg sa daheeh”, denoo da.

¹² Tii bä da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bë hä. Ta tii bä tyng n'aa näng da. Kabenyiw däk da —näng mäh. —Tii bä bë moo boo Pas-kowa tä n'aa, ta waa n'aa —näng mä Jesus sa hä.

¹³ Ti m' rabahõm kän. Rakajaa bä m' panang bä, Jesus her'oot do hadoo né kä m'. Ti m' ramoo boo kän tii bä kä Pas-kowa tä n'aa kä.

¹⁴ Ti m' Pas-kowa tä n'aa kajaa bä kä m', Jesus bahyy sooh mä 12 hedoo do tamejüü do sii hë sa waa tyng pa.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad ÿ h'yyb däng né hë hahÿ ÿ awëh bë da-heeh, ÿ rarejää do ÿ ahoop do pooj jé —näng mäh.

¹⁶ —DooH ÿ awëë wäd bä kä hahÿ ta jawén. Séd debaa hë ÿ bawëë kän Pas-kowa heh'äät doo kä hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs bä kä —näng mäh.

¹⁷ Ti m' tabado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hä ta ky hadoo:

—Taw'ääts hë õm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh ää hä —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë gadoo, bë ets'ëeh bë hä —näng mäh.

¹⁸ —Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wäd bä uwa s'ëëb. Jääm hë p'aa hënh ÿ eëek da P'op Hagä Do bag'ääs do kajaa bä kä —näng mäh.

¹⁹ Ti m' tabado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ääts hë õm, Ee. Man'oo däk pāw ää hä —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Hup ŷŷ, bē hyb n'aa ŷ an'oo dāk do heen n'aa hahŷŷh —nāng mäh. —Hŷ jawén hahŷŷ d' bē bad'oo, ŷ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa —nāng mäh.

²⁰ Ti hadoo ēnh, rabawēh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado dāk ēnh uwa bēeh hood, ti m' taky hadoo:

—Majyw ŷŷ, ŷ anoo do ŷ dajēp noo gó bē hyb n'aa heen n'aa hahŷŷh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kā. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo, P'op Hagä Do ky dāng* —nāng mā Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē maa newē! —nāng mäh. —Ēr mahang ti asooh majē ŷ moo gó ŷ tahaēēnh doo —nāng mäh.

²² —ŷŷh, Aj'y y Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ da dajēp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —nāng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'y y hā, Aj'y y Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do majīī moo gó han'oo dāk do hā! —nāng mäh.

²³ Ti m' sa mahang rabeaanh:

—Jaa g'eeh tii? —nāk mäh.

²⁴ Ti m' sa bahānh hadoo do p'āā m' raky ked'aak.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Judah buuj nadoo do sa wahē n'aa, hyb n'aa jewyk hedoo doo, tak'ēp ramejūū sa karapee n'aa. “Sa masa n'aa” sa daaj hē rakamaneēēnh —nāng mäh.

²⁶ —Bē mahang taw'āāts hē dooh tii d' tahado bā —nāng mäh. —Bē mahang karēn pé ta wób sa bahānh hyb n'aa jawyk péh, taw'āāts hē da ta wób

---

* **22:20** P'ooj ub Mosees sa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyw ta heen n'aa. Papuuj hahŷ ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

sa yd jé da tanu gadäk. Bë wahë n'aa hadoo doo, taw'ãäts hë ta wób sa karom hado däk —näng mäh.

27 —Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng n'aa jó hasooh doo, ta tyng jó hasoo do waa manaa doo? Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng jó hasooh do né hë —näng mäh. —ÿ tii, dooh tii da ÿ adoo bä. Sa karom sa tä manaa do hadoo ÿ bë mahang, ÿ hyb n'aa jawyg né paawä bë bahãnh —näng mäh.

28 —Hëp ÿ hata had'yyt hë bëëh, nesaa do ÿ ahoop noo gó.

29 Ti hyb n'aa hã ÿ Ee banoo do hadoo ÿ bag'ãäs doo, tii da ênh bë ÿ banoo bë bag'ãäs si ÿÿ.

30 Ti hyb n'aa bë awëh da, bë eëek da si ÿÿ, ÿ bag'ãäs do noo gó, bë ÿ weh'ëëh do ky n'aa. Bë da at'oonh wahë n'aa tyng jó, 12 hedoo do Isaraéw taah panaa bë bag'ãäs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

31 Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Simaw, Simaw —näng mäh. —Nesaa Do Yb ets'ëë wät tak'ëp bë tametyy hyb n'aa. Takarën paawä bë beréd hõm hã ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

32 Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hã ÿ ky n'aa ets'ëë wät õm, manerét hyb n'aa hã ÿ mah'yy ka'eeh doo —näng mäh. —Mah'yy kawareem bä, p'aa hënh tak'ëp hã ÿ mah'yy kae bä, mah'yyb enäw ta wób hã ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus Peed hã.

33 Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Dooh ÿ h'yy keréd bä a hã —näng mäh. —ÿ radawäts g'ëëd bä, na radawäts g'ëëd ÿ a sii. ÿ radajëëb bä, na ÿ radajëëb a nemuun, näng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Baad õm ÿ maher'oot Peed —näng mä —Badah, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejèn da —näng mä Jesus Peed hã.

³⁵ Ti m' Jesus beaanh ta ma matëg sa hã:

—Bë ÿ mejũũ noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë ba-her'ood hõm hyb n'aa, dooh ÿ an'oo bä bë mahũũm pé dajëër hadoo péh, ta hood hadoo péh, bë tsyym suun bë wareem péh. Bedoh bë wë ti noo gó? —näng mäh.

—Dooh —näk mäh. —Dooh badoh pé äã wë —näk mä sa kyyh.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿÿ kä bë mahũũm bë wë tanyy bä dajëër, bë h'ëed hood na-ããj hë. Bë wë tananyy bä bë kuman mariij, taw'ääts hë bë esëem hõm bë hatsë bë hã hadäk doo, bë kuman bë betsëë hyb n'aa ta sãm† —näng mäh.

³⁷ —Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do këh ÿ n'aa hã: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”,‡ näng P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Jesus. —Sahõnh hë këh ÿ n'aa kerih doo gó her'oot doo, ta ti hadoo né kä —näng mä Jesus.

---

† **22:36** Kuman ky n'aa nado ti Jesus her'oot. Kuman ky n'aa me tamaher'oot. Kaneb'ooh do du doo do pooj jé ji benäm ji kuman, baad ji gada hyb n'aa ji wë ji majĩ kajaa bä. Ti noo gó né tadu doo Jesus, ta ma matëg na-ããj hë rano n'aa masoo doo. Ti hyb n'aa ta ma matëg Jesus maher'ood wät, baad rahyb n'aa matakëë hyb n'aa baad nadoo do hã, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa, edaa däk do hyb n'aa sa hã rarejã doo. ‡ **22:37** Isajas 53.12

38 Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hã:
 –Ma matëg! –näk mäh. –Pawóp hë äã wë
 kuman mariij –näk mäh.
 –Jããm tii –näng mäh.Š

*Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg
 n'aa hahÿÿh*

39 Ti m' tabahed'oo doo da, waëë joom oriib
 banäng doo hënh Jesus bahõm kãn. Ta ma matëg
 had'aa mäh.

40 Rakajaa bä m' Jesus ky hadoo sa hã:
 –P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do
 h'yyb tatug mahãnh bëëh, ÿ bë eréd hõm mahãnh
 –näng mäh.

41 Ti m' tabahõm dawë hã. Ti m' ta taron nu paa
 me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä
 Do hã. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

42 –Ee, –näng mäh –makarën bä mado hõm
 mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii
 d' né hë ÿ bets'ëë paawä, makarën doo da né hë
 mabad'oo, ÿ karën doo da nado –näng mäh.

[43 Ti m' hÿ pong jé naa äãs see kasee ta hã,
 tah'yyb hej'oonh hyb n'aa.

44 Ti m' tak'ëp mä taky n'aa etsëë, tak'ëp tah'yy
 katón do hyb n'aa. Baad nado ta h'yyb tym. Ma-
 jyyw hadoo mä tahehud. Tũũ m' tabatõõm.]

45 Ti m' tabas'ëëg gëet jawén paa bä m', taky
 n'aa etsëë do jawén paa bä, tabahõm ta ma matëg
 rahab'ëëh hënh. Aã b'ëëh mä tii. Tak'ëp mä raty
 jeyyk rah'yy ketón do hyb n'aa.

Š 22:38 “Jããm tii” Jesus wén her'oot, dooh ta ti tado bä do hyb n'aa
 tahanäng doo. Dooh kuman ky n'aa tado bä sa hã tamaher'oot doo.

46 Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa bë ba'ÿÿh? —näng mäh. —Bë as'ëëg bëh! P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëë, bë nesaa do h'yyb tatug mahãnh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

47 Jesus ber'oot nä bä m', rakaja kãn hajök do ta wë. Judas, ta ma matëg 12 hedoo do see paah, sa pooj jé tabana. Ti m' Jesus wë Judas bana. Ta tapa tsanetsub wät. Kedëng do ky n'aa né paawä tii.

48 Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—Judas, —näng mäh —matsanetsup doo me ÿÿh, Aj'yÿ Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do maban'oo däk? —näng mä Jesus Judas hã.**

49 Ti m' Jesus sii habok do rabahapäh bä m' hajök do rakarën ramasoo, raky hadoo ta hã:

—Makarën ër gadoo kuman me?

50 Ti m' Jesus sa hata see tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd hõm mäh.

51 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ti moo hado manäh —näng mäh.

Ti m' Jesus moo däng aj'yÿ rog hã. Has'oo däk mäh.

52 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hã, P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa hã, Judah buuj sa wahë n'aa hã na-ããj hë, Jesus ramaso däk hyb n'aa ta no n'aa han'aa do sa hã Jesus ky hadoo:

** 22:48 Tsanetsup doo me Judas metëeh ta wób sa hã Jesus, ti né hë ramaso däk hyb n'aa.

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahũũm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã? —näng mäh.

⁵³ —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë bë sii. Dooh ënh ÿ bë maso bã tii bã ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ãäts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, da hë né kä ÿ bë bahajaa. Da hë né hë Nesaa Do Yb mejũũ —näng mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁴ Ti m' ramaso däk Jesus, ti m' ramahũũm kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób hënh kä. Peed bahõm sa jawén. Dawëë m' tagadäk.

⁵⁵ Ti m' warahén ragahõ jat tëëg tób w'oo hã, ti m' rabehyy b'ëeh tëëg noo pa. Sa pa m' Peed bahyy häng.

⁵⁶ Ti m' ÿÿnh, sa karom, bahapäh Peed tëëg bag hã m' tabahäng bã. Ti m' baad tabahëg'ãäs ta hã. Ti m' taky hadoo:

—Hahÿ Jesus hata seeh —näng mäh.

⁵⁷ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh ÿ hapëë bã ta ti aj'yy —näng mäh.

⁵⁸ Badah peej däg kä m', ta see bahëg'ãäs Peed hã, ti m' taky hadoo:

—Ta hata see né hë õm —näng mäh.

—Dooh. Dooh sa see ÿ do bã —näng mä Peed.

⁵⁹ Badah peej däg kä m', sét oor tabahado däk bã m', ta see ky hadoo:

—Jesus ma matëg see né ti hÿÿh. Garirej buuj né ti hÿÿh —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

–Dooħ ÿ hapëë bä ta ti maher'oot doo –näŋg mäh.

Ti m' nanyw hë, taker'oot nä bä m', karaak ky ganä kän, tabah'ÿÿ kän.

⁶¹ Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk Peed wë. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däg kän Jesus her'oot do paa ta hä kä: “Karaak bahÿÿh do pooj jé da ÿ maky n'aa jejën tamawoob nuu me.” Tii d' né paa kä m', Jesus her'oot do paa kä ta hä.

⁶² Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kän mäh, taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶³ Ti m', warahén Jesus hag'ããs do raky n'aa ejeets kän mäh, rarejãã mä tak'ëp.

⁶⁴ Ti m' raty maw'yyd däk, tanahapäh hyb n'aa. Ti m' rabahewyyh bä m' raky hadoo:

–Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? –näk mäh.

⁶⁵ Hajõng nä m' sa kyyh, raky n'aa rejãã doo.

Judah buuj sa wahë n'aa Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶ Ti m', báp paa m', rakata padëek Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' ramahũüm kän Jesus sa wë,

⁶⁷ ti m' raky hadoo:

–Mamaher'ood äã hä, õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä –näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ỹ maher'ood bä paawä, dooh paawä ỹ bë ky dahé bä.

⁶⁸ Bë ỹ eaaj bä, dooh bë ky gedag bä —näng mäh.

⁶⁹ —Ti tahado né paawä, hỹ jawén Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do asooh da P'op Hagä Doo, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hẽnh, ta hã P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä —näng mä Jesus.

⁷⁰ Ti m' sahõnh hẽ kata däk do raky hadoo:

—Õm mä P'op Hagä Do T'aah, a nooh? —näk mäh.
Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né tii, ti tii d' her'oot. Baad ub ti bë kyyh —näng mäh.

⁷¹ Ti m' raky hadoo:

—Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Ta daaj né hẽ ti taky n'aa kaher'oot —näk mäh.

23

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m', sahõnh hẽ ajyy kata däk do ramahũũm kãn Jesus Pirato häd näng do wë.*

² Ti m' radu doo Jesus raky n'aa tapaa Pirato hã. Hahỹ da m' sa kyyh:

—Hahỹ aj'yy h'yyb mahũũm Judah buuj, raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj. Tamoo ge'ỹm ranep'aak hyb n'aa Sesa hã ji hepak doo, Roma buuj sa wahë n'aa hã ji hepak doo. “Ỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dãng Doo. Hãj n'aa wahë n'aa ỹh”, näng mä ta kyyh —näk mä ta ti ajyy Pirato hã.

---

* **23:1** Pirato häd näng doo, Roma buuj ta ti Judah hãj n'aa bagã n'aa.

³ Ti m' Pirato beanh Jesus hã:

—Ōm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hẽ, maher'oot doo da né hẽ —näng mä Jesus.

⁴ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa hã, hajök do t'ĩ hẽnh kat'aa do hã na-ãäj mä Pirato ky hadoo:

—Dooch ÿ aw'yyt pé ta hã ta sãm ÿ anoo péh —näng mä Pirato.

⁵ Ti m' raky kah'ũũm Pirato hã:

—Sahõnh Judah häj n'aa bä, sa wahë n'aa wë rah'yy kawereem tan'oo bä tama metëëk do hã. Garirej häj n'aa bä tadu doo tama metëëk doo. Hÿÿ kä babä Jerusarënh bä tama met'ëëg kãn —näk mä sa kyyh.

Eróts häd näng do wë Jesus ramahũũm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Garirej häj n'aa bä Jesus du doo paa tama metëëk do Pirato ky n'aa napäh bä m', teaaj wät sa hã:

—Garirej häj n'aa babuuj ti hÿ aj'yy? —näng mäh.

⁷ Ti m' Pirato ky n'aa napäh bä m' Jesus t'ĩ hẽnh naa, tamejũũ ramahũũm Eróts ãn-Tipas häd näng do wë, Garirej häj n'aa wahë n'aa tabadoo do hyb n'aa. Jerusarënh panang bä Eróts bag'ããs dó ti noo gó.

⁸ Ti m' Eróts tsebee wät Jesus tahapäh bä. P'ooj né hẽ m' takarën paawä m' Jesus tabahapäh. Ta ky n'aa napëë däk paa m' Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa m' takarën paawä m' tabahëg'ããs Jesus pahuunh doo.

⁹ Ti m' Jesus ramanaa bä m', hajõng mä teanh ta hä. Dooh m' Jesus ky gedag bä.†

¹⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë, tak'ëp mä raky n'aa tapaa ta ky n'aa Eróts hä.

¹¹ Ti m' Eróts, Eróts warahén n'aa sii hë m' raky n'aa ej'ees mäh, raky n'aa rejãä mä Jesus. Ti m' radadäk ta hä saroor tak'ëp hanäm doo, sa wahë n'aa hedoo do saroor n'aa, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa manes'uunh hyb n'aa. Ti m' Jesus Eróts mejõ hõm p'aa hënh Pirato wë.

¹² Ti poojé m' Eróts Pirato daheeh ta majĩĩ dó m'. Ti noo gó kä m' ta najiis hado däg kån mäh.

¹³ Ti m' Pirato mejũũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa, hajõk do na-ãäj rakataa hyb n'aa ta wë.

¹⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë mana wät hahỹ aj'yy wë yỹ —näng mäh. —“Hahỹ aj'yy h'yyb mahũũm Judah buuj raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj”, bë nooh —näng mäh. —Baad yỹ beaaj wät bë matym gó ta ky n'aa bë her'oot doo. Dooh yỹ aw'yyt pé ta hä nesaa do bë her'oot doo.

¹⁵ Ti hadoo né hë Eróts. Dooh taw'yyt pé nesaa do ta hä, ti hyb n'aa tamejũũ p'aa hënh ää wë —näng mäh. —Dooh tamo haj'aa pé ta p'ää dajëp péh.

¹⁶ Ti hyb n'aa yỹ mejũũ da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da yỹ eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

---

† **23:9** Jesus wén ky ganadoo Eróts, j'ooj madäk doo me Eróts eanh do hyb n'aa.

[17 Pas-kowa noo gó né m' Pirato mahen'yyh radewëes do seeh, hajõk do retsëẽ doo.]

18 Ti m' hajõk doo, séd hã m' raky hadoo, tak'ëp mã sa kyyh:

—Manaboh hỹ aj'yy. ãã karën maberéd hõm Barabas häd näng doo —näk mã sa kyyh.

19 Ragadahew'ëes doo gó m' tabagëët ta ti Barabas häd näng doo, Jerusarënh panang bä Roma buuj sa hã tah'yy kawareem do hyb n'aa ta h'yyb hataa sa daheeh, ta see tadaj'ëep do hyb n'aa na-ããj mäh.

20 Pirato karën paawä taberéd hõm Jesus, ti hyb n'aa p'aa hënh taky kah'ũũm sa hã.

21 Ti m' rageëej bong:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mã hajõk do sa kyyh.

22 Ti m' tamawoob nuu me däg mã Pirato ky hadoo sa hã:

—Héd n'aa? —näng mäh. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh. —Dooh ÿ aw'yyt pé ta hã ta p'ãã dajëp péh. Ti hyb n'aa ÿ mejũũ da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da ÿ eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mã Pirato kyyh.

23 Ti m' raky kah'ũũm Pirato hã. Tak'ëp rageëej bong, Jesus tabepëëm hyb n'aa. Ti m' sa kyy me m' rahaja kãn Pirato.

24 Ti hyb n'aa kä m' Pirato ban'oo kãn rakarën doo da.

25 Tado nyyh mã Barabas, Jerusarënh panang bä Roma buuj sa wë tah'yy kawareem do hyb n'aa radawäts gëët do paah, ta see tadaj'ëep do paah. Ti né m' ti retsëẽ Pirato hã. Ti m' Pirato mejũũ Jesus rabepëëm däk b'aa hã, rakarën doo d' né hë m'.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿh

²⁶ Jesus warahén ramahũũm bä rabepëem hyb n'aa, ramaso däk mä aj'yy Simaw häd näng doo. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Jerusarēnh panang hēnh tabajëe paawä. Ti m' warahén ramejũũ mä tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa. Ti m' ramejũũ Jesus jawén tabahõm.

²⁷ Hajõk mä hah'ũũm sa jawén. Ýÿj na-ããj mä ah'ũũm sa sii. A'oot mäh. Sa h'yyb mä ragedyyk. Rah'yy ketón do ky n'aa m' ta tii.

²⁸ Ti m' Jesus ty kaw'õõd däk sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Ýÿj, Jerusarēnh buuj —näng mäh. —Ý had'yyt nado bë p'ãã ód. Bë daaj hë bë p'ãã kaód, bë taah na-ããj hë bë p'ãã ód, tak'ëp nesaa do bë wë hana do hyb n'aa.

²⁹ Ti awät da ti noo gó hahÿÿ da d' bë kyyh: “Taw'ããts hë ýÿj taah nanäng do hã, ýÿj netaah do hã, ýÿj nanebii do hã”, tak'ëp nesaa do taah enäh do rabahoop do hyb n'aa.

³⁰ Ti noo gó Judah buuj raky hadoo da waëe hã: “Keréd hyy ãã jó, nayyw hë ër dejëp hyb n'aa.” Wajapëm do hã raky hadoo da: “Ãã jó wamii hyyh”,‡ nãk da.

³¹ Hahÿÿ da hã ý ran'oo bä, b'aa tsahë do hadoo do ýÿh, nesaa do nahanäng doo, ta bahãnh da ti P'op Hagä Do bad'oo sa hã, b'aa hawoonh do hadoo, hajõng nesaa sa hã hanäng doo. Sahõnh hë

---

‡ **23:30** P'op Hagä Do ky n'aa rod poojjé hawät doo, Osejas häd näng do erih do hã Jesus ky däng. Osejas 10.8 hã takerii däk tii.

haoj jëng do hadoo sa hã –näng mä Jesus yÿj sa hã.

³² Pawóp hẽ ajyy moo nesaa do ramahũũm, Jesus sii rabepëëm padëek hyb n'aa sa moo p'ãã.

³³ Ti m' rakajaa Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo bã. Ti m' rabepëëm däk Jesus b'aa kajatsëk do hã kã. B'aa kajatsëk do wób hã rabepëëm padëek moo nesaa do Jesus pa. Ta hub hënh ta see hahäng, s'yÿ hënh ta see hahäng.

³⁴ [Ti m' Jesus ky hadoo:

–Ee, –näng mäh –mamabaan sa hã hahÿ nesaa doo, hã y ramoo bok doo. Dooh rah'yy genä bã ramoo bok do hã§ –näng mä Jesus.]

Ti m' warahén ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

³⁵ Hajök do rabaheg'ããs bã m', Judah buuj sa wahë n'aa raky n'aa ej'ees mäh, rakawew'aam mä Jesus. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

–Ta wób ted'ëep –näk mäh. –Taw'ããts hẽ ta daaj hẽ taked'ëep Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do asëew hõm do tado bã? –näk mä sa kyyh.

³⁶ Ti ky hadoo né hẽ m' warahén ënh. Ramenoo ta hã uwa s'ëëb oow, ramanes'uunh do heen n'aa.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

–A daaj hẽ kedëëb, Judah buuj sa wahë n'aa mado bã! –näk mä sa kyyh.

³⁸ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëëm däk kerih doo. Hahÿÿ da m' kerih do hã: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh”, näng mä kerih do hã.

---

§ 23:34 Dooh rah'yy genä P'op Hagä Do T'aah tado bã ti radaj'ëep doo.

³⁹ Ti m' moo nesaa do see Jesus pa hahäng do ky n'aa rejää mä Jesus. Hahỹỹ da m' taky n'aa ej'ees:

—Õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do õm? Ti bä, a daaj hẽ kedëëb, äã na-ããj né hẽ! —näng mä ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' ta see ky geãm wät:

—Dooh P'op Hagä Do majeỹỹm bä? Õm na-ããj né da dajëp ta nemuun —näng mä ta hã.

⁴¹ —Taw'ãäts hẽ ti äã radej'ëëp, nesaa do äã moo bok do hyb n'aa —näng mäh. —Hahỹ aj'yy dooh nesaa pé tamo haj'aa —näng mä ta hã.

⁴² Ti m' Jesus hã kä taky hadoo:

—Mahyb n'aa es'ee yỹh, mabag'ääs doo hënh, hỹ pong jé makajaa bä —näng mäh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Né hup yỹ né hẽ hahỹ a hã yỹ her'oot doo: Badah mabasëëk da si yỹ hỹ pong jé, P'op Hagä Do wë —näng mä Jesus.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴⁴ Wasyg däk mä ti nuuj jé. Ti m' ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahỹỹ hã. Jããm hẽ tug bä tabawag däk p'aa hënh.

⁴⁵ Dooh m' papỹỹj bag wät péh. Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'õp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëëd hyng mäh.

⁴⁶ Tii bä m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät:

—Ee, —näng mäh —a moo gó yỹ banoo hëp yỹ tym —näng mäh.

Ti m' ta ti taky hadoo bä m', tadajëb kãn mäh.

⁴⁷ Ti m' sahõnh hẽ ta ti warahén sa wahë n'aa hapäh bä m', P'op Hagä Do hã taj'aa etsëë kãn. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Te hub né hē, —näng mäh —baad hadoo do né paa ti hỹ aj'yy —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' hajök doo, kepëem do heg'ããs doo, sahõnh hē ta ti rabahapäh bā m', sa h'yyb ragedyyk rabajäk, rah'yy ketón do heen n'aa.

⁴⁹ Dawëë naa m' Jesus najiis rabaheg'ããs. Sa mahang mä ab'ëeh mä ýÿj Garirej häj n'aa bā naa, Jesus hataa paah.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁰⁻⁵¹ Ti awät mä aj'yy ky enyym doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, Judah häj n'aa, panang Arimatsija häd näng doo bā naa. Joséh mä ta häd. Tagada né hē m' P'op Hagä Do bag'ããs do du däk. Judah buuj sa wahë n'aa see né paawä m' tii, dooh m' ta h'yyb hedo bā sa sii, Jesus hā rabad'oo do hā.

⁵² Ti m' ti Joséh bahõm Pirato wë, Jesus kamag n'aa tabetsëë hyb n'aa.

⁵³ Ti m' tabado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pään hawak doo me rino häd näng do s'ëëb. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood.

⁵⁴ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hē m' ta ti Judah buuj rabahenyww hõm, Saab hā rakamehehāk hyb n'aa. Tüüh däg mä papÿÿj. Edaa däk Saab du däk doo.**

⁵⁵ Ýÿj Garirej häj n'aa bā naa, Jesus had'aa do paah, rabahõm Joséh jawén. Rahapäh mä gabaho

---

** **23:54** Judah buuj sa hā, papÿÿj badëë hyng do jawén paa bā Saab du däg däk.

doo. Rahapäh mä na-ããj hẽ ragadakä jẽng do Jesus kamag n'aa.

⁵⁶ Ti m' rabajëk myyj hẽnh. Ti m' rabenyw däk bag'aad, buu benyym do bẽeh, Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m'. Rabenyw däk do rabahajaa bã m', Saab dæg mäh. Ti hyb n'aa ragada mä Saab tabëej hõm hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk mejũ doo da.

24

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' bap paah, met'uuh hã, ỹyj rabahõm kãn pä gabaho doo hẽnh, Jesus kamag n'aa radasuun jẽng hẽnh. Buu benyym do renyyw däk do paa ramahũm.

² Kepëed hõm mä pä gabaho do ty gatsë paah, rakajaa bã.

³ Ti m' rabajëe p'ëe ta gó. Dooch m' tii bã Jesus kamag n'aa.

⁴ Rahyb n'aa newë b'ëeh bã m', nanyw hẽ kasee sa pa pawóp hẽ ajyy. Gabarëeh mä sa saroor, hawyp do gabarëeh doo da.

⁵ Tak'ëp mä ỹyj rah'yyb e'ỹm bong. Ti hyb n'aa, tũũ rabehyy b'ëeh. Ti m' ããs raky hadoo sa hã:

—Hed n'aa hawät do bẽ esoos dejëp do mahang?
—näk mäh.

⁶ —Dooch wäd bã. Ganä wät! Dooch bẽ hyb n'aa es'ee wäd bẽ hã taheer'oot do Garirej häj n'aa bã?

⁷ Hahỹy d' paa ta kyyh bẽ hã: “Ran'oo däk da Aj'y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ook do sa moo gó, rabepëem däk hyb n'aa. Tamawoob dæg bã kä ta ãh, ganä wät da p'aa hẽnh”, näng bẽ hã —näk mä ããs kyyh sa hã.

⁸ Ti m' rahyb n'aa es'ee kån Jesus her'oot do paa kä.

⁹ Ti m' rabajëk, 11 hedoo do Jesus mejũũ do hã, ta wób na-ããj hã, rapanäk hyb n'aa.

¹⁰ Marija Madarën, Jowån, Marija Tsijaag ÿÿn, ÿÿj wób mä na-ããj hẽ m', ti panäk do sa hã.

¹¹ Dooch m' Jesus ma matëg raky dahé bã. Daap hẽ red'oo mä ti ÿÿj raheer'oot doo.

¹² Ti hadoo né hẽ m', Peed as'ëëg gëët, ti m' waj'aa hõm Jesus kamag n'aa hood gadäk hënh. Gabaho do taged'ããs bã m', jããm né hẽ m' pããn hawak do rino häd nång do s'ëëb tahapäh. Ti m' tabajëng. Tahyb n'aa newëë mä ta tii.

Pawóp hẽ ajyy hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti noo gó né hẽ, pawóp hẽ Jesus ma matëg wób rabahõm panang Emaus häd nång doo hënh. Dawëë péj tii, Jerusarënh bã naa.

¹⁴ Ramahõm me raheer'oot mä Jesus dajëp do ky n'aa.

¹⁵ Ti bahãnh mä Jesus kataa sa hã. Sa sii m' tabahõm.

¹⁶ Dooch m' rah'yy genä bã Jesus tado bã, P'op Hagä Do an'oo bã.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ëëd ti bë her'oot? —nång mäh.

Ti m' rabayyw b'ëëh dó. Rahyb n'aa tón mäh.

¹⁸ Ti m' sa seeh, Kerew-Pas häd nång do ky hadoo:

—Jããm né hẽ õm Jerusarënh bã heg'ããs do ky n'aa nanapäh do t'ĩ hënh hawäd wät doo? —nång mä ta kyyh.

¹⁹ —H'ëëd ky n'aa? —nång mä Jesus.

—Nasaréh buuj, Jesus häd näng do ky n'aa —näk mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod né tii. Tak'öp ta hejój gó tama metëek, tapehuunh na-ããj hē. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Baad ub na-ããj hē ta wób sa matym gó —näk mäh.

²⁰ —Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, ër wahë n'aa wób na-ããj hē, raban'oo kãn Roma buuj sa moo gó, radaj'ëöp hyb n'aa. Tii bä rabepëem däk b'aa hã —näk mäh.

²¹ —Kristo, ër majiï moo gó naa ëer, Isaraéw buuj ted'ëöp do paawä, ãã ed'oo. Tamawoob däg mä ta äh tadajöp —näk mäh.

²² —Ti anäng nä ta ky n'aa —näk mäh. —Bäp paa yÿj wób, ãã h'yyb hataa, rabeboo nä Jesus kamag n'aa hood hēnh. ãã h'yyb gabedo bong ran'oo bä.

²³ Dooh wäd mä ta kamag n'aa ta gó, sa nooh. ããs kas'ee bong mä sa hã, sa nooh. Jesus mä ganä wät äãs her'ood bä, yÿj sa nooh.

²⁴ Tii bä ãã wób rawaj'aah rabaheg'ããs hyb n'aa. Se hub né hē m' yÿj sa kyyh. Dooh wäd mä Jesus kamag n'aa tii bä. Dooh né hē m' rahapëe bä Jesus —näk mä ajyy kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'yy gatemah bëeh! —näng mäh. —Nayyw hē nado bë ky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paah —näng mäh.

²⁶ —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop do pan'aa né hē sahõnh hē ta tii, hÿ pong jé, raweh'ëeh hēnh, tabasëek do pooj jé. Baad né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ta tii —näng mä Jesus sa hã.

²⁷ Ti m' Jesus ma met'ëög wät mä sa hä sahõnh hē ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä hanäng doo. Mosees erii wät do hä tadu doo ta ky n'aa tama metëek doo. Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do ta ky n'aa, Jesus her'oot né m' tii kä.

²⁸ Ti m' edaa däk mä panang Emaus häd näng doo. Panang bahãnh mä Jesus kateb'ëes.

²⁹ Ti m' tak'ëp rabetsëe sa pa tabaym hyb n'aa, tũüh dæg do hyb n'aa papÿÿj. Badajuu däk mäh. Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Sa pa m' tabayyw kãn.

³⁰ Rabehyy t'oonh bä kä rabawa hyb n'aa kä, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëe ta hyb n'aa, ti m' taganabäh hõm, ti m' tabanoo sa hä kä.

³¹ Tii bä kä m', rah'yy kadaw'uuh Jesus hä. Rah'yy kadawuung sii hē m' Jesus dawuh.

³² Ti m' sa daaj hē rakaner'oot. Ti m' raky hadoo:
—Mahapäh né hē, ti baad er h'yyb tym tsebé do hadoo er sii taber'oot bä, P'op Hagä Do kyy kerih do hä er tamaher'oot bä er mana me —näk mä sa kyyh.

³³ Ti m' nayyw hē kä rabajëe kãn Jerusarēnh hēnh, 11 hedoo do Jesus ma matëg, ta wób na-ããj hē rakata padëek bä. Rakajaa bä kä m', kata b'ëeh do raky hadoo sa hä:

³⁴ —Se hub né hē. Ganä wät né hē er Wahë N'aa! —näk sa kyyh. —Simaw hä takas'ee wät! —näk mä kata b'ëeh do sa kyyh.

³⁵ Ti m', panang Emaus häd näng doo hēnh naa han'aa do rabaher'oot sa hä nyy da Jesus kasee sa hä ta tyw n'aa ramahõm me, nyy da rah'yy kadaw'uuh ta hä pãw taganebëeh bä.

³⁶ Tii bä kä m', rabaher'oot nä bä m', Jesus ganä g'ëed kän mä sa mahang. Ti m' takedeng sa hä:

—Taw'ääts hē bē P'op Hagä Do h'yyb en'yym — näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ëp rabeỹm bong. H'yy gabedo bong mäh. Maëts red'oo mäh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bē beỹm? —näng mäh. —Hëd n'aa bē panyyg ky nadaheeh hahỹ bē hapäh do hä? —näng mäh.

³⁹ —Bē hegää moh ỹỹ, tsym ỹỹ, atapuwa tyw n'aa paah. Ỹ né ti hỹh. Maës ỹ nado ti hỹh. Bē mep'aa hä ỹỹ, maëts nado ỹh, bē bahapäh hyb n'aa. Maëts dooh ta dab nyy bä, dooh ta k'yy nyy bä, baad bē hapäh do ỹh —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁰ Ti m' tametä däg kän mä sa hä ta mooh, ta tsyym.

⁴¹ Dooh m' raky dahé nä bä, tak'ëp rah'yyb tsebé do hyb n'aa, tak'ëp rah'yyb meuunh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus ky hadoo sa hä:

—Ti anyy ji awa péh? —näng mäh.

⁴² Ti m' rabanoo tah'ỹb dab.

⁴³ Ti m' tabawëe kän sa matym gó.

⁴⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē mahang ỹ bawät nä bä, ỹ dajëp do pooj jé, “Kametä däk da hä ỹ sahõnh hē kēh ỹ n'aa Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Saaw-Mo hä kerih do na-ääj hē”, bē ỹ maher'ood bong paah —näng mäh.

⁴⁵ Ti m' rah'yy genä padëek P'op Hagä Do kyy kerih do hä, Jesus an'oo bä.

⁴⁶ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do kēh ỹ n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop né da dajēb. Ta jawén kä da, tamawoob hē ta āh tabado dāk bä, taganä wät da p'aa hēnh.

⁴⁷ Kristo ky gabuuj sahōnh hē häj n'aa babuuj sa hã rabaher'ood hōm da hahỹ ky n'aa: P'op Hagä Do awug hōm da sahōnh hē nesaa do ji moo wät do paah, ta hã ji h'yy kawareem bä. Jerusarēnh bä naa da radu doo raher'ood hōm doo —näng mä Jesus.

⁴⁸ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē hapäh sahōnh hē ta ti nesaa do ỹ ahoop doo, ỹ dajēp doo, ỹ ganä wät doo, ti hyb n'aa ỹ karēn bē baher'oot ta ti kēh ỹ n'aa ta wób sa hã —näng mäh.

⁴⁹ —Ỹ mejũũ da bē wē P'op Hagä Do Sahee, Ee ky n'aa enooh doo —näng mäh. —Ti hyb n'aa bē ayyw dó Jerusarēnh bä, bē gado dāk bä kä p'op naa P'op Hagä Do Sahee hejój —näng mä Jesus.

Hỹ pong hēnh Jesus basēek do ky n'aa hahỹỹh

⁵⁰ Ti m' ta ma matēg Jesus mahũũm kãn panang bahānh, panang Betanija häd näng doo hēnh. Ti m', p'op ta moo tagadabē sēek, ti m' taky n'aa edēe bong sa hã. P'op Hagä Do hã taky n'aa etsēe sa hyb n'aa.

⁵¹ Ta ky n'aa edēng bä m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé.

⁵² Ti m', sa taron nu paa me m' ta ma matēg ramehyy b'ēeh, Jesus raweh'ēeh do ky n'aa, Jesus hã raj'aa etsē hyb n'aa. Ti m' tak'ēp rah'yy gadejah doo gó m', rah'yyb tsebé doo gó m' rabajēk.

⁵³ P'op Hagä Do tób n'aa bä m' P'op Hagä Do hã raj'aa etsëe had'yyt hẽ m'. Jããm hẽ kä hahỹ Jesus panyyg.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc